

ŠIUO METU KURIAMA

PILIETIŠKUMAS, JAUNIMAS IR EUROPA

EUROPEAN CITIZENSHIP

PARTNERSHIP

COUNCIL OF EUROPE & EUROPEAN COMMISSION

TRAINING-YOUTH

WWW.TRAINING-YOUTH.NET

Šiuo metu kuriama

Pilietiškumas, jaunimas ir Europa

—

T-Kit

apie Europos pilietiškumą

Sveiki atvykę į T-Kit seriją

Kai kurie iš jūsų tikriausiai galvojate: ką reiškia T-kit'as? Mes galime pasiūlyti mažiausiai du atsakymus. Pirmasis yra toks pat paprastas, kaip ir pilna angliška šio termino versija: „Training Kit¹“. Antrasis labiau susijęs su šio žodžio skambesiu, kuris anglų kalboje primena „Ticket“², o tai yra vienas iš dokumentų, kurio mums paprastai reikia rengiantis keliauti. Taigi, viršelyje matote mažą veikėją vardu Spifis, laikantį traukinio, kuriuo keliausime ieškoti naujų idėjų, bilietą. Mes šį T-kit'ą įsivaizduojame kaip irankį, kuriuo kiekvienas mūsų gali naudotis darbe. Imant konkrečiau, mes norėtume kreiptis į jaunimo darbuotojus ir mokytojus bei pasiūlyti jiems teorinius ir praktinius irankius, kuriais jie galės naudotis mokydami jaunus žmones.

T-kit'o serija – tai vienerių metų bendrų pastangų rezultatas. Kolektyvą sudarė įvairių kultūrų, profesijų ir organizacijų atstovai. Norėdami sukurti aukštos kokybės leidinius, kurie tenkintų tikslinės grupės poreikius, o tuo pačiu atsižvelgtų į kiekvienos temos nagrinėjimo būdų įvairovę Europoje, bendradarbiavo jaunimo mokytojai, jaunimo lyderiai nevyriausybinėse organizacijose bei profesionalūs rašytojai.

Šis T-kit'as yra dalis keturių leidinių serijos, pirmą kartą išleistos 2000 metais. Vėliau serija bus papildyta naujais leidiniais. Tai – vienas iš Europos Komisijos ir Europos Tarybos programos „Jaunimo darbuotojų rengimo partnerystės programa“ produktų. Šių dviejų institucijų partnerystė ne tik davė šiuos T-kit'us, tačiau pasitarnavo ir kitose srityse: mokymo kursai, žurnalas „Coyote“ bei dinamiškas tinklapis.

Norėdami daugiau sužinoti apie partnerystės eigą (naujos publikacijos, pranešimai apie kursus ir pan.) arba parsisiųsti elektronines T-kit'ų versijas, apsilankykite Partnerystės tinklapyje: www.training-youth.net.

Europos Tarybos leidyba
F-67075 Strasbūras Cedex

ISBN 92-871-5228-4© Europos Taryba ir Europos Komisija, 2003 gegužės mėn.
Šio leidinio medžiaga galima naudoti tik nekomerciniais švietimo tikslais, nurodant šaltinį.

Šis dokumentas nebūtinai išreiškia oficialią Europos Komisijos ar Europos Tarybos, jų valstybių narių ar su šiomis institucijomis bendradarbiaujančių organizacijų nuomonę.

¹ Mokomosios medžiagos rinkinys (angl.).

² Bilietas (angl.).

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

„T-Kit“ serijos koordinatorius, vadovavęs leidinio turiniui ir išdėstymui

Balázs Hidvéghi
(patarėjas mokslo klausimais)

Sekretoriatas

Dianna Osayande (*administracija*)
Laetitia Pougary (*internetinio tinklo vadovas*)

Šio mokymo vadovo redaktorius:

Peter Merry

Viršelio ir simbolio – Spifio – autorius

„The Big Family“

Šio „T-Kit“ autoriai:

(taip pat žiūrėkite paskutiniame puslapyje)

Miguel Angel Garca López,
Andreas Karsten,
Peter Merry,
Yael Ohana,
Alison Straker

Šio leidinio medžiagą leidžiama naudoti tik nekomerciniais ugdymo tikslais.

Patarėjas:

Peter Wootsch

PARTNERSHIP
COUNCIL OF EUROPE & EUROPEAN COMMISSION
TRAINING-YOUTH

**Europos Taryba
DG IV
Jaunimo ir sporto direkcija**

Europos jaunimo centras Strasbūre
30 Rue Pierre de Coubertin
F-67000 Strasbūras, Prancūzija
Tel.: +33-3-88 41 23 00. Faks.: +33-3-88 41 27 77

Europos jaunimo centras Budapešte
Zivatar ucta 1-3
H-1024 Budapeštas, Vengrija

Tel.: +36-1-212-4078. Faks.: +36-1-212-4076

**Europos Komisija
DG Mokslas ir kultūra
Skyrius D5: Jaunimo politika ir programos**

Rue de la Loi, 200
B-1049 Briuselis, Belgija
Tel.: +32-2-295 1100. Faks.: +32-2-299 4158

Turinys

Turinys	4
Pratarmė	5
Ižanga	7
Pilietiškumo koncepcija Europoje	9
• Iš kur mes esame kilę? Europos ir pilietiškumo istorija	9
• Pilietiškumo grįžimas. Šiuo metu vyraujantys požiūriai į pilietiškumą	19
• Galimi ateities scenarijai	27
Mūsų koncepcinis suvokimas – Mūsų nuomonė	31
Kvietimas veikti	43
Šiuolaikinės pilietybės mokymo teorijos – kas šiuo metu vyksta?	45
Europos pilietiškumo ugdymo būdai: kaip, mūsų manymu, tai turėtų būti daroma?	55
Pilietiškumo scenarijai – projektų pavyzdžiai	67
Išvados	91
Bibliografija	93
Naudingi interneto puslapiai	99
Apie autorius	103

Sveiki, brangūs Europos Sąjungos piliečiai. Šiandien Jūs savo rankose laikote T-kit'ą, kuriame nagrinėjami Europos Sąjungos pilietiškumo klausimai. Dauguma europiečių, kaip ir Jūs, dabar itin domisi įvairius su Europos Sąjungos pilietybe susijusius klausimus.

Europos Taryba ir Europos Komisija Europos Sąjungos pilietiškumo klausimą pirmu numeriu įtraukė į Europos jaunimo mokymų Partnerystės sutartį. Abi šios institucijos yra gerai susipažinę su Europos Sąjungos valstybių narių noru spręsti visus su pilietiškumu susijusius dalykus. Šios institucijos ieško atsakymų į klausimus, kaip mes galėtume paskatinti jaunimą aktyviau dalyvauti visuomenės veikloje, kodėl tiek daug žmonių yra nusivylę ir nesidomi tradicine politika (kaip kad mano mūsų politikai). Iš kitos pusės, abiem institucijoms rūpi, ką šiandieniniams europiečiams reiškia bendruomenės, ar ir Europą jie laiko viena iš bendruomenių, kurioms jie priklauso, kodėl tiek nedaug jaunimo balsuoja rinkimuose į Europos Sąjungos institucijas, ar Europos Sąjunga pateisins savo kūrėjų viltis. Jei į pastarąjį klausimą atsakytume "taip", tuomet šiandieninis jaunimas ir bus tie žmonės, kurie kurs ateities Europą.

Tačiau jaunimas yra labiausiai nusivylęs ir nepatenkintas šių dienų politika. Politikos lyderiai, atrodo, kad nesupranta arba jiems trūksta gerų norų suprasti ir įgyvendinti svarbiausius gyvenimo dalykus. Kai tik jie yra išrenkami, politinės partijos pakelia rankas ir prisipažįsta, jog yra bejėgės pakeisti ką nors esminio globalizacijos procesu fone.

Tuo tarpu jaunimas turi idealus, vizijas, siekius. Šiuos dalykus jie dažnai realizuoja gyvenime, tačiau ne formaliose demokratinėse struktūrose. Kai jaunimas pastebi problemas, dažniausiai jie siekia pakeisti susiklosčiusią situaciją, tačiau mūsų politiniai lyderiai nesugeba į tai adekvačiai reaguoti. Jei žmonės siekia veiklos, kaip jie galėtų joje dalyvauti? Kokį vaidmenį gali vaidinti vietinės jaunimo organizacijos, kai sprendžiami pasaulinės reikšmės klausimai, apie kuriuos mes sužinome per televiziją ar internetą. Kai mes vis daugiau sužinome apie globalinės reikšmės problemas, vis daugiau dėmesio ir laiko turime skirti vietiniu lygiu iškilusiems dalykams.

Šioje situacijoje itin daug galima nuveikti dirbant Europos Sąjungos lygmeniu. Atskiros valstybės neabejotinai yra mažiau įtakingos bei mažiau atspindi pasaulinio masto tendencijas, tuo tarpu, Europoje veiksmai ir komunikacija gali vykti tarp įvairių valstybių. Jaunimas puikiai suvokia, kad pasaulis nesibaigia už jų valstybės sienų, Kitose Europos valstybėse jie taip pat sėkmingai gali daug sužinoti, išmokti, sudalyvauti.

Europą galime analizuoti iš istorinės perspektyvos. Visais laikais Europos valstybės nuolat kariavo viena prieš kitą. Jaunimas vienose šalyse buvo kviečiamas į karą (t.y. žudyti jaunimą iš kitų Europos šalių). Neseniai panašūs įvykiai nutiko Rytų Europoje. Kalbėdami apie Europos Sąjungos pilietiškumą, mes privalome užtikrinti tokią ateitį, kad mūsų vaikai nematytų kitų Europos valstybių bendraamžių kaip savo priešų.

Būtent dabar yra tas metas, kai mes turime apsispręsti. Į Europos Sąjungą artimiausiu metu bus priimtos naujos valstybės narės. Būtent tokiu pasikeitimų metu svarbu išnaudoti visas galimybes bei išvengti kylančių grėsmių. Šiuo metu mūsų galimybės yra susijusios su palengvinimais keliaujant įvairiuose Europos valstybėse, bendravimu tarp jaunimo skirtingose šalyse, naujos informacijos apie nepažįstamas šalis ir kultūras gavimu, mūsų pomėgių išsiplėtimu, sugebėjimo susidoroti su įvairiais skirtumais bei sudėtingais reiškiniais išsiugdymu. Grėsmės kyla iš didžiulės tiek buities ir kasdieninio gyvenimo, tiek kultūrinės įvairovės. Be to, nepamirškime ir politinių integracijos aspektų, su kuriais susiduria valstybės narės.

Be abejo, Europos Sąjungos pilietiškumo problema yra glaudžiai susijusi su švietimu. Svarbu užtikrinti, kad Europos identitetas būtų pagrįstas pagarba. Negalima leisti, kad

Europos identitetas taptų tiesiog dar viena nacionalizmo atmaina. Visos valstybės Europoje turi turėti vienodas vertybes, jomis turi remtis tiek vidinis Sąjungai priklausančių šalių tiek išorinis, kitų valstybių vertinimas.

Šiuo T-kit'u siekiame padėti žmonėms, kurie dirba su jaunimu vykdyti veiklą, susijusią su Europos Sąjungos pilietiškumu. Ši veiklą skiriame žmonėms, kurie naudoja Europos Sąjungos pilietiškumo koncepciją savo darbe ir/arba vykdo Europos Sąjungos pilietiškumo projektus. Manoma, kad ši T-kit'ą turėtų sėkmingai naudoti tiek tarptautinių, tiek vienoje valstybėje vykdomų projektų atstovai.

Ruošdami šį T-kit'ą mes siekėme įvairių tikslų. Pirmiausia, tikimės, kad šį T-kit'ą Jūs įvertinsite kaip atvirą ir provokuojantį darbą. Nuo pat pradžių mes neketinome pateikti Jums receptų, ši "virtuvė" yra improvizacinio pobūdžio – t.y. mes norime, kad apmąstytumėte kai kuriuos dalykus, užduotumėte klausimus, domėtumėtės, mokytumėtės ir eksperimentuotumėte. Tikimės, kad šis veikalas padės Jums susiorientuoti savo veikloje bei suteiks naudingos informacijos, kurią galėsite panaudoti kasdieniame darbe.

Šiame T-kit'e aprašyta veikla nėra savaimė įgyvendinama. Linkime smagaus skaitymo. Kai perskaitysite čia pateikiamas rekomendacijas, panaudokite naujas žinias. Niekomet nesiliaukite apmąstyti, pritaikyti ir mokytis. Kaip ir viskas pasaulyje, jis šiuo metu kuriamas ...

Jūsų T-kit'o komanda

*Miguel'is Angel'as Garča López'as
Andreas Karsten'as
Peter'is Merry's
Yael'is Ohana
Alison Straker*

Taigi, ką rasite šiame T-kit'e? Iš tiesų, jame yra du dalykai. Pirmiausia, turėsite galimybę iš arčiau susipažinti su Europos Sąjungos pilietiškumo koncepcija ir praktika, o taip pat rasite informacijos apie teorinius svarstymus ir praktines užduotis, susijusias su Europos Sąjungos pilietiškumo mokymu. Šios žinios yra pateikiamos jaunimo darbo Europoje kontekste.

Taigi, pradėkime nuo bendros informacijos apie tai, kas jau yra nuveikta Europos Sąjungos pilietiškumo srityje, t.y:

- istorinio pilietiškumo Europoje vystymo apžvalga (nuo Graikijos iki Švietimo epochos), joje pateikiami kai kurie pagrindinių koncepcijų paaiškinimai, tame tarpe valstybės ir žmogaus teisių, bei pilietybės istorija Europoje nuo 1940-ųjų;
- dabartinės Europos pilietiškumo koncepcijos kritika, pilietiškumo kaip statuso ir pilietiškumo kaip identiteto ir vertybių koncepcijų konfliktas, post-modernistiniai požiūriai ir jų analizė, Europos Sąjungos ir Europos Tarybos nuomonių dėl Europos Sąjungos pilietiškumo palyginimas;
- ir prognozės ateičiai, pagrįstos dabartinėmis tendencijomis, atsižvelgiant į tai, kaip globalizacija, aplinkosaugos krizės, naujos technologijos bei ES plėtra paveiks Europos Sąjungos pilietiškumo koncepciją.

Toliau mes pateiksime mūsų požiūrį į Europos Sąjungos pilietiškumo, kurį suvokiame kaip dinamišką, sudėtingą ir integruotą koncepciją. Vėlesniuose skyriuose rasite daugiau informacijos apie tai. Iš esmės, šio T-kit'o struktūra ir turinys yra pagrįstas būtent šia koncepcija.

Vėliau mes aptarsime mokslą ir švietimą, dabartinius Europos Sąjungos pilietiškumo mokymo metodus. Nagrinėsime, kaip įvairūs žmonės ir institucijos skatina Europiečių dalyvavimą, pasistengsime apibendrinti šiuos požiūrius, aprašysime mūsų pasirinktą, paaiškinsime idėjų ir praktinių reiškinių sąsajas. Pagrindinės mūsų nagrinėjamos mokyklos remiasi individualistiniu ir bendruomenės požiūriais. Taip pat pateikiame Europos Sąjungos ir Europos Tarybos Europos Sąjungos pilietiškumo švietimo ir mokslo koncepciją.

Praktinėje šio T-kit'o dalyje mes nusprendėme neįtraukti įprastų vadovėlinių pratybų. Kadangi bet kokia veikla yra vykdoma atitinkamame kontekste, mes ne tik pateikiame rekomendacijas šiai veiklai, terminus, mokymosi medžiagą ir pagrindinius veiklos etapus, bet ir aprašome šios veiklos įgyvendinimo atvejus atitinkamuose kontekstuose bei analizuojame jų sėkmės priežastis. Šiame T-kit'e rasite nemažai įvairių istorijų iš visų Europos kampelių, susijusių su įvairiais Europos Sąjungos pilietiškumo aspektais. Šiuos projektus vykdė pačios įvairiausios organizacijos.

Mes taip pat pateikiame "Rekomendacijas švietimui", kuriomis naudodamiesi, tikimės, lengviau nuspręsite, ar tam tikra veikla ir metodai yra tinkami Jūsų situacijoje, bei kaip juos reikėtų pritaikyti Jūsų kontekstui, taip pat, kaip organizuoti savo projektą ar veiklą. Šiose rekomendacijose įtraukėme pavyzdžius klausimų, kuriuos turėtumėte užduoti sau, bei klausimus, kuriuos turėtumėte apsvarstyti. Šiomis rekomendacijomis skatiname veiklą, kurios pagrindas yra specialiai atitinkamai situacijai adaptuota programa, atitinkanti specifinės tikslinės grupės poreikius. Įgyvendinant programą svarbu prisitaikyti prie naujai išskylančių tikslinės grupės poreikių.

Primygtinai rekomenduojame perskaityti aprašomuosius tekstus, ir iš karto neperšokti prie pratybų. Šiame leidinyje naudojamas integruotas metodas, kai prieš pradėdant kalbėti apie konkrečius metodus, pirmiausia turite suprasti platesnį kontekstą.

T-kit'o pabaigoje rasite bibliografiją bei interneto svetainių sąrašą, kuriuos galėsite panaudoti detalesniam problemos nagrinėjimui.

Šiame T-kit'e taip pat rasite įvairių pagalbinių mokymosi priemonių. Tam tikrose teksto vietose Jūs pamatysite “?” (klaustukų) pažymėtas pastraipas, kurios yra skirtos geresniam išanalizuotos informacijos įsisavinimui. Kartais skaitydami mes taip išjaučiame į tekstą, kad nebesugebame nuo jo atsitraukti. Būtent šie klaustukai privers Jus trumpam sustoti ir kritiškai apmąstyti tai, ką tik perskaitėme. Ši technika yra panaši į Brechto teatre naudojamus metodus (tik šį kartą klausimai pateikiami raštu).

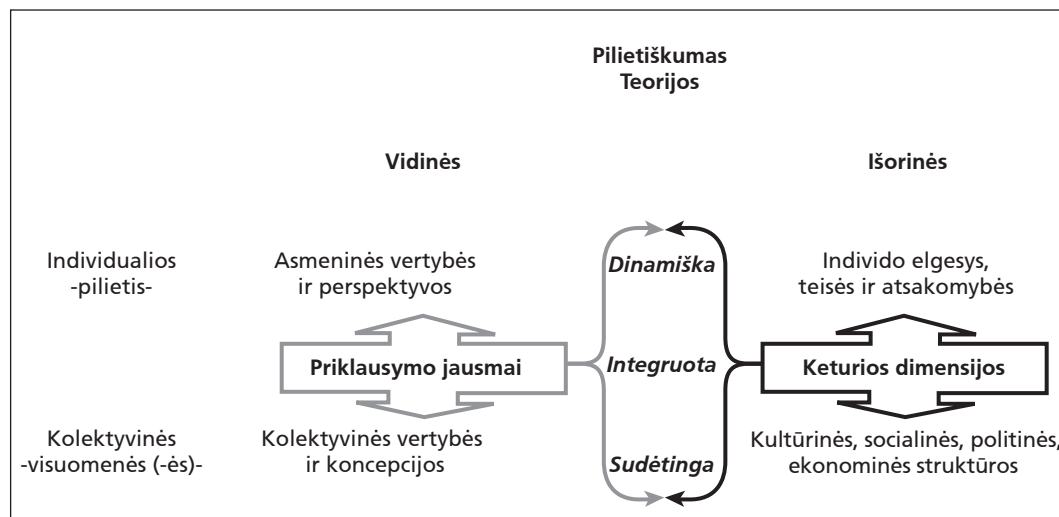
T-kit'e taip pat yra ir mokymosi pratimų, kurie pažymėti “šiuo metu kuriama” ženklu. Šiuos pratimus galite naudoti mokymu, seminarų metu nagrinėdami įvairias temas. Be abejo, pratimus reikia pritaikyti prie konkrečios situacijos. Kai kuriuos klausimus taip pat galite panaudoti aptarimų metu grupėse. Išlikite budrūs, skaitydami nuolat sekite mintį, ir net patys to nepajausdami, patikėsite tuo, ką perskaitysite šiame T-kit'e!

Ką mes manome apie šį T-kit'ą?

Prieš Jums pradėdant skaityti šį T-kit'ą, norėtume atskleisti mūsų požiūrį ir nuomonę apie jame nagrinėjamus dalykus ir šį leidinį. Pagrindiniai būdvardžiai, kuriais apibūdiname Europos Sąjungos pilietybę yra “dinamiška”, “sudėtinga” ir “integruota”. Mes tikime, kad Europos Sąjungos pilietiškumas yra būtent toks, todėl šiame T-kit'e nuolat vartojame šiuos apibūdinimus.

Šiuo veikalui stengėmės parodyti bendrą Europos Sąjungos pilietiškumo vystymosi ir švietimo istoriją, nevertindami įvairių koncepcijų, tačiau įkomponuodami jas į bendrą situaciją.

Pagrindinės mūsų koncepcijos yra paremtos šiuo “žemėlapiu”, kurį naudojome įvairių nuomonių užfiksavimui ir identifikavimui. Skyrelyje “Mūsų koncepcijos grafikas” šis grafikas yra detalai aprašomas:

Mūsų žemėlapis, iš tiesų, yra sudarytas iš keturių veiklos barų bei jų tarpusavio sąveikų. Jame taip pat atsispindi mūsų vertybės bei tai, kaip, mūsų nuomone, turėtų būti organizuojamas Europos Sąjungos pilietiškumo šveitimas visuose keturiuose veiklos baruose. Nepagalvokite, kad mes siūlome įgyvendinti projektus, kuriuose būtų nagrinėjami visi keturi aspektai. Šiuo grafiku mes norime akcentuoti, kad privalome atidžiai išnagrinėti savo pasirinktą veiklos sritį bei suvokti, kuriose srityse mes nedirbsime, jei rinksimės būtent šią sritį. Skirtingi žmonės skirtingu metu renkasi skirtingus projektus bei skirtingas veiklos sritis. Tikimės, kad išnagrinėję šį žemėlapi, Jūs galėsite paprasčiau pasirinkti sau tinkamą veiklos barą.

Ar pasirinksite mūsų siūlomą žemėlapi, ar priimsite sprendimą savarankiškai išsirinkti veiklos barą, linkime Jums sėkmės!

Iš kur mes esame kilę? Europos ir pilietiškumo istorija

Pradėkime analizuoti Europos pilietiškumo koncepciją nuo pat pradžių. Kurioje Europos šalyje buvo sukurta pilietiškumo koncepcija? Kaip ji keitė savo pavidalą bėgant šimtmečiams? Viena skyriuje būtų neįmanoma aprašyti nei visos pilietiškumo, nei Europos pilietiškumo istorijos. Todėl šiame skyriuje norėtume panagrinėti, iš kur kilusios kai kurios mūsų intelektualinio palikimo idėjos ir tradicijos. Be abejojimo, norime akcentuoti, jog šiame skyriuje pateikiama informacija yra subjektyvi. Tačiau mes norime pakviesti Jus į kelionę. Atraskite genialias idėjas, žymius mąstytojus, permastykite jų mintis ir įsitikinimus, ir būtinai susidarykite savo nuomonę. Linkime geros kelionės!

Pilietiškumo koncepcija senovėje

Manoma, kad pilietiškumo koncepcija pirmą kartą buvo suformuluota senovės Graikijoje ir Romoje. Naujaisiais laikais pilietiškumo koncepcija pasireiškė tuo, jog bent dalis piliečių dalyvavo kuriant ir priimant įstatymus bei renkant vykdomąją valdžią. Neabejotinai, tai galima laikyti pirmosiomis modernios pilietybės koncepcijos apraiškomis! Tačiau daugelyje senovės Graikijos miestų-valstybių tik laisviems piliečiams (vyrams) buvo suteikta teisė dalyvauti visuomenės gyvenime. Taigi, piliečiai buvo tuometinės visuomenės mažuma. Vaikai, moterys, vergai ir užsieniečiai nebuvo laikomi piliečiais. Senovės Romoje piliečio statusą „civitas“ buvo galima įgyti bei prarasti.

Taigi, kaip rodo šie pavyzdžiai, pilietybė egzistavo ne tik demokratinėse visuomenėse! Tačiau, nepaisant to, jau tuo metu tokie garsūs mąstytojai kaip graikų filosofas Platonas buvo įsitikinę, kad demokratija yra pati tinkamiausia pilietinės visuomenės organizavimo forma. Platonas tikėjo, kad jo „Respublika“ galėtų prasidėti tik po revoliucijos. Kaip matome iš istorijos, jis iš tiesų buvo teisus!

Kitas garsus filosofas, kuris nagrinėjo pilietiškumo klausimus, buvo Aristotelis. Dauguma jo idėjų, nors ir sukurtų daugiau nei prieš du tūkstančius tris šimtus metų, vaidina svarbų vaidmenį mūsų gyvenime, mūsų mąstyme ir mūsų veikloje. „Visuma yra didingesnė nei jos dalių suma“. Dažnai naudojame šią sentenciją, tačiau vargu, ar dauguma mūsų žino, kad ją sukūrė būtent Aristotelis. Mums yra svarbiausias jo įsitikinimas, kad bendruomenių egzistavimo priežastis yra žmonių poreikis būti ir gyventi drauge su kitais žmonėmis. Dauguma Aristotelio minčių yra laiko patikrintos. Jų teisingumą liudija daugiau nei 2 300 metų. Aristotelis tikėjo, kad gerai organizuota švietimo sistema (t.y. mokyklos ir neformalaus švietimo institucijos) kuria visuomenę, kurioje piliečiai siekia aukštesnių tikslų nei išgyvenimas. Tokie piliečiai nori gyventi drauge ir jausti socialinės atsakomybės jausmą. Nuostabu, ar ne?

Viena iš pilietiškumo apraiškų senovės Graikijoje, apie kurią, galbūt, esate girdėję, yra vadinama „Agora“. Tai – vieta ir piliečių veiklos centras senovės Atėnuose. Agoroje piliečiai priimdavo sprendimus, čia vykdavo diskusijos, buvo keičiamasi nuomonėmis. Agora buvo senovės Atėnų pilietinės visuomenės, pagrįstos bendruomeniniais ryšiais ir kolektyvizmu, centras.

Detalesnės informacijos apie piliečius senovėje galite rasti šiuose interneto svetainėse:

<http://www.fordham.edu/halsall/ancient/asbook.html>

<http://ancienthistory.about.com/>

<http://plato.evansville.edu/public/burnet/>

<http://www.wsu.edu/~dee/GREECE/GREECE.HTM>

<http://www.wsu.edu/~dee/ROME/ROME.HTM>

<http://sophies-world.com/SophieText/aristotle.htm>

http://home.earthlink.net/~pdistan/howp_2.html

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Pilietiškumas išnyksta ir vėl atsiranda

“Pilietiškumo” koncepcija bei pagrindinės idėjos bei jos filosofija nuo feodalizmo laikų, kai keli žmonės valdė visus, iš esmės pasikeitė.

“Piliečių” koncepcija į Europą sugrįžo tik 16 a. ir renesanso epochoje. Pirmiausia “piliečiai” atsirado Italijos miestuose-valstybėse, kur piliečiais galėjo tapti žmonės, atitinkantys tam tikras sąlygas. Daugumoje miestų piliečiams buvo keliami tam tikri reikalavimai. Pavyzdžiui, Venecijoje, piliečiu galėjo tapti tas, kuris gyveno mieste jau 15 metų ir visą laiką mokėjo mokesčius.

Tačiau pilietiškumo koncepcija galutinai įsigalėjo tik Švietimo epochoje. Daugiau informacijos rasite arba susipažinsite su Renesansu šiose interneto svetainėse:

<http://www.historyguide.org/earlymod/lecture1c.html>

<http://www.oir.ucf.edu/wm/paint/glo/renaissance/>

<http://www.bartleby.com/65/ci/citystat.html>

<http://www.crs4.it/Ars/arshtml/arstitle.html>

Švietimo epocha Europoje

“Švietimas” yra išskirtinai Europinis filosofijos, meno, literatūros, muzikos, o taip pat socialinis, kultūrinis, lingvistinis ir politinis XVII a. pabaigos – XVIII a. judėjimas. Pagrindinė Švietimo epochos idėja yra ta, kad šiuo judėjimu buvo norima pažvelgti giliau, pamatyti pasaulį kitomis akimis. Be abejonės, su tuo buvo susijęs ir piliečių vaidmuo bei pilietiškumo svarba. Viena iš pagrindinių Švietimo koncepcijų teigia, kad niekas gyvenime ir pasaulyje nėra iš anksto nuspręsta. Visata yra iš esmės racionali, t.y. ją galima suvokti protu, taip pat protu ją galima kontroliuoti. Šios mintys bei senovės Graikijos miestai valstybės įkvėpė Žaną Žaką Ruso (Jean-Jacques Rousseau) sukurti mintį, kad visi piliečiai savo asmeninės naudos vardan privalo dalyvauti priimančioms politiniams sprendimams.

Švietimo epochos mąstytojų idėjos smarkiai paveikė to meto visuomenę. Didžioji Prancūzijos revoliucija iš esmės rėmėsi švietimo idėjomis. Šios idėjos taip pat yra JAV konstitucijos pagrindas. Net ir šiandien Ruso idėjos yra aktualios. Kaip po šimto metų nuo jų suformulavimo, pasakė Dž. Kenedis (John F. Kennedy)

“Politika – tai labiausiai įpareigojanti piliečio veikla”. Šioje vietoje galima cituoti daug žymių žmonių. Tik pagalvokite, kiek daug žmonių dabartiniu metu kiekvieną dieną kalba apie įvairias Švietimo epochoje propagotas idėjas per televiziją bei Jūsų bendruomenėje!

Deja, šioje vietoje nebegalime daugiau dėmesio skirti Švietimo epochos idėjoms, tačiau pateikiame kelias įdomias interneto svetaines, kuriose rasite informacijos apie Ruso ir Volterą (Voltaire), Hume'ą, Smith'ą ir daugelį kitų žymių filosofų bei jų idėjas:

<http://www.wsu.edu/~dee/ENLIGHT/ENLIGHT.HTM>

<http://mars.wnec.edu/~grempe/courses/wc2/lectures/enlightenment.html>

http://www.wsu.edu/~brians/hum_303/enlightenment.html

<http://europeanhistory.about.com/cs/enlightenment/>

http://home.earthlink.net/~pdistan/howp_7.html

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Liberalusis pilietiškumo suvokimas

Liberalai pilietybę suvokia kaip pagrindines piliečio teises, kurios yra suteikiamos visiems savo valstybei (bet ne šiuo metu valdančiai partijai) ištikimiams žmonėms.

Vienas pirmųjų ir įtakingiausių liberalizmo doktrinos šalininkų buvo anglų filosofas Džonas Lokas (John Locke). Jis teigė, jog pagrindinis valstybės egzistavimo tikslas yra jos piliečių, jų teisių ir laisvių apsauga. Suvokdami socialinius skirtumus tarp žmonių ir jų valdžios institucijų, piliečiai turi teisę laisvai mąstyti, tikėti, reikšti savo nuomonę, patys kurti savo gyvenimą, dirbti, pirkti ir parduoti, rinkti savo vyriausybę, pakeisti ją ir netgi surengti revoliuciją vyriausybei nuversti.

Be šių individo laisvės idėjų, kai kurie liberalizmo šalininkai domėjosi kolektyvizmo bei visuomenės plačiąja prasme klausimais. Škotų filosofas Džonas Stiuartas Milas (John Stuart Mill) manė, jog svarbiausias piliečio bruožas yra jo moralinis brandumas. Jo nuomone, šį bruožą pilietis gali įgyti tik tuomet, jei jis dalyvauja tam tikroje kolektyvinėje veikloje su kitais piliečiais, arba atlieka šią veiklą jų vardu. Laisvė gali visiškai atsiskleisti tik tuo atveju, kai ji pasireiškia kartu su atsakomybe ir lygybe. Kaip kartą pasakė Hobhouse'as, "Laisvė be lygybės, tai tarsi gražiai skambantis žodis su skurdžia reikšme" (1911, p. 38). Šį nepakeičiamą visų žmonių lygybės principą naudojo ir Stoikų filosofinis judėjimas, įkurtas senovės Atėnuose apie 300 m. prieš Kristų.

Taiigi, remiantis šiomis dviem glaudžiai susijusiomis koncepcijomis, buvo įkurtos dvi mokyklos. Šių abiejų mokyklų atstovai tiki laisvės svarba. Paprastai mokyklos vadinamos "Liberalų individualistų" (ankstesnioji) ir "Liberalų komunos narių arba respublikonų" (vėlesnioji). Kaip matote, čia žodis "liberalus" naudojamas ne tik nusakyti laisvąją rinką, kaip dabar dažnai nutinka, kai liberalizmo judėjimą suprantame tik kaip laisvos rinkos skatinimą! Liberalizmo doktrinos, kaip ir Šveitimo epochos, poveikis jaučiamas ir iki šių dienų. Tik pagalvokite, kaip dažnai mes girdime, teiginį, kad piliečiai ne gimstama, o jais tampama. Kitaip tariant, žmonės turi užaugti demokratinėje aplinkoje, ir tik tuomet jie tampa demokratiniais piliečiais.

Daugiau apie liberalizmo idėjas galite rasti internete šiais adresais:

<http://www.worldlib.org>

<http://www.utm.edu/research/iep/l/locke.htm>

<http://www.turnleft.com/liberal.html>

<http://www.utm.edu/research/iep/m/milljs.htm>

<http://www.lymec.org>

http://www.britannica.com/heritage/article?content_id=1374

Revoliucijos

Remdamiesi Švietimo epochos racionaliu požiūriu į gyvenimą, žmonės ir toliau kūrė teorijas, kaip įtakoti ir keisti visuomenę. Kaip visi gerai žinome, mintis kažką pakeisti neišvengiamai iššaukia poreikį kažką pakeisti, o šis poreikis savo ruožtu iššaukia revoliucijas.

Didžioji Prancūzijos revoliucija buvo pirmoji didžiulė socialinė revoliucija. Dėl jos metu priimtos "Žmogaus ir piliečio teisių deklaracijos" ji laikoma daug svarbesne ir reikšmingesne nei Amerikos revoliucija, kuri įvyko anksčiau. Tik Rusijos revoliucija, įvykusi 1917 m. spalio mėn. ir paskatinusi modernųjį komunizmą, savo reikšme gali prilygti tam, kas įvyko Prancūzijoje XVIII a. pabaigoje.

Modernios respublikos kūrimas, griežtas valstybės ir bažnyčios kompetencijų atskyrimas, judėjimo už žmogaus teises gimimas, žymiųjų teisių triados "Laisvė, lygybė, brolybė" suformulavimas, pirmųjų feminizmo judėjimų užuomazgos – tiek daug reiškinį buvo tiesiogiai ar netiesiogiai įtakoti šių socialinių revoliucijų. Visų jų ir negalėtume išvardinti, galime tik pasiūlyti sužinoti daugiau apie kai kurių jų idėjas, įtaką ir svarbiausia, žmones, kurie juose dalyvavo!

http://www.britannica.com/history/euro/1/2_2.html

<http://www.thehistorychannel.co.uk/classroom/gcse/rus2.htm>

<http://www.wsu.edu/~dee/REV/>

<http://www.bbc.co.uk/education/modern/russia/russifla.htm>

<http://chnm.gmu.edu/revolution/browse/texts/>

<http://revolution.h-net.msu.edu/>

<http://www.pbs.org/ktca/liberty/>

<http://www.historyplace.com/unitedstates/revolution/>

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

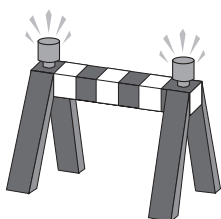
Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

? ?

Kuriai iš aukščiau išvardintų mokyklų norėtumėte priklausyti?

Kuriai iš aukščiau išvardintų mokyklų norėtumėte vadovauti?

? ?

Kiekvienai išvardintų mokyklų sukurkite po žmogaus ūgio skulptūrą (Vaidmenų teatras), kuri parodytų santykius tarp piliečių, jų santykius su valstybe ir kitais jos subjektais.

Patalpinkite visas skulptūras vieną šalia kitos, apžiūrėkite jų skirtumus, vystymosi ir progreso požymius.

Daugiau informacijos apie "Vaidmenų teatrą" rasite internete adresu:
http://www.engage.nu/interact/Working_Methods/interactivetheatre.htm

Susipažinę su pagrindinėmis mokyklomis, kurios vienaip ar kitaip įtakojo šiandieninį pilietiškumo suvokimą, bei svarbiausiais įvykiais, kurie įtakojo mūsų dabartinę status quo, geriau išsivinsite kai kurias sąvokas, susijusias su pilietiškumu ir jo kilme. Nepamirškite, kad šios sąvokos dažnai yra įtakotos įvairių filosofinių judėjimų ir istorinių įvykių, apie kuriuos negalime pateikti visos išsamios informacijos. Taip pat nepamirškite, kad šios sąvokos, kaip ir visa skyriuje pateikiama informacija, buvo kruopščiai atrinktos ir aprašytos. Tikimės, kad šiame T-kit'e pateikiama informacija paskatins Jus apmąstyti su pilietiškumu susijusius dalykus.

Valstybė

"Valstybės" koncepcija, kaip bebūtų keista, gyvuoja tik du šimtus metų, nors mes dažnai įsivaizduojame visai kitaip. Istorija, tokia, kokią mes žinome, – tai ne valstybių istorija. Jums gali iškilti klausimas, ar valstybės koncepcija yra pereinama? Globalizacija, Europos Sąjungos iškilimas, didžiulė imigracija privertė valstybes, kurios anksčiau buvo uždarnos, tapti atviresnėmis. Ar ateityje apskritai išliks atskiros valstybės?

? ?

Kaip, Jūsų nuomone, atrodys valstybės po 20 metų?

? ?

Valstybės atsirado tik naujausiųjų laikų Europoje. Dauguma Europos statutų tik XIX a. pabaigoje sukūrė savo valstybes. Paprastai, po valstybės sukūrimo nusistovėdavo kalba, būdavo sukuriamas švietimo sistema, atsiradavo tokie nacionalinės kultūros simboliai kaip vėliava, himnas ir pan.

Nereiktų pamiršti, kad kai kurios valstybės susikurdavo atsitiktinai. Vėliau jos taip pat iširdavo arba būdavo pertvarkomos. Atsiminkite kad kai būdavo sukuriamas valstybė, jos piliečiais tapdavo tik kai kurie žmonės. Tie, kurie nepriklausydavo valstybei, niekada nebūdavo išgirsti. Kruopščiai nagrinėdami Europos integracijos procesą ir politinius debatus dėl imigracijos, galite stebėti šį procesą vykstantį dabar. Apibrėždami, kas priklauso ir kas nepriklauso Europos Sąjungai, mes nustatome ribas, kas yra įtraukiami į visuomenės procesus, o kas juose negalės dalyvauti. Tikriausiai Jūs pažįstate vieną ar kelis žmones, kurie jaučiasi tikrais europiečiais, tačiau pagal Europos Sąjungos įstatymus, nėra jos piliečiai.

Visos valstybės siekia aiškiai apibrėžti, kas yra jų piliečiai ir kas ne, kam leidžiama tapti piliečiais o kam ne. Tačiau šie procesai yra skirtingi įvairiose valstybėse. Kai kurios valstybės nustatydamos žmogaus priklausymą valstybei remiasi "jus sanguinis" (iš lotynų kalbos išvertus, tai reiškia "kraujo įstatymu"). Paprastai tariant, tai reiškia, kad vaikas perima savo tėvo ar motinos pilietybę. Kitose valstybėse pilietybė nustatoma pagal "jus soli" (lot.: "dirvos įstatymą"), t.y.: žmogaus pilietybę apsprendžia jo gimimo vieta. Abi šios sistemos yra antagonistinės, dažnai sąlygojančios dvigubos pilietybės arba nebuvo nė vienos valstybės piliečių fenomenus.

Dėl daugelio priežasčių šiuo metu valstybės nebėra tokios nesusijusios (stipriąja šio žodžio prasme) su kitomis valstybėmis. Šiuo metu vis labiau ir labiau stiprėja valstybių tarpusavio ryšiai ir tarpusavio priklausomybė. Prisiminkime Eurą – ši valiuta labai glaudžiai susiejo 12 Europos Sąjungos valstybių. Tačiau pirmasis pokario mėginimas suburti ir sustiprinti šiuos tarpusavio santykius yra Europos Tarybos sukūrimas. 1999 m. šventėme šios institucijos 50 m. jubiliejų.

.../...

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

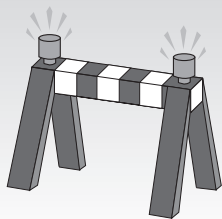
Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Europos Sąjunga yra dar vienas sudėtingesnis Europos Sąjungos valstybių tarpusavio priklausomybės reguliavimo modelis. Pradžioje Europos Sąjunga funkcionavo tik kaip ekonominio bendradarbiavimo garantas. Dabar ji išaugo iki stiprios valstybių sąjungos, tapo panaši į konfederaciją ir turi tolesnių tikslų ir siekių. Europos Sąjunga pirmą kartą valstybių istorijoje sugebėjo valstybių suverenumą pakelti į aukštesnį – supranacionalinį lygį ir išlaikyti pusiausvyrą tarp naujojo suvereniteto ir nacionalinių interesų. Europos Sąjunga savo esme propaguoja tai, kad valstybė yra ne vienintelė kolektyvinio identiteto forma. Valstybė nėra svarbiausias asmeninio identiteto elementas.

Smegenų šturmo metodu išanalizuokite tai, kas, Jūsų manymu, yra svarbu šiandieninėje visuomenėje. Nedidelėse grupėse aptarkite, kaip šie dalykai gali būti nagrinėjami vietiniu, valstybės ar tarptautiniu lygmeniu.

Palyginkite įvairių grupių atsakymus, visi kartu aptarkite, kokiais lygiais turi būti priimami įvairūs sprendimai. Apgalvokite, kaip tai susiję su Europos Sąjunga.

Euras nebuvo pirmasis, kuris...

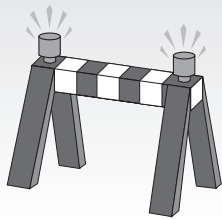
When the Euro was introduced on January 1, 2002, replacing twelve of the world's major currencies in one go, there was a lot to be read about the singleness of this event, the uniqueness of this moment and the outstanding achievement of twelve European countries.

But by going back more than a thousand years in European history, you will find out that there has been a truly European currency before. It was around 750 when Pepin the Short, King of the Franks, introduced the Silver Denier, a currency that remained Europe's standard for more than 500 years.

As is the history of nation states, the history of European currencies is amazingly brief. None of the Euro-states' currency was older than 200 years. The German Deutschmark had just turned 50 when it was replaced by the Euro. The life stories of most European currencies are surprisingly short, but very often people are convinced of the opposite. Were you?

Kiek laiko gyvavo Jūsų valstybės valiuta prieš įvedant Eurą?

Organizuokite diskusiją “Už” ir “prieš” bendros valiutos įvedimą Europoje”

Žmogaus teisės yra senesnės, nei Jūs galvojate...

Žmogaus teisių koncepciją senovės Graikijoje pirmieji sukūrė Stoikai. Šios koncepcijos užuomazgos randamos ir kitų ne Europos kultūrų istorijoje. Pirmasis rašytinis dokumentas “Magna Carta Libertatum”, kuriame išvardintos pagrindinės žmonių teisės, kaip manoma, buvo sukurtas XIII a. Anglijoje. Jį pasirašė Anglijos karalius Džonas (King John of England)

Švietimo epochos metu dauguma mąstytojų rėmėsi senovės graikų įsitikinimu, kad visi žmonės yra lygūs. XVII–XVIII a. susiformavo pagrindinių žmogaus teisių koncepcija.

Tačiau tik Švietimo epochos ir revoliucijų metu XIX a. pabaigoje žmogaus teisės (t.y. tos teisės, kurias žmonės gauna gimdami) tapo politinės diskusijos objektu.

.../...

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

1776 m. JAV Nepriklausomybės deklaracijoje parašyta, kad "visi žmonės gimsta lygūs, jie gauna tam tikras nepaneigiamas teises į gyvenimą, laisvę ir laimę". Neįtikėtina, tačiau, JAV konstitucija šių teisių nesuteikė vergams ir moterims.

1788 m. Po Didžiosios Prancūzijos revoliucijos buvo priimta "Žmogaus ir piliečio teisių deklaracija", kurioje buvo apibrėžtos pagrindinės žmogaus teisės. Šios teisės iš esmės nesiskyrė nuo tų, kurios buvo suformuluotos Nepriklausomybės deklaracijoje.

Tik 1948 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų organizacija vienbalsiai priėmė Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją. Šia deklaracija pirmą kartą žmogaus teisės buvo suteiktos ne tik vyrams, bet ir visiems žmonėms.

Ar, Jūsų manymu, visi žmonės – vyrai, moterys, vaikai – privalo turėti vienodas teises? Ar žmonės turi būti verčiami laikytis visuotinės žmogaus teisių deklaracijos?

Kaip Jūs pasielgtumėte su tais žmonėmis, kurie pažeidžia bent vieną iš šioje deklaracijoje apibrėžtų teisių?

Vėliau buvo priimta daug žmogaus teisių standartų. Europos Tarybos nuopelnas yra tai, kad buvo priimta Europos "Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija". Ši konvencija apibrėžia visų Europoje gyvenančių žmonių teises. Žmonės, kurių teisės buvo pažeistos, gali kreiptis į Europos Žmogaus teisių teismą.

Apie žmogaus teises galiam būtų parašyti atskirą leidinį! Pateikiame sąrašą interneto svetainių, kuriose galite rasti daugiau informacijos apie žmogaus teises ir žmogaus teisių mokymus:

<http://www.coe.int/hre>

<http://www.un.org/Overview/rights.html>

<http://www.un.org/works/humanrights/humanrights1.html>

<http://www.echr.coe.int/>

<http://conventions.coe.int/treaty/en/WhatYouWant.asp?NT=005>

<http://www.unhchr.ch/>

Moterys

Visais laikais moterys sudarė maždaug penkiasdešimt procentų visos populiacijos. Tačiau nepaisant to, jos visuomet buvo ignoruojamos. Jau kelis kartus minėjome, kad tokios puikios idėjos kaip pagrindinių teisių buvimas ir apsauga dažnai buvo taikomos tik vyrams. Pradžioje moterys negalėjo naudotis šiomis teisėmis. Jeigu paimtumėte mokyklinį istorijos vadovėlį, kiek žymių moterų jame rastumėte?

Visi žinome, kad nė viena pasaulio valstybė iki šiol nėra visiškai įgyvendinusi lyčių lygybės politikos. Tačiau verta iškelti klausimą, ar istorijoje buvo bent viena moteris, kuri galėjo daryti daug įtakos? Prisiminkite ką tik perskaitytą skyrelį. Ar jame buvo paminėta nors vienos moters pavardė?

Peršasi išvada, kad moterys turėjo mažiau įtakos istorijoje. Tačiau išnagrinėję kasdieninio gyvenimo situaciją, galime drąsiai teigti tik viena – moterys nerašė istorijos ar istorijos vadovėlių.

Pateikiame sąrašą interneto svetainių, kuriose galite rasti daug įdomios informacijos apie moterų istoriją bei jų dabartinę padėtį. Smagaus skaitymo

<http://www.un.org/womenwatch/>

<http://www.un.org/womenwatch/daw/>

<http://www.lkwpl.org/wihohio/figures.htm>

<http://www.unifem.undp.org/>

<http://www.un-instraw.org/>

<http://www.ilo.org/public/english/bureau/gender/>

<http://www.feminist.org/>

Sužinojote apie pagrindinius pilietybės istorijos įvykius, perskaitėte apie kelias su pilietybe susijusias koncepcijas. Netrukus susipažinsite su naujausiais įvykiais ir ginčais dėl pilietyškumo. Tačiau prieš tai norėtume Jus pakviesti detaliau susipažinti su trumpa Europos istorijos apžvalga nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos, kuri, tikimės, Jums atskleis dabar vykstančių debatų apie Europos Sąjungos pilietiškumą socialinį kontekstą. Sėkmės!

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

1946 m. rugsėjo 19 d.

Savo žymiojoje kalboje Ciūricho Universitete, Vinstonas Čerčilis (Winston Churchill) kviečia kurti "Jungtines Europos valstijas". Jo teigimu, [reikalingas] vaistas, kuris galėtų stebuklingai transformuoti visą žemyną ir jau po kelių metų Europa būtų tokia laisva ir laiminga kokia šiandien yra Šveicarija".

1948 m. balandžio 16 d.

Įkurta Europos ekonominio bendradarbiavimo organizacija (The Organisation for European Economic Co-operation). Šios organizacija buvo atsakinga už Maršalo plano įgyvendinimą. Šis planas buvo paskelbtas 1947 m., jame buvo išdėstytos Europos ekonominės rekonstrukcijos ir atgaivinimo po karo gairės. Šiandien ši organizacija vadinasi "Ekonominio bendradarbiavimo ir vystymosi organizacija" (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)). Jai priklauso 30 valstybių narių, kurios yra išsipareigojusios įgyvendinti demokratišią ir rinkos ekonomiką.

www.oecd.org

1948 m. gegužės 7-11 d.

Europos Komiteto unifikavimo judėjimo tarptautinis koordinavimo komitetas inicijavo Europos kongreso susitikimą Hagoje (Olandija). Šiam susitikimui pirmininkavo Vinstonas Čerčilis (Winston Churchill), jame dalyvavo 800 delegatų. Dalyviai nusprendė įkurti Europos sprendžiamąją asamblėją ir Ypatingąją Europos tarybą, kuri būtų atsakinga už politinės ir ekonominės Europos valstybių integracijos paruošimą. Susitikimo dalyviai taip pat siūlė priimti Žmogaus teisių chartiją bei įkurti instituciją, kuri būtų atsakinga už šios chartijos nuostatų laikymąsi – Teismą.

1949 m. balandžio 4 d.

12 valstybių atstovai Vašingtone pasirašo Šiaurės Atlanto sutartį. Taip sukuriamas karinis aljansas, kurio narės išsipareigoja esant reikalui ginti viena kitą. Šiandien Aljansui priklauso 19 narių, jis glaudžiai bendradarbiauja su Rusija. 2003 m. viduryje, tikimasi, kad NATO priklausys 26 valstybės.

www.nato.int

1949 m. gegužės 5 d.

Dešimt valstybių pasirašė Europos tarybos statutą, kuris išsipareigojo užtikrinti žmogaus teisių apsaugą, pliuralistinę demokratiją ir įstatymo viršenybę bei garantuoti demokratijos stabilumą Europoje. Šis statutas įsigaliojo tu pačių metų rugpjūčio 5 d. Pirmoji konsultacinės asamblėjos sesija įvyko Strasbūre 1949 m. rugsėjo mėn..

www.coe.int

1950 m. gegužės 9 d.

Žano Mone (Jean Monnet) ikvėptas, Robertas Šumanas (Robert Schuman), Prancūzijos užsienio reikalų ministras, pasiūlo, kad Prancūzija, Vokietija ar kita Europos valstybės, kurios norėtų prisijungti prie jų, bendrai telktų anglies ir plieno išteklius. Ši idėja buvo išdėstyta "Šumano deklaracijoje". Prie šio plano vėliau prisijungė 6 valstybės, ji patvirtino Europos Tarybos asamblėja.

1951 m. balandžio 18 d.

Šešios valstybės (Belgija, Prancūzija, Vokietija, Italija, Liuksemburgas ir Olandija) pasirašė Paryžiaus sutartį, kuria buvo įsteigta Europos anglies ir plieno bendrija (the European Coal and Steel Community (ECSC)), kuri dažnai laikoma dabartinės Europos Sąjungos pradininke. 1952 m. gegužės mėn. šios valstybės taip pat pasirašė Europos gynybos bendrijos steigimo sutartį.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

1950 m. lapkričio 4 d.

Europos tarybos valstybės narės Romoje pasirašo Europos žmogaus teisių konvenciją. Ši konvencija įsigalioja 1953 m. rugsėjo 3 d., joje aprašomos pagrindinės žmogaus teisės ir laisvės. Konvencijoje taip pat pateikiamas tarptautinis mechanizmas, kuris turi užtikrinti, kad visos konvenciją pasirašiusios šalys laikysis jos nuostatų. Viena iš institucijų, kurių sukūrimą numatė ši konvencija, yra Europos Žmogaus teisių teismas, kuris buvo įkurtas Strasbūre 1959 m.

<http://conventions.coe.int/treaty/en/WhatYouWant.asp?NT=005>

1957 m. kovo 25 d.

Šešios valstybės (Belgija, Prancūzija, Vokietija, Italija, Liuksemburgas ir Olandija) pasirašė Romos sutartį, kuria buvo įsteigta Europos Ekonominė erdvė (the European Economic Area) bei Europos atominės energetikos bendrija (the European Atomic Energy Community). Šios sutartys įsigaliojo 1958 m. sausio 1 d. Jos atspindi perėjimą prie naujos kokybės Europos valstybių bendradarbiavimo ekonomikos ir politikos srityse

1959 m. sausio 20-21 d.

Septynios Europos Ekonominio bendradarbiavimo organizacijos (the Organisation for European Economic Co-operation) šalys – Austrija, Danija, Norvegija, Portugalija, Švedija, Šveicarija ir Jungtinė Karalystė nusprendė įkurti Europos laisvos prekybos asociaciją (the European Free Trade Association). Jų manymu, laisva prekyba galėtų padėti pasiekti šių valstybių augimo ir klestėjimo. Taigi, ši asociacija iš esmės buvo sukurta kaip priešprieša Europos Ekonominė erdvei (the European Economic Area), kuri buvo įkurta prieš vienerius metus.

<http://www.efta.int/structure/main/index.html>

1959 m. rugsėjo 18 d.

Remdamasi Europos žmogaus teisių konvencija, Europos Taryba Strasbūre įkūrė Europos Žmogaus teisių teismą. Ši institucija tapo atsakinga už konvenciją pasirašiusių valstybių išpaigojimų vykdymą. <http://www.echr.coe.int>

1961 m. rugpjūčio 13 d.

Pastatoma Berlyno siena.

1961 m. spalio 18 d.

Europos Tarybos valstybės narės Romoje pasirašo Europos socialinę chartiją (the European Social Charter). Ši chartija įsigalioja 1965 m. vasario 26 d. Chartijoje nustatomos gintinos socialinės ir ekonominės žmogaus teisės. Tuo ji panaši į Europos Žmogaus teisių konvenciją, kuri apibrėžia pilietinės ir politines žmogaus teises.

<http://www.humanrights.coe.int/cseweb/GB/index.htm>

1967 m. liepos 1 d.

Trijų Europos komisijų (EEA, EURATOM ir ECSC) vadovai pradeda dirbti viename komitete.

1973 m. sausio 1 d.

Danija ir Jungtinė Karalystė prisijungia prie Europos bendrijos.

1981 m. sausio 1 d.

Graikija tampa 10-ąja valstybe prisijungusia prie Europos bendrijos.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

1986 m. sausio 1 d.

Ispanija ir Portugalija tampa Europos bendrijos narėmis.

1989 m. liepos 1 d.

Michailas Gorbačiovas savo kreipimesi į Europos tarybos Parlamentinę Asamblėją pasiūlo naują nusiginklavimo strategiją. Po šios strategijos įgyvendinimo, Rytai ir Vakarai pastebimai suartėjo. Tuo pačiu sustiprėjo Europos Tarybos, kaip taikios ir stabilios Europos institucijos, vaidmuo.

1989 m. lapkričio 9 d.

Sugriaunama Berlyno siena. Tuo pačiu žlunga Komunizmo režimas ir suyra TSRS. Vaclavas Havelas šiuos įvykiuos vaizdžiai pavadino "grįžimu į Europą". Iš tiesų, šis apibūdinimas visiškai atspindi tiesą. Tai ir buvo sugrįžimas į Europą – Europinės ir tarptautinės organizacijos, tokios kaip ES, Europos Taryba, NATO, OECD ar EFTA, tuo metu turėjo išsikelti naujus tikslus. Tuo metu pirmą kartą po Antrojo pasaulinio karo visoje Europoje – nuo Atlanto vandenyno iki Rusijos sienos su Japonija - galėjo būti užtikrintas demokratijos stabilumas.

<http://www.historyguide.org/europe/lecture16.html>

1992 m. vasario 7 d.

Mastrichte pasirašyta Europos Sąjungos sutartis, dar žinoma kaip Mastrichto sutartis. Ši sutartis įsigaliojo 1993 m. lapkričio 1 d.. Mastrichto sutartimi kaip politinė sąjunga buvo įsteigta Europos Sąjunga, ji taip pat sąlygojo vieningos Europos rinkos įvedimą.

www.europa.eu.int

1993 m. spalio 8-9 d.

Pirmajame Europos Sąjungos valstybių narių vadovų susitikime Vienoje priimama deklaracija, kuria patvirtinami nauji politiniai prioritetai. Šie prioritetai gina tautinių mažumų teises, taip pat jais siekiama apsaugoti Europos Sąjungos piliečius nuo rasizmo, ksenofobijos ir netolerancijos.

1995 m. sausio 1 d.

Austrija, Suomija ir Švedija tampa Europos Sąjungos narėmis.

1996 m. vasario 28 d.

Rusijos Federacija tampa Europos tarybos nare, taigi ši organizacija tampa visiškai pan-europine.

2001 m. sausio 25 d.

Prie Europos Tarybos prisijungia Armėnija ir Azerbaidžanas. Dabar Europos Tarybai priklauso 43 valstybės.

2002 m. sausio 1 d.

12 Europos Sąjungos valstybių išveda vieną valiutą – eurą. Euro įvedimas žymi itin glaudžius valstybių narių tarpusavio santykius.

<http://europa.eu.int/euro/html/entry.html>

2002 m. balandžio 24 d.

Bosnija ir Hercegovina tampa 44 Europos tarybos nare.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

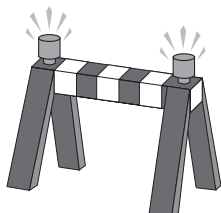
Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Koks Jūsų gyvenimo įvykis labiausiai
įtakojo Jūs, kaip pilietį?

Paralėlė Nr. 1 “Piliečių autobiografijos”. Kiekvienas dalyvis turi nupiešti savo gyvenimo laiko juostą ir pažymėti joje svarbiausius įvykius, kurie įtakojo juos, kaip piliečius. Palyginkite ir aptarkite laiko juostas.

Jūs ką tik perskaitėte pagrindinius Europos pilietiškumo istorijos įvykius. Sužinojote apie pilietiškumo koncepcijos užuomazgas, vystymąsi, susipažinote su kai kuriomis su pilietybe susijusiomis koncepcijomis, prisiminėte po Antrojo pasaulinio karo vykusius istorinius įvykius. Tikimės, kad ši informacija leis Jums kitomis akimis pažvelgti į šiuo metu vykstančius debatus apie pilietiškumą Europoje. Dabar siūlome Jums susipažinti su pastarojo meto įvykiais ir debatais, susijusiais su Europos Sąjungos pilietybe. Linkime malonaus skaitymo!

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo grįžimas Šiuo metu vyraujantys požiūriai į pilietiškumą

Tas populiarus žodis "pilietiškumas"...

Šis T-kit'as, kurį dabar laikote savo rankose, yra tik vienas iš daugelio įrodymų, kad tradicinis suvokimas, jog pilietiškumas – tai piliečių santykis su valstybe, prasiplėtė. Verta pastebėti, kad mes vis dažniau diskutuojame apie pačią "pilietiškumo" koncepciją.

Pabandykite pasinaudoti interneto paieškos sistema "Google". Į paieškos langelį mes įrašėme žodžius "European Citizenship" (angl.: "Europos pilietiškumas"), ir rezultatai pranoko mūsų lūkesčius – ši paieškos sistema surado apie 9 280 interneto tinklapių, kuriuose yra pavartotas šis žodžių junginys. Jei įrašytumėte "cizenship" (angl.: "pilietybė, pilietiškumas"), paieškos sistema surastų daugiau nei 1 560 000 tinklapių su šiuo žodžiu (tyrimas buvo atliktas 2002 m. kovo 10 d. naudojantis www.google.co.uk). Surastuose tinklalapiuose pateikiama konferencijų, tyrimų, knygų ir diskusijų medžiaga, susijusi su pilietiškumo klausimais. Tiesiog nuostabu, kad ši veikla ir toliau vykdoma!

Jei dalyvaustumėte debatuose, skaitytumėte įvairias publikacijas, išnagrinėtumėte įvairius interneto tinklapius, Jūs, be abejo, labiausiai nustebtumėte dėl to, kokias įvairias reikšmes autoriai suteikia žodžiui "pilietiškumas". Rob'as Gilbert'as teigia, kad pilietiškumas yra "platus, sudėtingas ir ginčytinas terminas" (1996, p. 46).

Kadangi "pilietiškumo" suvokimas vis dažniau prasiplečia už savo standartinių teisinio "piliečio santykio su valstybe" termino rėmų, pastaruoju metu "pilietiškumas" vis dažniau siejamas su kitu terminu – "pilietinė visuomenė". Todėl, mūsų nuomone, prieš pristatant pagrindinius pilietiškumo aspektus, svarbu išanalizuoti abiejų terminų – "piliečio ir valstybės santykio" ir "pilietinės visuomenės" esmę bei išskirti jų panašumus.

Šiuolaikinė pilietybė – tai daugiau nei tik valstybės suteikiamas statusas

"Turi pasą, gali balsuoti rinkimuose, tave gina valstybė."

Taip dažniausiai anksčiau buvo apibūdinama "pilietybė". Remiantis tokiu suvokimu, pilietiškumas – tai tiesioginis piliečių ir valstybės santykis, su aiškiai apibrėžtomis abiejų šalių teisėmis ir pareigomis.

1960-ųjų pabaigoje – 1970-ųjų pradžioje šis suvokimas ėmė keistis. Imta abejoti, kvestionuoti ir įvairiai interpretuoti "pilietiškumo" koncepciją. Pateiksime du apibrėžimus, kurie parodo tuo metu vykusius debatus bei atskleidžia, kaip buvo imta ieškoti pilietybės ir jausmų, moralės ir priklausymo jausmo ryšio.

"Pilietiškumas – tai moralės kodekso įgyvendinimas. Šiuo kodeksu yra pagrįsti mūsų santykiai su kitais žmonėmis – mes tobulėjame ir patys siekiame partnerystės, valstybė šiuo atveju nesikiša į mūsų santykius".

(Hayek'as, 1967)

"Pilietiškumas, tai statusas, kuris yra suteikiamas visiems bendruomenės nariams. Visi piliečiai turi vienodas teises ir pareigas. Negali būti visuotinai taikytinų principų, kuriais remiantis galėtume nustatyti šias teises ir pareigas, tačiau kiekviena visuomenė sukuria savo idealus piliečio portretą... Pilietiškumas yra susijęs su tiesioginės priklausomybės bendruomenei jausmu, kuris yra pagrįstas lojalumu civilizacijai. O civilizaciją kuria visi žmonės. Pilietiškumas – tai laisvų žmonių, kuriems teises ir pareigas suteikia įstatymas lojalumas"

(Marshall'as, 1973)

1990-aisiais pilietiškumo koncepcija buvo dar labiau išplėsta, taip pat buvo įvesta "įvairių dimensijų pilietiškumo" koncepcija, pilietiškumo koncepcija tapo glaudžiai susijusi su identiteto klausimu.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Tuo metu taip buvo bandoma reaguoti į tada vykčius globalizacijos ir migracijos reiškinius bei politines, socialines, ekonomines, kultūrinės ir ekologines jų pasekmes. Norėtume pateikti dar keletą to meto apibrėžimų, kurie iliustruoja “pilietiškumo” koncepcijos raidą:

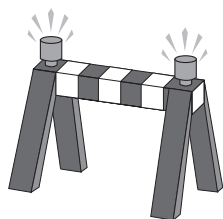
“Pilietiškumas – tai taiki kova visuomenėje, kurioje skatinamas dialogas.”
(Haberm’as, 1994)

“Pilietiškumas – tai ne tik atitinkamas statusas, kurį nusako teisių ir atsakomybių rinkinys, tai – identitetas, žmogaus priklausymo politinei bendruomenei išraiška”.
(Kymlicka ir Norman’as, 1995)

“Pilietiškumas – tai sudėtinga ir “daugiadimensinė” koncepcija. Joje persipina teisiniai, kultūriniai, socialiniai ir politiniai elementai. Pilietiškumas suteikia piliečiams teises ir pareigas, identiteto jausmą ir socialinius ryšius”.
(Ichilov’as, 1998)

“Pilietiškumas – tai aktyvi narystė ir dalyvavimas tų visuomenės narių, kuriems suteiktos teisės ir pareigos bei kurie turi galimybes įtakoti politiką. Trys ar keturios pilietybės – tai daugiau nei politinis ar teisinis statusas, tai – socialinis vaidmuo.”
(iš Cesar’io Birzea’o kalbos 2002 m. birželio mėn. pilotiniuose “Europos pilietybės” kursuose, kuriuos organizavo Europos Komisija ir Europos Taryba)

Aptarkite kai kurias iš tekste minimų citatų, sudarykite teiginių sąrašą. Išrinkite žmogų, kuris turės perskaityti po vieną teiginį, o likusieji turės pereiti į vieną ar kitą kambario pusę, priklausomai nuo to, ar jie sutinka, ar nesutinka su šiuo teiginiu. Paprašykite, kad žmonės iš abiejų stovyklų pasių pakomentuotų savo nuomonę. Tie žmonės, kuriuos įtikins priešingoje pusėje esančiųjų nuomonė gali pereiti į jų pusę. Po to būtinai aptarkite pratimą, pasiteiraukite, kaip jautėsi jo dalyviai. Stenkitės, kad šis aptarimas būtų konstruktyvus (žmonės dažnai yra linkę įsivelti į ilgas diskusijas)!

Šiame T-kite’s pateikiami apibrėžimai nėra išskirtiniai ar galutiniai. Jie tiesiog parodo, kaip įvairiai yra buvo ir yra suprantamas “pilietiškumo” terminas bei kaip jis pasikeitė ir buvo adaptuotas pastaruosiu metu. Šie apibrėžimai parodo skirtingų koncepcijų ir pilietiškumo suvokimo panašumus.

Panašumai

Išvardinkite pateikimus kriterijus svarbos tvarka nuo 1 iki 4:

- Teisinis piliečio teisių aspektas (t.y.: teisė balsuoti rinkimuose)
- Priklausomybės tam tikrai bendruomenei jausmas
- Tikėjimas savimi vardan visų žmonių
- Praktinių įgūdžių ir gebėjimų dalyvauti politikoje ir/ar visuomenės veikloje turėjimas

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Common Elements

Vienas iš visuose “pilietiškumo” apibrėžimuose pasikartojančių elementų – tai priklausymas bendruomenei. Tokią bendruomenę galima apibūdinti įvairiais aspektais – jai būdingas bendras moralinių vertybių kodeksas, vienodos teisės ir pareigos, lojalumas civilizacijai ir priklausomybės jausmas.

Geografinė prasme bendruomenę galima apibūdinti dviem būdais. Pirmiausia, tai vietinė bendruomenė, kurioje žmonės gyvena. Iš kitos pusės, bendruomenė – tai valstybė, kuriai žmonės priklauso. Šie du bendruomenės suvokimo lygiai nėra išskirtiniai, jie susiję su koncepcijomis ir/ar apibrėžimais. Dažnai vienas iš šių lygių yra svarbesnis už kitą (Audigier’as, 2000, p. 17).

Kita bendra visų apibrėžimų savybė yra ta, kad pilietiškumas egzistuoja visuomenėje ir demokratinėje santvarkoje, kur piliečiams suteikiamos vienodos teisės ir pareigos. Šios teisės ir pareigos yra vykdomos gerbiant kitų piliečių teises ir tikintis, kad jie vykdys savo pareigas.

Įvairios koncepcijos ir kontekstai

Be ką tik išvardintų panašumų skirtingose “pilietiškumo” koncepcijos suvokimuose egzistuoja įvairūs skirtumai. Dažniausiai šie skirtumai išreiškiami žodžiais, vartojamais kartu su žodžiu “pilietybė”. Pavyzdžiui, “demokratinė pilietybė”, kurią skatina Europos taryba. Šiame žodžių junginyje būdvardis “demokratinė” pabrėžia tikėjimą, kad pilietybė turi būti pagrįsta demokratijos principais ir atitinkamomis vertybėmis, t.y. pliuralizmu, žmogiško orumo gerbimu ir įstatymo viršenybe.

Be aukščiau išvardintų elementų, kuriais remiantis galime lyginti, analizuoti, skirstyti ir diferencijuoti įvairias pilietiškumo koncepcijas, pilietiškumo koncepcijose egzistuoja ir neesminiai elementai. Jų reikšmė padidėja tik analizuojant specifinius atvejus, kuriems yra paruoštas ir taikomas pilietiškumo modelis. Tarkim, būdvardis “Europinis” yra naudojamas ir kaip teritorijos ir kaip tam tikro identiteto, susijusio su kultūrinėmis teisėmis, determinantas. Jo tiksliai reikšmę galime suvokti tik analizuodami jo pavartojimo kontekstą, t.y.: politinį tikslą, institucines gaires ir/arba istorinę koncepcijos raidą.

Pilietinė visuomenė – kas tai?

Kaip supratote iš prieš tai pateiktos informacijos, pilietiškumo suvokimas prasiplėtė nuo teisinio visuomenės-valstybės santykio iki koncepcijos, kuri aprėpia daugiadimensinius piliečių ir visuomenės, piliečių ir jų bendruomenės ir pačių piliečių santykius. Pastaruoju metu “pilietiškumas” suvokiamas plačiau nei teisinis apibrėžimas. Be kitų aspektų, jis siejasi su asmeniniais priklausymo jausmais, tarkim priklausymo bendruomenei, kurios tolesnį gyvavimą galima tiesiogiai įtakoti. Pilietinė visuomenė – tai erdvė, kurioje galima realizuoti šią įtaką.

Egzistuoja daug “pilietinės visuomenės” apibrėžimų. Šį terminą vartoja daug žmonių, tačiau ne visi jį vartojantys turi omenyje tą pačią koncepciją. Nors šis terminas egzistuoja jau nemažai laiko, jo populiarumas itin išaugo per pastaruosius dvidešimt metų. Per su pastaruosius dešimtmečius, kaip teigia Forbig’as (2000), mes patyrėme šio termino ir koncepcijos “akivaizdų renesansą” visoje Europoje.

“Pilietinės visuomenės” terminą sugalvojo Škotijos Švietimo atstovai Adam’as Smith’as ir David’as Hume’as. Pradžioje šis terminas reiškė visuomenę apskritai, jis nebuvo taikomas tik demokratinėms visuomenėms (Wimberley’us, 1999, p. 1).

Vėliau apibrėžimas susiaurėjo iki ne valstybinių socialinių struktūrų, arba kitaip tariant, civilinė visuomenė buvo laikyta visuomenė, išskyrus valstybę.

Dar vėlesniais laikais ir, tikriausiai, šiandien populiariausia šio termino koncepcija apibrėžia pilietinę visuomenę kaip nevyriausybinių (o ypač, savanoriškų) organizacijų ir asociacijų veiklos sritį. Todėl, remiantis šiuo suvokimu, “pilietinė visuomenė” yra labai panaši į taip vadinamą “trečiąjį sektorių”.

Dauguma dabartiniu metu vykstančių meto apibrėžimų ir diskusijų siejasi su pastaruoju požiūriu. Dažniausiai yra ginčijamasi, ar religija, ekonomika ir/ar šeima yra laikytinos pilietinės visuomenės dalimi ar ne (Bahmueller’is, 2000, p. 1).

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Visuotinai priimtas sociologinis pilietinės visuomenės apibrėžimas skelbia, kad:

“Pilietinė visuomenė gali būti apibūdinta kaip savo veiklą savarankiškai organizuojančių tarpusavyje susijusių grupių sistema ar kompleksas, kuris:

- 1) susideda iš tarpusavyje priklausančių grupių – oficialių valdžios institucijų ir privačių gamybos ir reprodukcijos subjektų, t.y.: įmonių ir šeimų;
- 2) sugeba priimti sprendimą ir imtis bendrų veiksmų ginant ir propaguojant savo interesus ir poreikius;
- 3) nesiekia atlikti nei valstybės, nei privačių gamybos ir reprodukcijos subjektų vaidmenų ar užsiimti politika; ir
- 4) sutinka veikti anksčiau apibrėžtą “pilietinės visuomenės” rėmų ribose, t.y “remtis abipuse pagarba”

(Schmitter'is, 1997, p. 240)

Kiekviena diskusija, nepriklausomai nuo konkretaus apibrėžimo, kuriuo ji remiasi, prasižada nuo pagrindinės tezės: “Visuomenė keičiasi”. Anksčiau “valstybės” apibrėžimas buvo griežtas ir neginčijamas, pastaruoju metu jis vis dažniau yra svarstomas ir koreguojamas. Nėra iki galo aišku, koks bus galutinis šio apibrėžimo variantas, tik viena aišku, jame atspindės naujaisiu šiuo metu visuomenė vykstantys reiškiniai (Lauritzen'as, 1998).

Kaip Jūs suvokiate savo vaidmenį pilietinėje visuomenėje?
Kuris apibrėžimas yra Jums priimtinausias?

Europos Sąjungos ir Europos tarybos požiūris į pilietiškumą

Šiuo T-kit'u nesiekiamo pateikti visą informaciją, ką Europos Sąjunga ir Europos taryba nuveikė Europos Sąjungos pilietiškumo srityje. Net jei to ir siektume, paprasčiausiai nebūtų tam galimybės. Šiame leidinyje norėtume tiesiog akcentuoti kai kuriuos pilietiškumo aspektus.

Pirmiausia, norėtume pabrėžti, kad nei Europos tarybos, nei Europos Sąjungos steigimo dokumentuose nėra minimas žodis “pilietiškumas”. Šiuo metu abi šios institucijos itin akcentuoja pilietiškumo koncepciją – “Europos pilietiškumą”, “aktyvų pilietiškumą” ir/ arba “demokratinį pilietiškumą”.

Šio skyriaus pradžioje pateikėme pavyzdžių, kurie parodo, kad tiek Europos Sąjunga, tiek Europos taryba yra ne vienintelės institucijos propaguojančios “piliečių sugrįžimą”, kadangi šis reiškinys vyksta nuolat ir visais lygiais. Ar taip vyksta dėl to, kad mūsų demokratijos sistema yra pavojuje, kaip teigia dauguma žmonių turėdami omenyje menką piliečių dalyvavimą rinkimuose bei kituose tradicinėse dalyvavimo visuomenėje veiklose? Ar tai susiję su tuo, jog aktyvūs piliečiai ir pilietinė visuomenė privalo atlikti socialinę valstybės funkciją, kad geriausiai atitiktų socialinius lūkesčius? O galbūt tai tik dar viena socialinė nevyriausybinė organizacijų kampanija, vykdoma vien dėl to, kad šios organizacijos turėtų kuo užsiimti?

Norėdami atsakyti į šiuos klausimus, turėtume išleisti dar vieną leidinį. Atsakymai į juos yra tokie pat įvairūs kaip iš šio T-kit'o skaitytojai. Tačiau mes tikime, kad “pilietiškumo” koncepcija yra daugiau nei tik politinio nusivylimo aktas. Arba, kaip sako profesorius Franėois'as Audigier'as, “Nemanykime, kad “piliečių sugrįžimas” vyksta dėl pilietinės iniciatyvos, artumo ar atsakomybės, tai ne sėkminga krizės valstybėje ar demokratinėse politikos institucijose išdava” (Audigier'as, 2000, p. 14).

Įdomu pastebėti, lyginant Europos Sąjungą ir Europos tarybą, kad Europos Sąjungos dokumentuose pilietiškumas yra griežtai ir aiškiai apibrėžtas – tik tas žmogus, kuris turi vienos iš Europos Sąjungos valstybių pilietybę gali būti laikomas ES piliečiu. Iš kitos pusės, **Europos Žmogaus teisių konvencija** remiasi geografiniu požiūriu – ji gina visus Europos žemyne esančius žmones, nepriklausomai nuo jų tautybės. Tačiau dažnai, kai ES politikai kalba apie “Europos pilietiškumą”, jie turi omenyje žmogaus, gyvenančio Europos Sąjungoje pilietiškumą. Taigi, peršasi išvada, kad Europos pilietiškumas, bent jau tame kontekste, kuriame jį nagrinėjame šiame T-kit'e, yra daugiau nei šis ribotas ir išskiriantis dalį žmonių suvokimas.

Europos Žmogaus
teisių konvencija
(žiūrėti 26 psl.)

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Dar vienas skirtumas, kurį pastebime lygindami institucines programas, išryškėja analizuojant jaunimo sektorių. Į klausimą “Mes sukūrėme Europą, o kaip “sukursime” europiečius?” Europos Sąjunga ir Europos taryba pateikia skirtingus atsakymus. Abi institucijos remiasi teiginiu, kad žmonėmis gimstama, o piečiais tampama, tačiau Europos Sąjunga stengiasi kurti Europą, kuri būtų “arčiau europiečių” (remiantis asmeninėmis tarpkultūrinėmis patirtimis, savanoriška veikla ir dialogu su jaunimu (European Commission, 2001, p. 17), tuo tarpu Europos taryba remiasi grupių tarpkultūrinėmis patirtimis, tarpkultūrinio mokymo, kaip apsaugoti mokymo aplinkas, darbu su informacijos perteikėjais ir sniego gniūžtės efektu.

Nepaisant šių skirtumų ir požiūrių įvairovės, abi institucijos tiki jaunimo veiklos svarba, t.y.: Europos identitetas gali būti sukurtas tik kaip bendrų vertybių sistema, paremta šalių tarpusavio sutarimu, o ne prievarta. Šia koncepcija remiasi dauguma Europos tarybos nutarimų, politinių jaunimo organizacijų dokumentų o taip pat ir neseniai išleistas Europos komisijos “Jaunimo dokumentas”, kuriame Europa apibūdinama kaip “demokratiškos vertybių lyderė” (European Commission, 2001, p. 52). Todėl galime teigti, jos abi svarbiausios Europos institucijos savo veiklą grindžia vieninga nuostata, taip pat kartu dirba propaguodamos “Europos pilietiškumą”. Europos taryba ir Europos Sąjunga šioje veikloje remiasi patirtimi ir stipriosiomis savo pusėmis, siekia kad šis bendradarbiavimas, kuris šiuo metu vyksta tik jaunimo veiklos srityje, vyktų ir kituose veikos baruose.

Kada Jūs paskutinį kartą girdėjote Europos Sąjungos ar Europos tarybos pranešimus dėl Europos pilietiškumo? Kaip “Europos pilietiškumas” buvo suvokiamas šiuose pranešimuose?

Pastarojo meto įvykiai

Niekas neabejoja teiginiu, kad visuomenė keičiasi. Ją įtakoja daug veiksnių, kurie dažnai yra vadinami “**postmodernistiniais**”. Šis apibūdinimas gali reikšti daug tendencijų ir krypčių, pavyzdžiui:

- informacinę revoliuciją, kuri atnešė begalę naujos informacijos ir naujų komunikacijos technologijų;
- esminius pasikeitimą žinių naudojimo ir kūrimo srityje;
- pasikeitusį identitetą (mažesni bendrų interesų ir vertybių akcentavimą);
- politikos esmės ir to, kaip piliečiai dalyvauja politiniuose procesuose pasikeitimą.

Visi šie pasikeitimai ženkliai įtakoja pilietiškumą (bei pilietiškumo švietimo ir mokymą). Niekas neabejoja, kad šie pasikeitimai įvyko arba vis dar vyksta, jų galimos pasekmės kol kas lieka neapibrėžtos ir neaiškios.

Kaip, Jūsų manymu, šie pasikeitimai įtakos pilietiškumo koncepciją?

Kai kurie tyrinėtojai teigia, kad identiteto koncepcija privalo likti ir liks pilietiškumo esme. Jų manymu, identitetas turi būti atskirtas nuo valstybės ir praplėstas geografine prasme nuo lokalinio iki globalinio suvokimo (Gilbert’as, 1992, p. 58).

Postmodernizmas
(žiūrėti 25 p.)

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Kiti mokslininkai tiki, kad tradicinis pilietiškumo suvokimas ilgainiui išnyks iš postmodernistinės visuomenės sąmonės. Jie teigia, kad atsiras nauja pilietiškumo forma, ji remsis visiškai naujomis koncepcijomis (Gilbert'as, 1992, p. 59).

Dar viena ganėtinai pesimistinė teorija nagrinėja postmodernizmo tendencijas visuomenėje. Šios teorijos šalininkai mano, kad "postmodernizmo tendencijos suteikia naujas pilietiškumo vystymosi galimybes" (Gilbert'as, 1992, p. 60).

Ilgą laiką Europoje buvo diskutuojama dėl identiteto, kaip pagrindinio pilietiškumo elemento, praplėtimo nuo lokalinio iki globalinio lygio. Šios diskusijos vyko ne tik tarp institucijų, pilietinės visuomenės organizacijos taip pat teigia, kad "Europos Sąjungos plėtra reikalauja "Europos pilietiškumo" koncepcijos praplėtimo" (European Youth Forum, 2001, p. 1).

Tačiau tuo tarpu, kai vyksta diskusijos dėl pilietiškumas koncepcijos atskyrimo nuo valstybės koncepcijos ir jos praplėtimo, vis daugiau žmonių teigia, kad pagrindinis pilietiškumo lementas – tai bendrų vertybių sistema, o ne geografinė priklausomybė. Tie, kuriems yra artimos Europietiškos vertybės ir yra Europos piliečiai, "jie gali būti Maskvoje, Kaire, Atėnuose ir Castrop Rauxeleje" (Lauritzen'as, 1998, p. 5).

Visas "pilietiškumo" koncepcijos ateities raidos teorijas galima suskirstyti pagal įvairius "pilietiškumo" koncepcijos interpretavimus:

- Ar valstybės koncepcija jau yra ant išnykimo ribos?
- Ar piliečių vertybės remiasi bendruomenės ar valstybės koncepcija?
- Ar "pilietiškumas" apskritai išliks ateityje?

Kitame skyriuje pateiksime kai kuriuos galimus atsakymų į šiuos klausimus variantus. Dar kartą norime pabrėžti, kad neįmanoma pateikti visų išsamių atsakymų, stengsimės tiesiog pateikti įvairių nuomonių ir teorijų pavyzdžius

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

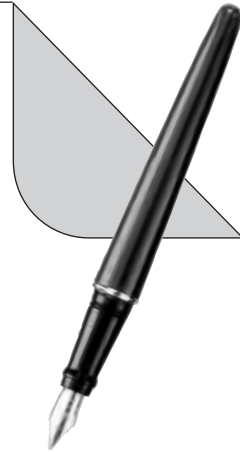
Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Postmodernistinė visuomenė

Pateikiame ištrauką iš Dr. Grenz'o knygos "Postmodernizmo pradžiamokslis" ("A Primer on Postmodernism"). Tikimės, kad ši citata Jums padės suvokti, ką vadiname "postmodernistine visuomene":

"Postmodernizmas – tai šiuo metu visuomenėje vyraujanti intelektualinė nuotaika ir kultūrinė išraiška. Šios sąvokos kvestionuoja modernius idealus, principus ir vertybes. Šiuo metu postmodernizmas itin įtakoja mūsų visuomenę. Būdvardis "postmodernus" naudojamas apibūdinti įvairius požiūrius ir šio požiūrio produktus. Šiuo būdvardžiu dažnai apibūdinamos įprastos tradicinės kultūros išraiškos. Mes dažnai kalbame apie postmodernistinę architektūrą, meną ar teatrą. Postmodernizmas – tai postmodernizmo idėjų, požiūrių ir vertybių klestėjimo epocha, tai metas, kai postmodernizmas labiausiai veikia kultūrą. Tokia yra postmodernistinė visuomenė".

Postmodernizmas – www.counterbalance.org pateikiamas apibrėžimas

Bendras ir plačiausiai taikomas "postmodernizmo" apibrėžimas apibūdina literatūrą, meną, filosofiją, architektūrą, grožinę literatūrą ir literatūros kritiką bei kitas mokslo kryptis. Postmodernizmas – tai reakcija į mokslines ar objektyvias pastangas suvokti pasaulį. Iš esmės, postmodernizmas skeptiškai vertina apibendrintus, visoms grupėms, kultūroms, tradicijoms ir rasėms taikytinus paaiškinimus. Ši doktrina remiasi subjektyviu kiekvieno žmogaus tiesos suvokimu. Ir esmės, postmodernizmas skeptiškai vertina apibendrinimus, kurie taikomi visoms grupėms, kultūroms, tradicijoms, rasėms. Vietoj to, postmodernizmas akcentuoja kiekvieno žmogaus tiesos suvokimą. Postmodernizmo doktrina teigia, kad viską galime interpretuoti savaip. Pasaulį ir realybę mes visi suvokiame skirtingai savaip interpretuodami. Postmodernizmas remiasi konkrečia patirtimi, o ne abstrakčiais principais. Postmodernistai tiki, kad kiekvieno iš mūsų patirties pasekmės yra subjektyvios ir reliatyvios, o ne tikros ir universalios.

Žodis "postmodernizmas" susideda iš dviejų šaknų – "post" ("po to") ir "modernizmas". "Post" dėmuo išreiškia universalių principų neigimą. Postmodernistams trūksta optimizmo, kad jie propaguotų mokslines, filosofines ar religines tiesas, kuriomis būtų galima viską paaiškinti. Šios tiesos paprastai yra vadinamos "modernaus" proto savybėmis. Postmodernizmas ypatingas tuo, kad be skeptiško požiūrio į visiems priimtinius principus, ši doktrina kvestionuoja ir savo teiginius. Teiginys, kad universali tiesa neegzistuoja, be abejo, išskyrus postmodernizmo tiesas – jau pats savaime sau prieštarauja.

Svarbu atsiminti, kad vienas iš pagrindinių postmodernizmo bruožų yra tai, kad egzistuoja daug įvairių postmodernizmo krypčių, bei su "postmodernizmo" terminų siejamų teorijų. Dauguma žmonių mano, kad "postmodernizmas" privalo turėti daugiau nei vieną apibrėžimą. Arba, jų teigimu, taip tiesiog būtų saugiau. Tačiau viena aišku, kad visi apibrėžimai turi kelis bendrus bruožus. Vienas iš jų – tai įvairiapusiškumas. Postmodernizmas remiasi daugiakultūrine teorija. Iš esmės, tai reiškia, kad daugeliu atveju svarbios yra daugelio individų nuomonės, o ne atrinktu asmenybių požiūriai. Dažnai postmodernizmo rašytojai save apibūdina kaip "modernizmo" antipodus. Jie teigia, kad atskiri genijai dirbantys vienumoje negali sukurti didžiųjų darbų, kultūra negali būti skirstoma į "aukštąją" ir "žemąją", neegzistuoja viena visuotinai priimtina teisybė, kurios mes visi ieškome (galbūt, tai ir yra priežastis, kodėl neegzistuoja vienas visuotinai priimtas "postmodernizmo" apibrėžimas), taigi, nėra vienos išskirtinės Visatos teorijos.

Problema, su kuria susiduriame norėdami paaiškinti visko esmę, suvokti visko reliatyvumą ir nesiremti bendromis vertybėmis bei moraline atsakomybe, teigiančia, kas yra teisinga, o kas ne, yra ta, jog visa tai priklauso nuo socialinio ir kultūrinio konteksto. Įsigilinę į postmodernizmą, vargu ar galime smerkti praėjusių šimtmečių žiaurumą ar neseniai įvykusius teroristinius išpuolius, nes negalime nuspėti, ką mums atneš postmodernizmas.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija nustato pagrindines teises ir laisves (teisė į gyvybę, kankinimo uždraudimą, vergijos ir priverčiamojo darbo uždraudimą, teisė į laisvę ir saugumą, teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, " nėra bausmės be įstatymo", teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, minties, sąžinės ir religijos laisvę, saviraiškos laisvę, susitikimų ir asociacijos laisvę, teisė į santuoką, teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę, diskriminacijos uždraudimą). Dar daugiau teisių suteikia šios konvencijos protokolai. Konvenciją ratifikavusios valstybės privalo garantuoti joje minimas teises visiems jų jurisdikcijoje esantiems subjektams. Konvencijoje taip pat numatytas tarptautinis įgyvendinimo mechanizmas. Tinkamam Konvencijos nuostatų įgyvendinimui užtikrinti Strasbūre buvo įsteigtas Europos Žmogaus teisių teismas. Teisme nagrinėjami asmenų ir valstybių iškelti ieškiniai. Europos tarybos ministrų komiteto prašymu Teismas gali įvertinti ir pateikti savo nuomonę dėl Konvencijos ir jos protokolų interpretavimo.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Galimi ateities scenarijai – ateitis nebebus tokia, kokia būdavo anksčiau...

Susipažinę su pilietiškumo istorija bei pasikeitusiu kolektyviniu pilietiškumo suvokimu, apžvelkime pastarojo meto įvykius ir galimas ateities versijas, socialinius pasikeitimus, ir su pilietiškumo koncepcija susijusius įvykius. Siūlome Jums atlikti pratimą, kuris padės surasti atsakymus į su pilietiškumo koncepcija susijusius klausimus, kurie sąlygoja prieštaravimus ir nesutarimus. Tuo pat metu svarbu suvokti egzistuojančius apribojimus. Kaip rodo ilgametė žmonijos patirtis, ateities nuspėti neįmanoma.

Pažangios technologijos, globalizacija, migracija, aplinkos užterštumas, pokyčiai išsivysčiusių šalių demografinėje piramidėje, Europos Sąjungos plėtra, teroristų išpuoliai ir šių išpuolių pasekmės yra vieni iš svarbiausių socialinių-politinių pokyčių, kurie ženkliai įtakoja pilietiškumo koncepcijos suvokimą ir raidą.

Kiekvienas iš šių paminėtų reiškinių yra itin sudėtingas, jame sąveikauja daug skirtingų veiksmų, šie veiksniai sąlygoja įvairias pasekmes. Netrukus Jums pateiksime pagrindinių prieštaravimų aprašymus ir neatsakytus klausimus, kurie yra susiję su pilietiškumo sąvoka ir tai, kaip ją įtakoja minėti socialiniai pasikeitimai.

Kaip, Jūsų manymu, šie pasikeitimai įtakos pilietiškumo koncepciją?

Nauji santykiai tarp individo ir jo referentinės aplinkos/-ų

Dar visai neseniai individo referentinės aplinkos (t.y. tos grupės ar bendruomenės, su kurio mis save sieja individas) buvo ganėtinai ribotos ir aiškios. Tai buvo šeima, miestas, regionas, valstybė, draugai, bendradarbiai, religinė bendruomenė. Dalyvavimas šiose grupėse priklausė nuo "taisyklių" arba šių bendruomenių įpročių. Be kita ko, dalyvavimą apsprendė lytis, amžius, profesija bei socialinė-ekonominė žmogaus situacija. Taigi, anksčiau, žmogaus dalyvavimas referentinėse grupėse buvo ribotas, tačiau tuo pačiu metu ir aiškus.

Dabar, vykstant globalizacijos ir Europos integracijos procesams, vykstant pasaulinėms aplinkosaugos krizėms, kasdien atsirandant vis naujoms technologinėms galimybėms, mes esame priversti galvoti apie didesnes ir plačiau aprėpiančias referentines bendruomenes, pavyzdžiui, Europą ar visą pasaulį. Tuo pačiu metu tradicinės referentinės aplinkos silpnėja. Šie reiškiniai yra susiję, tarkim, su didžiule žmonių migracija valstybių viduje bei migracija tarp atskirų valstybių.

Individai ir piliečiai dažnai teigia, jog jaučia pasaulyje vykstančių reiškinių poveikį jų gyvenimui. Tuo pat metu jie dažnai jaučia, kad ši įtaka yra neaiški ar netiesioginė.

Kitaip tariant, informacijos, ekonomikos, aplinkosaugos ir tarpusavio priklausomybės prasme pasaulis vis mažėja. Tuo pačiu metu, individai vis sunkiau gali įtakoti juos supantį pasaulį. Panašu, kad žmonės gali labai paprastai tapti tiesiog filmu žiūrovais, tačiau jiems sunku vaidinti šiuose filmuose (tame tarpe ir jų pačių filme).

"Pasaulis mažėja, tačiau jį vis sunkiau ir sunkiau įtakoti"

Nors šias apibendrintas išvadas galime įrodyti moksliniais tyrimais (žiūr.: *"Life Chances and Livelihoods"* (2000), U.N. Publications, Ženeva), nereikia pamiršti, kad pastebime daug džiuginančių išimčių, kai pasišventę savo referentinėms grupėms individai aktyviai dalyvauja ir įtakoja savo bendruomenes.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Svarbiausia šiame etape yra pabandyti sukurti naujus artimesnius ir labiau subalansuotus individo ar piliečio ir referentinės/-ių bendruomenės/-ių santykius, kurie būtų pagrįsti aktyviu piliečių dalyvavimu jose.

Tokie šūkiei, kaip “Galvokite globaliai, veikime lokaliai” ir “Apmastykime informaciją ir veikime” skatina grupes remti joms priklausančių individų aktyvų dalyvavimą visuomenėje. Nevyriausybinių organizacijų veikia kaip tarpininkai tarp piliečių ir politinių struktūrų. Jos skatina pilietinės visuomenės piliečių dalyvavimą ir aktyvią demokratiją. Įvairios lobistų grupės siekia, kad jų sprendimus priimančias asmenys atsižvelgtų į jų interesus.

Tačiau vis tik panašu, kad visos šios iniciatyvos negali visiškai užpildyti tarp piliečių ir sprendimus priimančių asmenų atsivėrusios erdvės mūsų visuomenėse. Vis dar svarbu subalansuoti šį santykį, labiau atsižvelgiant į individų interesus bei jų santykius su savo referentine bendruomene.

Europa ir likęs pasaulis

Svarbiausi dabartiniai ir ateities socialiniai įvykiai (t.y. technologijų pažanga, globalizacija, migracija, aplinkos užterštumas) įtakoja visą pasaulį. Todėl priimdami sprendimus dėl Europos pilietiškumo nepamirškime ir likusio pasaulio kasdienybės bei lūkesčių.

Šimtmečius trukęs pasaulio “europinimas” (kolonizacija, politinių, socialinių ir kultūrinių modelių paplitimas, šaltasis karas) turi pagaliau baigtis. Metas Europą “globalizuoti”, t.y.: ją traktuoti iš platesnės globalinės perspektyvos.

Europos pilietiškumas neturi tapti atskiru teisių ir privilegijų rinkiniu. Priešingai, kadangi europiečiai gyvena itin palankiose sąlygose (palyginus su kitomis pasaulio vietomis), tai turėtų sąlygoti taikos, demokratijos, žmogaus teisių ir ekologiškai teisingo požiūrio į aplinkosaugą plitimą.

Dėl savo istorijos ir dabartinio vaidmens pasaulinėje bendrijoje, Europa užima svarbią poziciją ir turi prisiišti atsakomybę už likusį pasaulį. Mūsų istoriniai ryšiai su kitomis valstybėmis, esančiomis ne Europoje gali mums padėti “suprasti pasaulį”. Anksčiau mes tik teigėme, kad turime tai padaryti, dabar atėjo metas veikti. Pasinaudoję savo ekonomine ir politine galia, mes galime sukurti efektyvius mechanizmus, kurie padėtų siekti bendros gerovės, geresnių gyvenimo sąlygų ir galimybių ne Europoje gyvenantiems žmonėms.

Stengiantis nekalbėti iš Euro-centristo pozicijų, galime pabrėžti, kad svarbu taip “atnaujinti” Europos pilietiškumo koncepciją, kad joje atsispindėtų europiečių išpareigojimai likusiai žmoniškai. Europos pilietiškumo turėtų būti suprantamas kaip Europos piliečio išpareigojimai pasauliui. Tai turėtų padėti kuriant taikias ir demokratines visuomenes visame pasaulyje. Šiose visuomenėse turi būti gerbiamos žmogaus teisės, jos turi remtis ekologišku požiūriu į aplinką.

Etiškas atsakymas

Mokslininkai teigia, kad pastaruoju metu pasaulis tapo toks mažas, ir mes visi tapome tokie tarpusavyje susiję, kad drugelis plazdendamas savo sparneliais Amazonės drėgnuosiuose miškuose gali sukelti didžiulę audrą kitoje žemės pusrutulio dalyje. Šis principas paprastai yra vadinamas “Drugelio efektu”.

Šiandien mes suvokiame, kad dabar kaip niekada anksčiau jaučiamas šis “Drugelio efektas”. Jis atneša ir teigiamų, ir neigiamų pasekmių. Šis suvokimas mus turėtų paskatinti elgtis geriau.

Nereikia nuvertinti politinių, kultūrinių ir religinių skirtumų, tačiau pastaruoju metu vykstantys socialiniai procesai (komunikacinės technologijos, ekonomikos globalizavimas, Europos integracijos procesai, migracija) suartina visus pasaulio žmones.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Tuo pačiu metu žinios ir pasikeitimas informacija kaip niekada anksčiau mums aiškiai parodo, kokios yra pačios svarbiausios šiandieninės žmonijos problemos. Pavyzdžiui, Jungtinių Tautų agentūros kiekvienais metais mums primena, kad dabar yra svarbiausia sumažinti skirtumus tarp galingųjų ir bejėgių, laisvųjų ir tų, kurių teisės yra suvaržytos, privilegijuotųjų ir pažemintųjų. Ir, deja, šie skirtumai vis labiau gilėja.

Per tą laiką, kai perskaitysite šį paragrafą, pasaulyje gims 7 kūdikiai. Jų mamos juos globos, maitins, ramins ir rūpinsis jais. Taip elgiasi visos mamos. Prigimtiniai dalykai yra būdingi visiems žmonėms. Tačiau dauguma šių kūdikių gyvens vargšų pasaulyje, ir tik keli iš jų – toje nedidelėje pasaulio dalyje, kuri gali pasigirti klestėjimu. Dauguma jų gyvens sąlygomis, kurias mes pavadintume nežmoniškomis (ištrauka adaptuota iš Kofi'o Annan'o kalbos atsiimant Nobelio premiją 2001 m.)

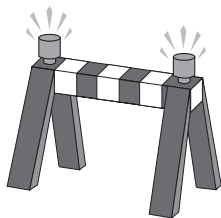
Informacija, komunikacinės technologijos, tarptautiniai integracijos procesai ir globalizacija suartina žmoniją. Tuo pačiu dėl augančių skirtumų tarp privilegijuotųjų ir beteisių ji tampa vis labiau ir labiau susiskaldžiusi. Šios unifikacijos ir susiskaldymo tendencijos egzistuoja vienu metu, nors ir prieštarauja viena kitai. Tai didžiulis ekonominis, socialinis, politinis, kultūrinis ir šveitimo paradoksas ir iššūkis visai žmonijai. Šią sudėtingą situaciją mes turime išspręsti ne tik dėl to, kad, jei to neatliksime, situacija mūsų "globaliame kaime" ateityje dar labiau pablogės, bet taip pat ir dėl to, kad tai susiję su mūsų žmogiška prigimtimi, mūsų žmogišku orumu ir sugebėjimu gyventi kartu.

“Žmonių daugėja, tačiau tuo pat metu mes tampame vis labiau susiskaldę”

Išspręsti šią situaciją galime pasitelkę asmeninius ir kolektyvinius resursus. Pirmiausia tai galėtų būti etiškas atsakymas, pagrįstas solidarumu ir tarpusavio pagarba. Tik taip mes galėsime pakeisti dabartinę situaciją. Šis etinis bendrumas galėtų būtų solidarumo ir tarpusavio pagarbos pagrindas. Šia koncepcija galėtų remtis “atnaujintas” pilietiškumo suvokimas ir skirtingi ekonominiai, socialiniai, politiniai, kultūriniai ir švietimo ryšiai, kurie galėtų pasitarnauti gerinant šiandieninę padėtį. Kitame skyriuje mes išnagrinėsime, kaip suvokiame šią koncepciją per Europos pilietiškumo prizmę.

Kokios, Jūsų manymu, turėtų būti pagrindinės vertybės, kuriomis turėtume remtis šiuos pasikeitimų metu?

Papasakokite, kaip, Jūsų nuomone, atrodys Jūsų valstybė (arba Europa, arba pasaulis) po 20 metų. Galite nupiešti, sukurti koliažą, suvaidinti, pasidalinti savo vizijomis, aptarti su pilietiškumu susijusius pasikeitimus.

Konceptuali mūsų struktūra / sistema Mūsų nuomonė

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Pilietiškumas: ginčytina koncepcija

“Pilietiškumo” koncepcija yra ginčytina, t.y.: egzistuoja daug įvairių šios sąvokos interpretavimo variantų. Kaip jau sužinojote iš šio T-kit’o, taip yra todėl, kad įvairiais amžiais ir įvairiose Europos vietose skyrėsi santvarkos, visuomenės, kultūros ir ideologijos. Visi šie skirtingi pilietiškumo suvokimai taip pat siejasi su įvairiomis ekonominėmis, socialinėmis ir politinėmis tendencijomis.

Įvairūs pilietiškumo iš individo perspektyvos interpretavimai akcentuoja, kad pilietiškumas yra iš esmės ginčytinas, kadangi jis yra susijęs su nuolatine asmeninių poreikių, interesų, vertybių, nuomonių, požiūrių ir kiekvieno individo poelgių sąveika su bendruomene, kurioje jis gyvena.

Individualus
pilietis

Community/ies of reference
Political structures

1 pav. – Pilietis – Visuominės dinamika

Pastebimos dvi pagrindinės sąveikos rūšys - tai sąveika tarp įvairių pilietiškumo koncepcijų ir atskirų piliečių bei jų bendruomenės/-ių sąveika. Abi šios sąveikos yra susijusios su pilietiškumo esme ir įvairiomis mokymosi galimybėmis dirbant su jaunimu.

Šio požiūrio negalima laikyti neutraliu. Toliau pristatysime dvi jaunimo veikloje taikytinas tendencijas (jos yra daugiau nei paprasti modeliai), kurios aiškiai propaguoja dinamišką, sudėtingą ir integruotą pilietybės koncepciją. Šias tendencijas pastaruoju metu paskatino Europos komisija ir Europos taryba.

Apsvarstykite terminus “dinamiškas”, “sudėtingas” ir “integruotas”.

Kaip, Jūsų nuomone, jie yra susiję?

Kaip matote iš schemos, mūsų koncepcinis pilietiškumo suvokimas yra sudarytas iš dviejų lygių – individualaus ir kolektyvinio, taigi turi vidinę ir išorinę išraišką. Asmeninė dimensija yra susijusi su asmeninėmis vertybėmis ir perspektyvomis (tai – jos vidinė išraiška) ir su asmens poelgiais, teisėmis ir atsakomybėmis (išorinė išraiška). Kolektyvinė dimensija apima kolektyvines vertybes, pažiūras ir koncepcijas (tai – jos vidinė išraiška) ir kultūrinės, socialinės, politinės ir ekonominės struktūras (išorinė išraiška).

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

2 pav. xxxxxxxx

Pilietiškumas Konceptinis suvokimas		
	Vidinė išraiška	Išorinė išraiška
Individualus lygis -pilietis-	Asmeninės vertybės ir perspektyvos	Individų elgesys, teisės ir atsakomybės
Kolektyvinis lygis -bendruomenė, -ės-	Bendros vertybės, sąvokos ir koncepcijos	Kultūrinės, socialinės, politinės ir ekonominės struktūros

Pilietiškumo sudėtingumą ir dinamiką mes nagrinėsime remdamiesi šiomis dviem teorijomis. Pirmoji teorija (“Keturių pilietybės dimensijų”) yra pagrįsta sociologine perspektyva, antroji (“Priklausymo”) – asmenine. Abi šios teorijos nagrinėja individo ir visuomenės santykius, kurie neišvengiamai atsispindi “pilietiškumo” apibrėžime. Pirmoji teorija pradeda analizę nuo bendruomenės, o antroji – nuo individo.

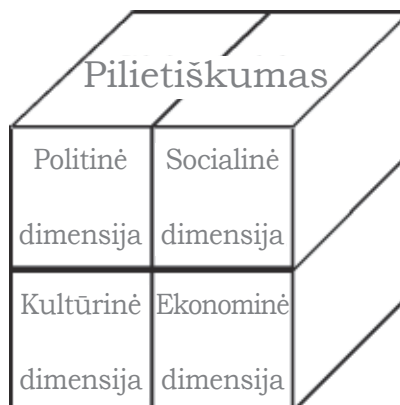
Šios dvi teorijos papildydamos viena kita, atskleidžia visą pilietiškumo sudėtingumo ir kontraversiškumo aspektą. Jos ne tik apjungia skirtingas idėjas, bet ir atskleidžia, kokia dinamiška, sudėtinga ir integruota yra pilietiškumo koncepcija. Kituose skyriuose aprašomi mokymo metodai ir siūlomos pratybos remiasi tokiu pilietiškumo koncepcijos suvokimu.

Ketrios dimensijos: socialinis pilietybės aspektas¹

Nagrinėdami individo ir visuomenės santykius, galime išskirti keturias dimensijas bei nustatyti šių santykių koreliacijas, kurios atitinka pagrindines visuomenės subsystemas: politinę-teisinę, socialinę, kultūrinę ir ekonominę.

? ?	<p>Skaitydami keturių dimensijų aprašymus, pamąstykite, kaip Jūs esate įvaldę/-usi šias sistemas? Ar mūsų pilietybės suvokimas aprėpia visas jas?</p>	? ?
-----	---	-----

3 pav. Ketrios pilietiškumo dimensijos

¹ Keturių pilietiškumo dimensijų teoriją sukūrė Ruud’as Veldhuis’as savo leidinyje “Education for Democratic Citizenship: Dimensions of Citizen-ship, Core Competencies, Variables and International Activities”, Strasbourg, Council of Europe, 1997, document DECS/CIT (97) 23.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Politinė dimensija

Politinė pilietiškumo dimensija apima politinės sistemos teises ir atsakomybes. Ši dimensija siejasi su politinės sistemos žiniomis ir demokratinio požiūrio bei dalyvavimo propagavimu.

Politinė pilietiškumo dimensija propaguojama keliant informuotumo lygį bei užsiimant švietimu, pavyzdžiui, mokant apie demokratijos koncepcijas, politines struktūras, sprendimų priėmimo procesus valstybėje ir Europos Sąjungoje, rinkimų sistemas, politines partijas, lobistus, politinį ir kitokį dalyvavimą (demonstracijų rengimą, informacijos žiniasklaidai pateikimą), pilietinės visuomenės istoriją ir pagrindus, demokratines vertybes, žmogaus teises Europoje, dabartinių Europinių reikalų skaidrumą (įskaitant Europinę integraciją ir tarptautinės politikos kryptis, ryšius su užsienio valstybėmis, tarptautinėmis organizacijomis ir įstatymų leidimo organais, žiniasklaidos vaidmenį, teisėtvarkos sistemą ir ekonomiką).

Socialinė dimensija

Socialinė pilietiškumo dimensija apima individo veiksmus visuomenėje ir jo lojalumą bei solidarumą su ja. Socialiniai įgūdžiai bei socialinių santykių visuomenėje žinojimas yra būtinas norint skatinti šią dimensiją.

Socialinė dimensija propaguojama pavyzdžiui, kovojant su socialiniu išskyrimu, užtikrinant žmogaus teisių apsaugą, suartinant skirtingas visuomenės grupes (pavyzdžiui, tautines mažumas, etnines grupes), informuojant apie vykstančius socialinius procesus (apie socialinių ir etninių grupių dabartinę situaciją), siekiant užtikrinti lyčių lygybę, siekiant informuoti visuomenę apie socialines pasekmes, kompensuojant socialinių garantijų, socialinio aprūpinimo, sąžiningumo ir sveikatos apsaugos skirtumus.

Kultūrinė dimensija

Kultūrinė pilietiškumo dimensija apima bendro kultūrinio paveldo suvokimą. Šią dimensiją galima propaguoti skleidžiant informaciją apie kultūrinį paveldą, istoriją, pagrindinius įgūdžius (kalbos mokėjimą, skaitymą, rašymą).

Kultūrinė dimensija propaguojama informuojant apie tarptautinius projektus ir patirtį, aplinkosaugą, kovą prieš rasizmą ir diskriminaciją, valstybės, Europos ir pasaulio paveldo ir istorijos pažinimą, diskutuojant apie informacinių technologijų ir žiniasklaidos vaidmenį šiame procese.

Ekonominė dimensija

Ekonominė dimensija apima individo ir darbo bei vartotojų rinkos santykius. Ši dimensija garantuoja teisę į darbą ir į minimaliam pragyvenimui būtinas lėšas. Svarbiausia šioje dimensijoje - ekonominiai darbo ir kito ekonominės veiklos įgūdžiai ir profesiniai sugebėjimai.

Kultūrinė dimensija propaguojama keliant profesinę kvalifikaciją, integruojant tautinių mažumų grupes į ekonominius procesus (panaudojant teigiamą diskriminaciją), kovojant su globalizacijos pasekmėmis, panaudojant naujausius metodus ir strategijas kovoje su ekonominiu ir pasauliniu bendradarbiavimo išaugimu, nagrinėjant įvairias Europoje vykusias istorijas bei darbo ir nedarbo aspektus, jų sąsajas su socialiniais pasaulinės ekonomikos aspektais, informavimu apie socialines pasikeitimų pasekmes pasaulio ekonomikai, vartotojų teisių apsaugą.

Remiantis šiuo požiūriu, pilietį galime palyginti su kėde - keturios kėdės kojos – tai ekonominis, socialinis, kultūrinis ir politinis aspektai. Pilnavertis pilietiškumo suvokimas galimas tik subalansavus visų keturias dimensijas.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

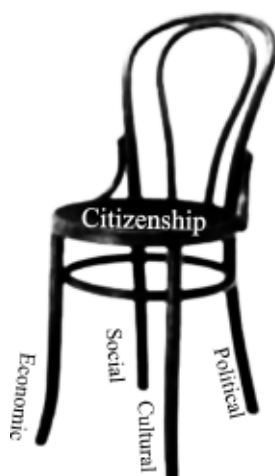
Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

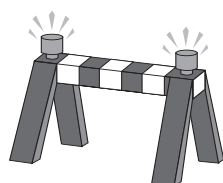
4 pav. Pilietiškumo kėdė

Įdiegti šias dimensijas galime tik per visuomenėje vykstančius procesus, kurie organizuotai vykdomi mokyklose, šeimose, visuomenės organizacijose, politinėse partijose, bei mažiau organizuotai – asociacijose, žiniasklaidoje, kaimynystėje, bendraujant su bendraamžiais.

Kuriai dimensijai, Jūsų nuomone,
pastaruoju metu skiriama daugiausia dėmesio?

Nupieškite (arba pagaminkite savo "pilietiškumo kėdę", joje pavaizduokite, kaip kiekviena iš dimensijų yra atskleista Jumyse. Tokia kėdė galite nupiešti visuomenei arba šiuo metu Europoje vykstantiems procesams pavaizduoti. Palyginkite įvairių žmonių piešinius.

Europos pilietiškumas

Aukščiau išdėstytos teorijos pasekėjai, teigia, jog, tai, kad Europos visuomenė galime laikyti brandžia, leidžia mums teigti, jog Europos pilietiškumas yra lygiagrečiai susijęs su ekonomine, socialine, politine ir kultūrine dimensijomis.

Deja, akivaizdu, kad ši situacija nėra būdinga Europai. Ar mes galime kalbėti apie vieningą Europos bendriją? Galbūt. Tačiau ji tikrai nebus tokia kaip Portugalijos ar Lenkijos visuomenė. Įvairios Europos valstybės yra pasiekusios skirtingą socialinių santykių ir augimo lygį, be to Europoje nėra sukurtų vieningų ekonominių, socialinių ir politinių sistemų, todėl be galo sudėtinga kalbėti apie Europos visuomenę ar Europos pilietiškumą.

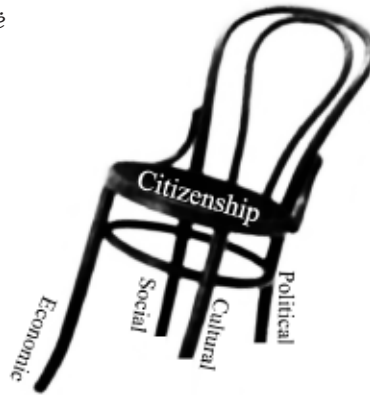
Šiandien Europos pilietiškumas yra tarpiniame etape tarp realybės ir idealų, kuriuos galima pasiekti tik visoje Europoje propaguojant visas minėtas dimensijas. Tokia, Europos pilietiškumo sistema, be abejo, turėtų būti paremta demokratijos, žmogaus teisių ir socialinės teisybės koncepcijomis.

Visi žinome, kad kuriant vieningą Europą, politinę ar dar labiau socialinę ir kultūrinę dimensiją daug ką lemia ekonominis aspektas. Remiantis "Keturių dimensijų" teorija, ekonominė dimensija yra vien iš keturių lygiaverčių sistemos atraminių taškų. Šiame "Keturių dimensijų" kontekste "Europos pilietiškumo" koncepcija išryškina savo trūkumus, kurie jau tapo akivaizdūs Europos integracijos procese, šią savybę galima išnaudoti šalinant sistemos trūkumus.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

5 pav. Europos pilietiškumo kėdė

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

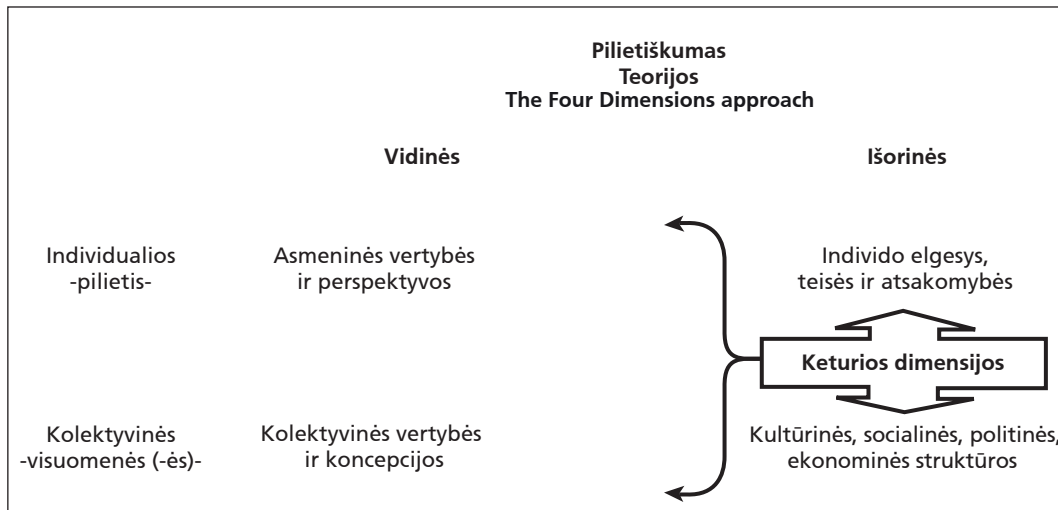
Kaip, jūsų manymu, pasireiškia tai, kad minėtos keturios
dimensijos šiuo metu Europoje yra nelygiavertės?
Kaip tai gali paveikti Jūsų gyvenimą?

Ryšiai su jaunimo darbu

Ši "Keturių dimensijų" teorija nagrinėja išorės kolektyvines ir asmenines pilietiškumo dimensijas. Šiuo atveju vidinė pilietybės dimensija laikoma išorės dimensijos rezultatu. Remiantis šia teorija, bendruomenė, kurioje gyvena individas, vadinama visuomene plačiąja prasme, neišskiriamos atskiros mažesnės bendruomenės, socialinės grupės ar struktūros.

6 pav. xxxxx

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Galime drąsiai teigti, kad šis požiūris yra orientuotas į visuomenę, kadangi individo ir visuomenės santykiai yra apibūdinami remiantis keturiomis socialinėmis subsistemomis – kultūrine, ekonomine, politine ir socialine. Remiantis šiuo požiūriu galime lengviau suvokti modernių demokratijų veikimo principus.

Kaip jau minėjome, įvairios asociacijos, o ypač jaunimo organizacijos vaidina svarbų vaidmenį socializacijos procese. Socializacija - tai procesas, kai atskiri piliečiai įgyja reikiamų kompetencijų, kurios yra būtinos keturių pilietiškumo dimensijų vystymui. Būtent jaunimo organizacijose geriausia mokytis, įgyti patirties ir skatinti aktyvų pilietiškumą. Švietėjiška, visuomeninė ir politinė jaunimo veikla gali būti grindžiama keturių dimensijų teorija.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

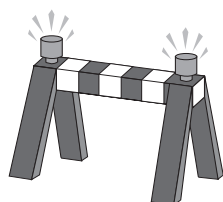
Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Pilietiškumo koncepciją galime geriau suvokti išanalizavę keturias dimensijas. Ši analizė yra itin vertinga nagrinėjant pilietiškumo "gimimą" įvairiose srityje, jos realizavimo trūkumus ir pusiausvyros nebuvimą.

Jei analizuotume miestą, tam tikrą tautinę mažumą ar tam tikrą amžiaus grupę remdamiesi ekonominėmis, socialinėmis, politinėmis ar kultūrinėmis dimensijomis, labai greitai pastebėtume, kas slepiasi už integruoto požiūrio į pilietiškumą. Galėtume nusistatyti sritis, kuriose galėtume aktyviai propaguoti integruotą pilietiškumo koncepciją ir savo veiklą nukreipti į jas (panašiai galite analizuoti Europos integraciją ir globalizaciją).

Šia teorija galima vadovautis ruošiant rekomendacijas ir nustatant jaunimo veiklos ir jaunimo politikos prioritetus vietiniu, nacionaliniu ir Europiniu lygmeniu.

? ? Apibūdinkite, kaip Jūsų tikslinė grupė suvokia kiekvieną iš dimensijų. **? ?**

Išanalizuokite savo lygių grupę arba savo tikslinę grupę keturių dimensijų atžvilgiu. Sudarykite sąrašą sričių, kuriose verta padirbėti norint pasiekti subalansuotą pilietiškumo koncepciją.

Priklausymo jausmas : asmeninė pilietiškumo teorija

Kitas pilietiškumo ir individo santykių nagrinėjimo būdas bei požiūris į pilietiškumą aspektas yra susijęs su priklausymo jausmu.

Asmens identitetas – tai tos savybės, kurios išskiria žmogų iš kitų žmonių. Identitetas yra susijęs su priklausymu arba priklausymo įvairioms žmonių grupėms jausmu.

Tarkim, tuo pačiu metu Jūs galite priklausyti ispanų grupei, žmonių, gyvenančių Vokietijoje grupei, heteroseksualų grupei, vedusių vyrų grupei ir baltaodžių grupei. Šios grupės susikūrė dėl įvairių priežasčių - vienos iš jų – savo noru (vedusių grupė), kitos – natūraliai (tam tikra tautine grupė).

7 pav. Priklausymo jausmas

Visi šie priklausymo bei kiti jausmai sudaro mūsų identitetą. Jei Jūsų paprašytume sudaryti visų grupių, kurioms priklausote, sąrašą, ir Jūs tokį sąrašą sudarytumėte, Jūs būtumėte toks vienintelis žmogus pasaulyje.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Kokius priklausymo jausmus Jūs jaučiate?
Kokioms grupėms, Jūsų manymu, Jūs priklausote?

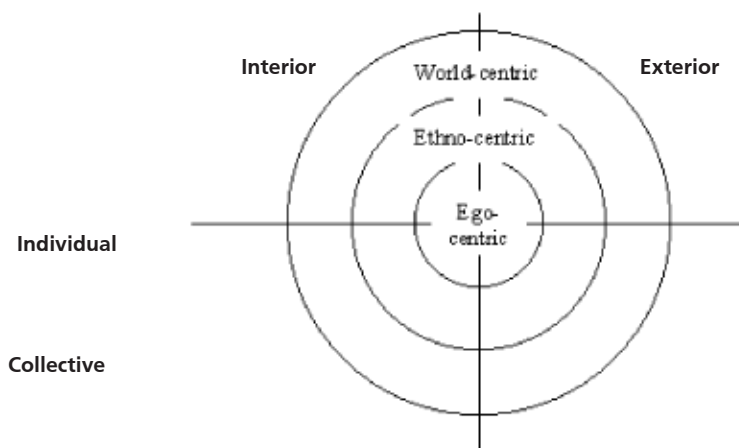
Kuo daugiau grupių Jūs priklausote, tuo sudėtingesnis tampa Jūsų identitetas. Tuo pat metu, kiekvienas priklausymo tam tikrai grupei jausmas praturtina Jūsų identitetą. Kuo daugiau priklausymo jausmų jaučiate, tuo geriau Jums seksis bendrauti su žmonėmis. Kitaip tariant, kuo daugiau grupių Jūs priklausote, tuo atviresni tampa bendravimui su įvairiais žmonėmis, kurie yra skirtingi nuo Jūsų. Tačiau toks variantas yra įmanomas tik tuo atveju, jei Jūs priklausote daugiau nei kelioms grupėms.

Pav. 8 – Įvairūs priklausymo jausmai

Tobulėjimo procesas yra itin glaudžiai susijęs su egocentrizmo slopimu ir globalinių požiūriu. Plečiantis mūsų sąmonei, sužinant kuo daugiau apie save ir mums artimus žmones, sužinome daug daugiau apie visą žmoniją. Šis procesas yra gana sudėtingas, kartais žmonės gailisi prarasdami savo tautinį identitetą, tačiau svarbu atminti, kad kuo atviresni tampame pasauliui, tuo mažiau turime egocentrizmo ir etnocentrizmo. Mūsų požiūris keičiasi, sudėtingėja, mūsų požiūris tampa sveikesnis ir konstruktyvesnis. (Žiūr.: Pav. 9 – pagal Wilber'į (2000))

Pav. 9 – platesnių priklausymo jausmų ugdymas

Vieni priklausymo jausmai yra mums svarbesni už kitus (pavyzdžiui, priklausymas tam tikrai religinei bendruomenei Jums yra svarbesnis nei priklausymas Jūsų tautinei grupei).

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raidą

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Ši svarbos skalė yra nuolat kintanti, kadangi laikus bėgant atsiranda vis naujų priklausymo tam tikroms grupėms jausmų. Tačiau tai nereiškia, jog, kai atsiranda naujas priklausymo grupei jausmas, vienas iš ankstesnių priklausymo jausmų dingsta. Tuo atveju, net jei šie jausmai yra sunkiai suderinami, individas išlaiko tiek ankstesnįjį, tiek naująjį jausmą (pavyzdžiui, priklausymo ispanų grupei ir gyvenančių Vokietijoje grupei jausmus).

Suvokę individo identiteto sudėtingumą ir įvairiapusiškumą, galime daryti išvadą, kad pilietiškumo koncepcija susideda ne iš griežtai apibrėžtų ir nekintamų vertybių, kuriomis individas analogiškai vadovautųsi visose situacijose. Iš kitos pusės, individo identiteto sudėtingumo suvokimas nereiškia, kad individo elgesys ir vertybių sistema kinta nuolat ir radikaliai, jie nesikeičia skirtingose situacijose.

Individo identiteto sudėtingumas ir įvairiapusiškumas atskleidžia minimalias etikos normas, kuriomis yra pagrįsta taip vadinama “atsakomybės” etika, t.y. aš elgiausi atsakingai, kadangi visi mano veiksmai yra susiję su mano grupe, aš jaučiuosi atsakingas už ją.

Kuo labiau individas suvokia savo priklausymo jausmus, tuo universalesnės tampa jo etinės normos. Kuo daugiau priklausymo jausmų suvokiame, tuo dažniau pastebime kitų žmonių identiteto sudėtingumą, tuo greičiau atsisakome primityvių prietarų, mūsų požiūris darosi vis daugiau aprėpiantis, mes vis geriau sugebame suvokti sudėtingas ir įvairiapuses situacijas. Svarbu pažymėti, jog nors kiekvienas žmogus turi šių savybių, jos nepasireiškia be individo pastangų. Svarbiausias faktorius šiame procese – tai mūsų gyvenimo sąlygos, bei sąlygos keistis ir keisti mus supančią aplinką.

Ši priklausymo jausmų teorija remiasi dviem svarbiais teiginiais. Pirmiausia, visi žmonės yra skirtingi, juos įtakoja įvairios jų gyvenimo sąlygos, skirtingi požiūriai ir poreikiai. Todėl kiekvienas žmogus turi būti vertinamas iš jo sąlygų perspektyvos. Tuo pat metu, verta prisiminti, kad skirtingi individai buriasi į įvairias grupes, ir galų gale visus individus sieja tas faktas, kad mes visi esame žmonės. Kitaip tariant, kaip teigiama vienos Europos Tarybos kampanijos pavadinime, visi skirtingi, visi lygūs. Taigi, šie teiginiai įrodo, kad mes visi, būdami žmonėmis, tuo pat metu esame individualūs ir priklausome tam tikroms bendruomenėms.

**“Kiekvienas iš mūsų tuo pačiu metu
yra individas ir bendruomenės narys”**

Europos pilietiškumas

Žmonės gali save apibūdinti kaip tam tiktos valstybės piliečius, tačiau tuo pačiu metu, pilietiškumą galima susieti su įvairiomis kitomis jo formomis. Pilietiškumas gali, pavyzdžiui, būti, susijęs su aplinkosauga, buvimu studentu, feminizmu. Šie žodžių junginiai dažnai pabrėžia tam tikrą pilietiškumo aspektą. Tokio pobūdžio pilietiškumas parodo teisėtą, tačiau išskirtinį priklausymą tam tikrai individų grupei.

Ar sakydami “Europos pilietiškumas” turėtume jį taip dar papildomai apibūdinti? Ar koncepcija “Europos pilietiškumas” ilgainiui turėtų tapti lygiavertė “pilietiškumo” koncepcijai?

Kuo, Jūsų nuomone, Europos pilietiškumas
skiriasi nuo kitų pilietiškumo formų?

Reikia propaguoti, kad ateityje individai vis dažniau susitapatintų su savo žemyno pilietiškumu. Svarbu, kad Europoje gyvenantys žmonės jaustųsi iš tiesų jai priklausą. Būtina pasiekti, kad Europos pilietiškumas taptų itin svarbus europiečiams. Šis pilietiškumas turi asocijuotis su visai jį simbolizuojančiais atributais, tačiau svarbu nesumenkinti jo vertės kaip vien kaip šių atributų. Net ir iš individo perspektyvos, Europos pilietiškumas, turėtų kiekvienam europiečiui suteikti priklausymo dar vienai “šeimai” jausmą. Šį priklausymo jausmą būtina skatinti.

Tyrinėtojas ir jaunimo darbuotojas Howard'as Williamson'as savo darbuose itin pabrėžia lokalinio priklausymo jausmo svarbą. Jo nuomone, šis jausmas suteikia pirmą ir neišvengiamą galimybę realizuoti pilietiškumo jausmą (Bridges for Training event, 2001).

Siekiant, kad Europos pilietiškumas taptų globalesnis fenomenas, būtina vietiniu lygiu aktyviau propaguoti pilietiškumo koncepciją. To nereikėtų pamiršti, juk nė vienas iš mūsų negalėtų per akimirksnį pakeisti viso pasaulio.

Žvelgiant iš individo perspektyvos, Europos pilietiškumas turėtų tapti procesu ir būseną. Būdami šioje būsenoje galėtume realizuoti savo įvairius ir kintančius priklausymo jausmus (tame tarpe, ir priklausymą lokalinėms ir tautinėms grupėms) net ir tuo atveju, kai gali atrodyti sudėtinga vienu metu priklausyti kelioms skirtingoms grupėms, kai kiekvienas Europietis turėtų vienu metu jausti priklausymo Europai ir kitai grupei jausmus.

Europos pilietiškumas turėtų tapti procesu ir būseną, kuris idealiu atveju įgalintų individą išgyventi įvairius priklausymo skirtingoms grupėms jausmus ir tuo pat metu būtų aktyviai dalyvautų savo bendruomenės gyvenime visoje Europoje. Šis dalyvavimas neturėtų nustelbti kitų individo identiteto pusių ar jo priklausymo jausmų, o atvirkščiai skatinti juos.

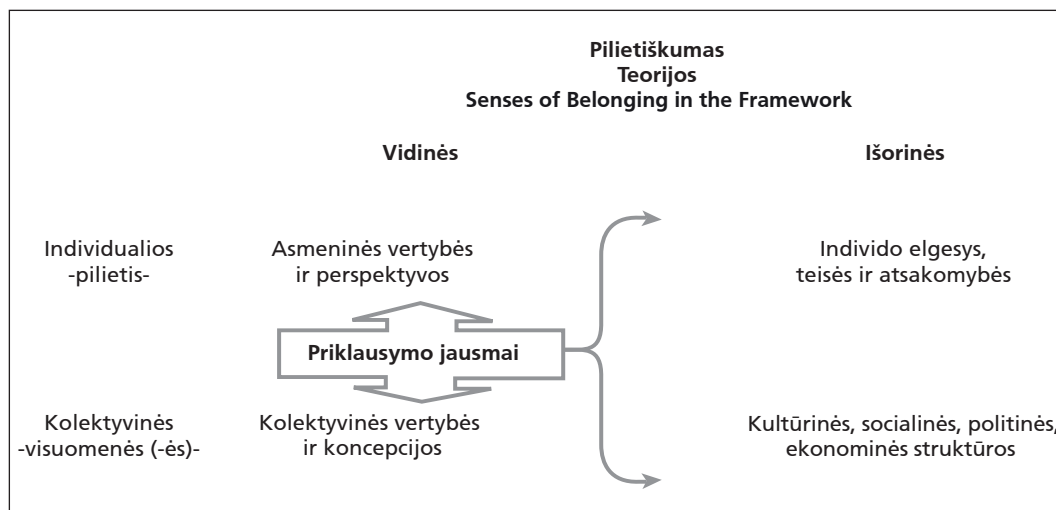
Ar Jūs sutinkate su šiuo teiginiu?

Europos pilietiškumas turėtų suteikti galimybę ir skatinti įvairius priklausymo jausmus. Šie jausmai galėtų būti tautiniu atžvilgiu, tarkim, priklausymas prancūzų, ukrainiečių ar airių tautinei grupei – tautinei mažumai arba tautinei daugumai, lyties atžvilgiu – buvimas vyru ar moterimi, taip pat buvimas darbuotoju, studentu ar vadovu; motina ar tėvu ir buvimas krikščioniu, žydu ar musulmonu ir taip toliau.

Sąsajos su jaunimo darbu

Priklausymo jausmų teorija apima ir aprašo kolektyvines ir asmenines pilietiškumo dimensijos vidines išraiškas. Šiuo atveju, pilietiškumo išorės dimensija yra vidinės dimensijos pasekmė.

10 pav. xxxxxxxx

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Sociologai ir psichologai naudoja šią priklausymo jausmų teoriją analizuodami individo identitetą ir vaidmenį sudėtingoje postmodernioje visuomenėje ir aprašydami taip vadinamą „poliedrinį“ (t.y.: įvairiapusį) identitetą. Dažnai kompanijos norėdamos padidinti savo pardavimų apimtį, dirbtinai sukuria priklausymo jausmą tarp savo klientų. Socialinės klasės, profesinės sąjungos, politinės partijos ir jaunimo organizacijos dažnai skundžiasi, kad jų nariams trūksta priklausymo jausmo.

Kaip matome iš šių kelių pavyzdžių, priklausymo jausmas yra dažnai diskutuojamas ir naudojamas įvairiose visuomenės gyvenimo srityse. Tad bent jau dėl to svarbu suvokti, kaip šis jausmas siejasi su jaunimo darbu ir pilietiškumo koncepcija.

Antroji priklausymo jausmų teorija atskleidžia mums, kas nutinka individui, kai jis sąveikauja su visuomene. Galime drąsiai teigti, kad šios teorijos centre yra asmuo. Teorija remiasi individo ir visuomenės sąveika, kuri yra analizuojama per priklausymo jausmų prizmę.

Šiame leidinyje nesiekėme detaliai išanalizuoti šios teorijos, nenorime apsimesti, kad viską galima paaiškinti remiantis vien tik ja, tačiau norėtume pateikti individų, o ypač jaunimo, identiteto, elgesio, įtampų ir akivaizdžiai matomų prieštaravimų analizę.

Jaunimo darbas – tai darbas su jaunimu ir jaunimui. Suvokę individų priklausymo jausmų esmę pirmiausia galime geriau suvokti kitų identitetus ir individų, gyvenančių sudėtingose ir reikiose visuomenėse sąveikos procesus.

Šis suvokimas itin svarbus dirbant su mažumomis, diskriminacija ar rasizmą patyrusiais ar aptiriančiais jaunuoliai. Tokiame darbe itin svarbus yra individualios dimensijos suvokimas.

Pilietiškumas kaip dinamiška, sudėtinga ir integruota koncepcija²

Apžvelgdami istorinę pilietiškumo raidą pastebėjome, kad dar neseniai pilietiškumas buvo suvokiamas kaip pakankamai statiškas ir instituciškai apibrėžtas terminas. Dar visai neseniai buvimas piliečiu reiškė turėjimą ir naudojimąsi teisėmis ir jų politine išraiška (politinėmis partijomis). Identiteto ir priklausymo dimensijos sudarė tam tikras problemas piliečių teisų įgyvendinimui, Europoje jos buvo suvokiamos kaip vienodos tautiniu, kultūriniu ir kalbiniu atžvilgiu, šiuo atveju mažumų klausimas buvo eliminuotas. Pasitaikydavo vidiųjų skirtumų ir įvairovės, tačiau dominavo viena nacionalinė tapatybė, kultūra ir kalba.

Šiuo metu situacija keičiasi. Visoje Europoje daugėja *ne piliečių*, kurie gyvena įvairiose šalyse. Galime teigti, kad ši tendencija išliks ir progresuos, kadangi daug europiečių gyvena ne savo gimtosiose valstybėse, taip pat vis daugiau ir daugiau žmonių iš kitų kontinentų persikelia gyventi į Europą. Šiuo metu Europoje išgaliojusi politinio ir socialinio gyvenimo nuostata, kad Europos ir kitų žemynų tautinės mažumos turi *teisę išlaikyti savo identitetą*. Iš esmės, ši tendencija parodo, kad pilietiškumo koncepcija, kurios pagrindiniai elementai – tai teisėtos ir socialinės teisės, plečiasi. Pilietiškumo suvokimas tampa sąlyginis ir kultūriškai apibrėžtas.

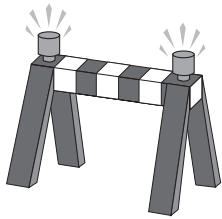
Suvokdami pilietiškumą plačiau nei įprasta, suvokiame, kad individas nuolat tobulėja, o visuomenė pastoviai vystosi (kinta jų vertybių sistemos, požiūriai). Individas ir visuomenė skirtingai angažuoja keturias dimensijas – socialinę, ekonominę, kultūrinę ir politinę. Tai priklauso nuo jų požiūrio, kuris tam tikru momentu yra vyraujantis.

Nagrinėdami pilietiškumo koncepciją, turime suvokti individų ir pagrindinių visuomenės struktūrų tobulėjimo procesus. Šių statiškų ir kintančių situacijų suvokimas leidžia angažuoti keturias dimensijas taip, kad jos geriausia atitiktų tam tikrus žmonių poreikius, kylančius specifiniame kontekste.

² Rašydami šį skyrelį naudojome „Learning for active citizenship: a significant challenge in building a Europe of knowledge“ Europos komisija <http://europa.eu.int/comm/education/citizen/citiz-en.html>

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Savo šalies ar regiono žmonių grupėse užduokite klausimą, kokios, jų manymu, yra svarbiausios jų šalies ar regiono vertybės. Aptarkite ir užrašykite jų atsakymus. Suskačiuokite, kokias vertybes apminėjo dauguma susitikimo dalyvių. Palyginkite skirtingų valstybių ar regionų rezultatus, aptarkite, kaip šios vertybės galės įtakoti būsimą bendrą veiklą Europoje.

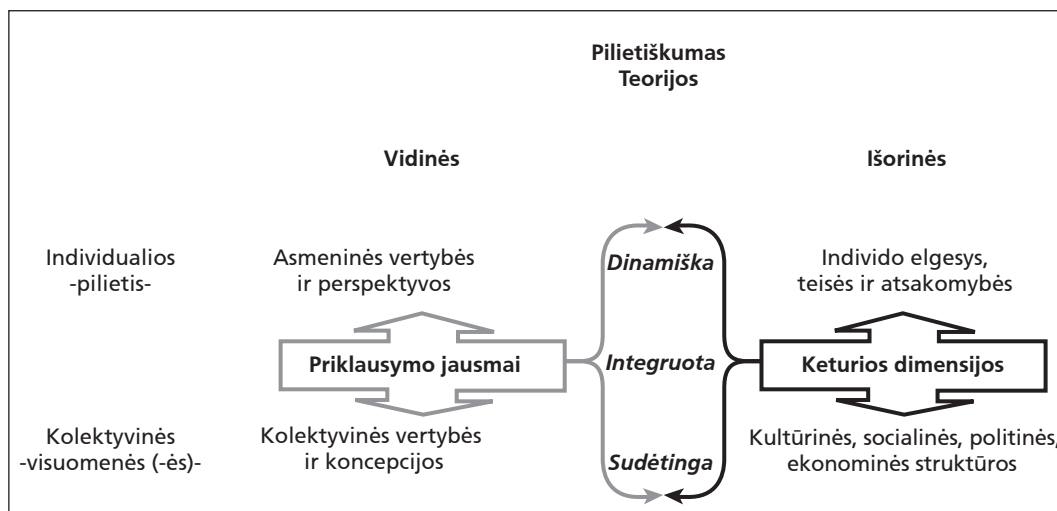
Niekas neabejoja, kad pilietiškumo koncepcija keičiasi, ji tampa lankstesnė ir **dinamiškesnė**. Ši koncepcija pastaruoju metu vis labiau atitinka dabartinių visuomenių prigimtį. Šiame kontekste aktyvus pilietiškumo įgyvendinimas tampa socialinio pritraukimo metodu. Žmones, kuriuos siekiame socialiai pritraukti, kartu kuria ir tampa savo gyvenimo architektais ir atlikėjais.

Todėl galime teigti, kad pilietiškumo koncepcija dabartinėje visuomenėje tampa vis labiau **integruota**. Ji aprėpia teisinius, politinius ir socialinius aspektus bei kritinį požiūrį į skirtingas ir persidengiančias vertybes ir identitetus.

Pilietiškumo koncepcijos **sudėtingumas** pasireiškia tuo, kad visi šiuo metu gyvenantys Europoje bei suinteresuoti jos ateitimi, remiasi sąlyginėmis socialinėmis vertybėmis.

Apibendrinant dvi aukščiau pilietiškumo teorijas, galime teigti, kad tebevykstantis keturių pilietiškumo dimensijų vystymasis, kaita ir įvairūs individų priklausymo grupėms jausmai yra pilietiškumo dinamiškumo, integruotumo ir sudėtingumo išraiška. Šie du skirtingi ir vienas kitą papildantys požiūriai apjungia individualią ir kolektyvinę pilietiškumo dimensijas ir jos vidinę ir išorinę išraišką.

11 pav. xxxxxxx

Šiandieninė pilietiškumo koncepcija yra susijusi su skirtingų ir ideologiškai tolimų nuomonių santykiais ir skirtumais tarp jų. Būtent šių požiūriai ryšiai ir įtakos mus leidžia geriau suvokti pilietiškumo sudėtingumą ir nuolat kintantį jo pobūdį.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

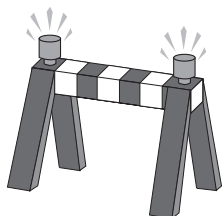
Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Išanalizuokite pateikiamą modelį, sukurkite savo pilietiškumo žemėlapi. Pateikiame klausimus, kurie Jums padės užpildyti skirtingas pilietiškumo žemėlapių sritis:

- Kokios yra Jūsų asmeninės vertybės? (individuali vidinė dimensija)
- Kaip Jūs išreiškiate savo vertybes? Kokios teisės yra Jums svarbiausios? Kokias atsakomybes Jums svarbu prisiimti? (individuali išorės dimensija)
- Kokioms grupėms Jūs priklausote? Kokios yra Jūsų ir Jūsų grupės bendros vertybės? (kolektyvinė vidinė dimensija)
- Kaip Jūs dalyvaujate kultūriniame, socialiniame, politiniame ir ekonominiame Jūsų bendruomenės gyvenime? (kolektyvinė išorinė dimensija)

Kaip sakome, kad ypač šiandien yra skatinamas *sudėtingas* pilietiškumo suvokimas, turime omenyje, kad nėra pernelyg supaprastintų sprendimų (t.y. pilietiškumas negali būti suvokiamas kaip valstybės suteikiamas teisių ir pareigų sąrašas), kiekvienas pilietis yra savo likimo kalvis, visi žmonės turi skirtingus poreikius, vertybes ir nuomones. Kaip sakome, kad šiandien yra skatinamas *dinamiškas* pilietiškumo suvokimas, turime omenyje, kad stengiamės palaipsniui paruošti visuomenę radikaliems pokyčiams (t.y.: jaučiama technologinių pokyčių ir internacionalizacijos procesų įtaka). Kai sakome, kad ypač šiandien yra skatinamas *integuotas* pilietiškumo suvokimas, turime omenyje, kad realybė vėl suvokiama platesniu kontekstu (t.y.: atsižvelgiama į tai, kad vis dažniau mūsų visuomenės tampa daugiatautės ar daugiakultūrinės).

Kitaip tariant, kaip sakome, kad ypač šiandien yra skatinamas sudėtingas, dinamiškas ir integruotas pilietiškumo suvokimas, turime omenyje, kad nuolat turime kvestionuoti ir apsvarstyti savo kaip individų ir piliečių kintantį vaidmenį ir potencialą visuomenėje.

Kvietimas veikti

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Kaip tikriausiai supratote skaitydami ankstesnius skyrius, Europos pilietiškumas yra itin ginčytina koncepcija. Tikriausiai Jums iškyla klausimas, kaip ji susijusi su jaunimo veikla. Kodėl jaunimo darbuotojas ar vadovas privalo gerai išmanyti Europos pilietiškumą ir juo remtis savo kasdieniniame darbe su jaunimu?

Nuosekliai analizuojant koncepcijas, galime suprasti, kad atsakymas į šį klausimą yra susijęs su individualia ir kolektyvine atsakomybe. Kaip jau išaiškinome, tiek pilietiškumo, tiek Europos pilietiškumo koncepcija yra suvokiamos kaip daugiau nei teisinis statusas ar individo priklausymo tam tikrai valstybei pripažinimas. Priešingai, tiek pilietiškumas, tiek Europos pilietiškumas yra suvokiami kaip dinamiškos, sudėtingos ir integruotos koncepcijos.

Paprastai Europos pilietiškumas suprantama kaip procesas, kai tampama atsakingu už savo aplinką ir visuomenę, kurioje individas gyvena. Šios koncepcijos aprėpia daugiau nei atskiras valstybes ar žemynus. Atsakomybė gali būti įvairi. Šios atsakomybės individas imasi savo iniciatyva, jis negali ir neturi būti verčiamas. Atsakomybė – tai savanoriškas įsipareigojimas skatinti pagarba paremtos visuomenės augimą. Tai – taip pat ir etinis tokių civilizacijos problemų, su kuriomis susiduria visa žmonija ir nedidelė žmonių grupė, sprendimas. Atsakomybė taip pat apima tokias sąvokas kaip atstovavimas, valdžia, galių suteikimas.

Kaip jau minėjome, dauguma jaunuolių turi norų, troškimų ir siekia dalyvauti veikloje, kuri inicijuoja visuomenės tobulinimą. Šie siekiai galbūt ne visada išreiškiami balsuojant rinkimuose ar kitais formaliais būdais, tačiau, jie, neabejotinai, yra būdingi jaunimui. Būtent tai yra mums svarbiausia siekiant įgyvendinti Europos pilietiškumo idėją. Būdami Europos piliečiais, jaunuoliai gali realizuoti savo norus, troškimus ir ambicijas. Jaunimo darbuotojai ar vadovai turėtų peržiūrėti jaunimo veiklą ar pertvarkyti organizaciją. Tai turi tapti socialinių, politinių, kultūrinių ir net ekonominių pakeitimų garantu.

Kituose mūsų T-kit'o skyriuose mes pateiksime pasiūlymų, kaip pilietiškumo ir Europos pilietiškumo koncepcijas Jūs galėtumėte integruoti kasdieniniame darbe su jaunimu. Pateiksime praktinių patarimų, kaip pakeisti kasdieninę veiklą, kvestionuoti status quo, organizuoti socialiai ir politiškai konstruktyvius užsiėmimus ir suteikti jaunimui galimybes tapti atsakingais už jų gyvenime vykstančius pakeitimus.

Pateikiame mokymo gaires, nors, kaip netrukus Jūs suprasite, siekiame užduoti daugiau klausimų nei pateikti atsakymų. Tikimės, kad Jūs pasinaudosite šiais klausimais ir jaunimo darbuotojai ar vadovai galės organizuoti tokią veiklą, kuri padėtų jaunimui realizuoti savo norus, troškimus ir ambicijas, kuriais jie siekia pakeisti pasaulį, kuriame jie gyvena, į geresnę pusę. Šį savo mėginimą mes norėtume pavadinti "kvietimu veikti".

**"Tikimės, kad padėsime Jums padėti
jaunimui realizuoti savo norus, troškimus ir ambicijas
ir pakeisti pasaulį į geresnę pusę"**

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Kvietimas veikti

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Šiuolaikinės pilietiškumo mokymo teorijos – kas šiuo metu vyksta?

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Kadangi jau aptarėme įvairius Europos pilietiškumo suvokimo būdus bei jų istorinę raidą, panagrinėkime, kaip šiandien vyksta Europos pilietiškumo mokymas. Kaip ir ankstesniuose skyriuose, pirmiausia apžvelgsime istorinę raidą bei tai, ko galėtume pasimokyti iš jos ir šiuolaikinių teorijų. Be to pateiksime savo pasiūlymus, kaip galėtų vykti Europos pilietiškumo mokymas remiantis gera praktika.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Europos pilietiškumo mokymas – keletas įspėjimų

Diskutuodami apie Europos pilietiškumą akademinuose sluoksniuose ir praktinėje veikloje, galime pastebėti, kad “mokymą būti piliečiu” įtakoja politiniai interesai, kurie iš esmės prieštarauja “gerojo piliečio” koncepcijai ir pateikia tarpusavyje prieštaraujančias idėjas apie mokymo būdus. Kaip sako Lenkijos Mokslo akademijos profesorius Bogdan’as Suchodolski’s, kuris išgyveno holokausta, “aš mačiau, kaip išsilavinę gydytojai leisdavo nuodus vaikams, mačiau, kaip išsilavinę teisininkai nedvejodami pakludavo naciams, gyvenau barakuose, kuriuos pastatė išsilavinę architektai, mačiau, kaip išsilavinę studentai bėga į mirties stovyklą” (citata iš profesoriaus kalbos, pasakytos Lauritzene, 2001 m.). Šiame pasaulyje ne tik “geriečiai” ir “teisieji” moko pilietiškumo. Fašistai taip pat savaip suvokė “gerą pilietį” ir vykdė tokių piliečių švietimą.

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Koks, Jūsų nuomone, yra “geras pilietis”?

Kaip jau minėjome šiame T-kit’e, pilietiškumo ir Europos pilietiškumo koncepcijos yra ginčytinos ir kontroversiškos. Šiuo metu nėra vieno visiems priimtino kompromisinio sprendimo, kas yra ar turėtų būti pilietiškumas. Jaunimo darbuotojai savo darbe susiduria su daug neaiškių sričių, tačiau ir pilietiškumo mokymas yra taip pat neaiškus.

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Dauguma šios srities knygų yra “normatyvinės”, t.y.: jose aprašoma, koks turėtų būti pilietiškumo mokymas, tačiau nesigilinama, kaip jis vykdomas šiuo metu ir koks jis yra *šiandien*.

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Be to, dauguma teoretikų ir praktikų, kurie šiuo metu diskutuoja apie švietimo mokymą, yra formalaus mokymo šalininkai. Dažniausiai diskusijos vyksta tema “Kaip propaguoti tautinio pilietiškumo mokymus”. Egzistuoja tik keli išskirtiniai atvejai, kai aptariama Europos pilietiškumo (arba tiksliau sakant, (tautinio) pilietiškumo Europinės dimensijos) problema. Gana nedaug autorių teigia, kad neformalus švietimas (t.y.: jaunimo organizacijų vykdoma veikla bei švietimo programos, kurias įgyvendina jaunimo darbuotojai) ir neformalus švietimo situacijos (kai jaunimo kasdieninio gyvenimo patirtys – muzika, bendravimas su draugais, kultūra, vartojimo kultūra) taip pat yra “pilietiškumo apraiškos”³ (DECS/CIT (98) 38 rev.)³. Šiose situacijose jaunimas jaučiasi ir mokosi būti piliečiais.

Kada Jūs pirmą kartą susidūrėte su terminais
“pilietiškumas” ir “Europos pilietiškumas”?

Šiame mūsų T-kit’o skyriuje aprašysime kai kurias pilietiškumo mokymo koncepcijas ir praktinį įgyvendinimą. Pradžioje susiduriame su dviem pilietiškumo mokymo koncepcijomis, kurios dažniausiai vadinamos pagrindinėmis programomis. Šių programų tikslas – mokyti apie pilietiškumą Europoje. Vėliau apibendrinsime labiausiai priimtinius šio švietimo tikslus, ir remdamiesi teorine medžiaga, išanalizuosime pilietiškumo koncepcijas ir praktiką.

³ Šį terminą sukūrė Europos tarybas vykdydama projektą “demokratinio pilietiškumo švietimas”. Pilietiškumo apraiškos yra apibūdinamos kaip “...naujos arba novatoriškos demokratinio gyvenimo valdymo formos. Šios apraiškos siejasi su iniciatyvomis (centru, institucijomis, bendruomene, kaimynais, miestu, didmiesčiu, regionu, ir pan.), kur jos gali būti įgyvendintos pagal modernios demokratinės visuomenės principus. Visa tai yra susiję su veikla, kuri atskleidžia šiandieninių modernių struktūrų ir jų propaguojamo pilietiškumo reikšmę”.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Taip pat apžvelgsime visos Europos pilietiškumo švietimo situaciją ir aprašysime Europos dimensiją pilietiškumo mokymo programose. Kitiškai išnagrinėsime šiuo metu taikomus metodus, kurie yra susiję su Europine mokymo dimensija. Galų gale, išskirsime “Mūsų Europos švietimo teoriją”, kuri susideda iš kelių pagrindinių kryptų (susijusių su Europos pilietiškumo sudėtingumu, dinamiškumu ir integruotumu, kaip teigiama šiame T-kit'e) ir kitų, mūsų manymu, esminių, šiandieninio Europos pilietiškumo mokymo koncepcijų.

Pilietiškumo mokymas – bendri siekiai ir tikslai

Kaip sužinojome iš mūsų išanalizuotų mokslinių šaltinių, egzistuoja dvi pilietiškumo mokymo mokyklos. Abi šios mokyklos remiasi dviem tautinės pilietiškumo demokratinėje visuomenėje koncepcijomis. Pirmoji yra vadinama komunitarine (bendruomenės) arba pilietinės respublikos, antroji – individualistine. Abi mokyklos išsirutuliojo iš filosofinės liberalizmo krypties.

Abi mokyklos propaguoja tautinio pilietiškumo koncepcijas, kurios iš esmės paaiškina, ką mokyklų pasekėjai laiko “geru piliečiu”. Kaip sužinosite perskaitę šį skyrių, mokyklų požiūriai į pilietiškumą, “gerą pilietį” ir pilietiškumo mokymo tikslus ir šio mokymo programas ganėtinai skiriasi.

Komunitarinis arba pilietinės respublikos mokyklos požiūris į pilietiškumo švietimą

Komunitarinės arba pilietinės respublikos mokyklos pasekėjai teigia, kad pilietiškumas “tai – dalyvavimas bendruomenės gyvenime, suteikiantis teisinį statusą, kuris patvirtina tokias teises ir pareigas kaip, pavyzdžiui, lygybė prieš įstatymą, teisė balsuoti rinkimuose, mokesčių mokėjimas arba, kitaip tariant, dalyvavimas socialiniame ir ekonominiame bendruomenės gerovės kūrimo. Tačiau svarbu užtikrinti du dalykus – šių teisių ir pareigų įstatymine apsauga bei vyriausybės garantiją ir tai, kaip piliečiai vykdo šias formalias teises ir pareigas...” (Gilbert'as, 1996).

Dalyvavimas bendruomenės gyvenime yra viena svarbiausių šios mokyklos koncepcijų, aprašančių pilietiškumą. Tik tie žmonės, kurie turi bendras vertybes, interesus ir pareigas gali sudaryti bendruomenę. Taigi, remiantis šiuo požiūriu mes galime teigti, kad pilietiškumas – tai daugiau nei statusas, tai – veikla, kuria būtina užsiimti. Aktyviai neįgyvendinant šios veiklos neįmanoma tapti piliečiu. Atlikdami piliečio pareigas, žmonės save identifikuoja kaip bendruomenės dalyvi.

Šis požiūris į pilietiškumą remiasi teiginiu, kad pilietybės mokymas suteikia žmonėms teisių, ir paskatina juos būti aktyviais piliečiais. Žmonėms suteikiama informacija, tobulinami jų įgūdžiai, jie įgyja daugiau resursų, todėl yra gali geriau pasinaudoti pilietybės teikiama galimybėmis. Be šių teisių, pilietiškumo mokymas taip pat suteikia ir pareigas, skatina lojalumą ir visuomenei priimtinių vertybių propagavimą. Taigi, remiantis šiuo požiūriu, pilietiškumo švietimas “turi apimti tai, ką piliečiai gali atlikti ir kaip jie galėtų aktyviau įgyvendinti pilietiškumą” (Gilbert'as, 1996).

Kaip teigia Derek'as Heater'is (1990), mokydami pilietiškumo, piliečiams pirmiausia turime padėti suvokti jų vaidmenį (kuris apima jų statusą, lojalumą, teises ir pareigas “ne santykiuose su kitu žmogumi, o su abstrakčia valstybės koncepcija” (p.2).

Heater'io manymu, pilietiškumas remiasi dviem aspektais “identitetu ir vertybėmis”, kurių turi būti mokoma kiekviename pilietiškumo švietimo projekte. Identitetas gali būti paremtas įvairiais priklausymo jausmais, tokiais kaip priklausymas tautinei bendruomenei ar būvimas tam tikros lyties atstovu, tačiau pilietiškumas yra identiteto identitetas, jį “kovoja su kitų identitetų troškimu” (ibid. p.184). Pasak Heater'io, svarbiausios pilietiškumo vertybės yra pagarba procedūroms bei pagarba it lojalumas bendruomenei.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Remiantis šia teorija, pilietiškumo mokymo tikslai yra:

- atskleisti individams bendruomenės, kuriai jie priklauso ir kuri jiems suteikia pilietiškumo teisės, vertybes (dabartiniu metu ši bendruomenė – tai valstybė, taigi bendruomenės vertybės tuo pačiu yra ir “nacionalinės vertybės”);
- išugdyti bendros atsakomybės jausmą, visi piliečiai turi jausti atsakomybę už jų bendruomenės gerovę ir nuolatinį vystymąsi;
- informuoti piliečius apie jų, kaip piliečių, teises ir pareigas;
- individams ir jų grupėms suteikti galimybes ir užtikrinti jų įgūdžius (t.y.: praktinius įgūdžius ir intelektualinius resursus), kad jie galėtų aktyviai įgyvendinti savo, kaip piliečių, pareigas bendruomenei;
- išugdyti individų lojalumo ir paklusnumo bendruomenei, kuri suteikė jiems pilietiškumą, jausmą.

Ar Jūs sutinkate su šiais tikslais?

Individualistų požiūris į pilietiškumo švietimą

Individualistai teigia, kad pilietybė – tai statusas, kuris patvirtina individų teises ir atsakomybę už jų asmeninį gyvenimą. Todėl, remiantis šia teorija, politikos funkcija yra užtikrinti sąlygas, kurioms esant, piliečiai turėtų savo teises, ir šių teisių apsauga. Individualistai mano, kad piliečiai patys turi apsispręsti, kurie – kolektyviniai ar individualistiniai interesai jiems svarbesni, bendruomenė turi garantuoti aplinką, kurioje abi interesų rūšys galėtų būti realizuotos. Svarbu pastebėti, kad tai dažnai susiję su utilitariniu valdymu. Piliečiams yra suteikiamos jų politinės teisės, tačiau jie patys sprendžia, kada ir kaip jie jomis naudojasi ir dalyvauja politiniame gyvenime. Tai panašu į neįgaliesiems suteikiamas socialinės garantijos ir tam tikrus patobulinimus. Piliečiui suteikiama teisė ir aktyviai nedalyvauti politiniame gyvenime.

Ši pilietiškumo idėja turi vieną esminį pranašumą – ji teigia, kad yra daugiau nei vienas “gero gyvenimo” apibrėžimas. Šiuo atveju individo laisves garantuoja politinė sistema, žmonės renkasi tokius individualius ir kolektyvinius interesus, kurie nepažeidžia kitų žmonių teisių ir institucinių potvarkių, užtikrinančių šias laisves (Oldfield’as, 1990 Gilbert’as, Demaine ‘as ir Entwistle’as, 1996).

Toks pilietiškumo suvokimas reiškia, kad pilietiškumo mokymas turėtų orientuotis į politinio ir kitokio dalyvavimo taisykles ir procedūras, kad žmonės žinotų, kaip dalyvauti politiniame gyvenime. Pilietiškumo mokyme individualistai akcentuoja tokius įgūdžius, kaip konfliktų valdymas nepažeidžiant kitų teisių, savo nepasitenkinimo vyriausybės priimtais sprendimais reiškimas, savo teisių gynimas ar individualumo išlaikymas.

Tačiau ši praktika nėra taikoma jų pačių “pagrindinėms teisėms ar bendroms vertybėms” (Gilbert’as, Demaine’as ir Entwistle’as, 1996), individualistai neskatina žmonių siūlyti alternatyvius jų pasiūlytomis išeitims sprendimus bei kritiškai pažvelgti į jų pasiūlymus.

Taigi, remiantis šia teorija, pilietiškumo mokymo tikslai yra:

- informuoti individus bei suteikti jiems įgūdžių, kad jie galėtų realizuoti savo teises nepažeisdami kitų piliečių teisių;

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

- sudaryti sąlygas, kad piliečiai galėtų išreikšti savo nepasitenkinimą politiniais įvykiais ir nutarimais, kurie, jų manymu, neatitinka jų arba visuomenės plačiaja prasme interesų
- sudaryti tokias sąlygas, kad piliečiai pasitikėtų ir kompetentingai dalyvautų politiniame gyvenime tiek, kiek jiems tai leidžia politikos taisyklės;
- sudaryti sąlygas, kad individai galėtų ginti savo kaip piliečių teises.

Ar Jūs sutinkate su šiais tikslais?

Problemos ir dilemos

Skirtingi pilietiškumo mokymo tikslai reiškia, kad pilietiškumo mokymo programos bus skirtingos, taip pat skirsis šių mokymų rezultatai ir nauda. Kalbėdami apie mokymo turinį, turime pažymėti, kad komunitarinio ir individualistinio mokymo teorijų šalininkų požiūriai skiriasi dėl to, kad komunitarinės doktrinos rėmėjai teigia, kad visi bendruomenės nariai privalo turėti vienodas vertybes. Šis požiūris yra svetimas individualistinės teorijos šalininkams. Dažnai komunitarinis mokymo būdas yra kritikuojamas už savo pernelyg akcentuojamą moralizmą ir paternalizmą. Be to, kitas šios teorijos trūkumas yra tai, kad šiandieninėje visuomenėje vyrauja kelios tarpusavyje prieštaraujantios vertybių sistemos, žmonės tiki skirtingais dalykais ir šiandien jau nebebijo to pasakyti atvirai.

Komunitarinio požiūrio šalininkai teigia, kad egzistuoja tik vienintelis visuomenės vertybių modelis, kurio privalo laikytis visi visuomenės nariai. Komunitaristai laikosi šios teorijos, nors ir yra priversti pripažinti, kad dabartiniu metu vis daugiau ir daugiau žmonių suvokia individų skirtumus visuomenėje ir visuomenės įvairovę. Jų manymu, mokydami pilietiškumo susiduriame su problema, kad yra sudėtinga nusakyti dalyvavimo bendruomenėje kriterijus. Tuo pačiu metu turime suvokti ir išskyrimo rizikos grėsmę.

Individualistų pilietiškumo mokymo teorija taip pat iškelia daug problemų. Individualistų teorija menkai remiasi priklausymo grupei jausmu ar asmens identifikavimu su tam tikra pilietybe, kadangi individualistinės teorijos šalininkai vengia diskusijų apie vertybes ir normas. Be to, jų silpnoji vieta yra požiūris į procedūras ir normas. Nors individualistai siekia propaguoti individo kritinį mąstymą ir prieštaravimus, jie nesutinka su individų siūlymais keisti jų pateikiamus sprendimus.

Kaip pastebėjome, abi teorijos turi tam tikrų bendrų trūkumų. Pirmiausia, abi jos yra taip vadinami "apsauginiai modeliai" (Hogan'as, Kennedy's et al, 1997). Abiejų teorijų šalininkai siekia išmokyti individus naudotis galimybėmis bei išmokyti juos dalyvauti bendruomenės gyvenime, taip pat ir kritikuoti. Tačiau piliečių dalyvavimo galimybės yra tiesiogiai susiję su pilietiškumo mokymu, kuris yra suteikiamas arba siūlomas. Šiuolaikinėse demokratinėse visuomenėse galimybė tiesiogiai dalyvauti politiniame sprendimų priėmimo procese dažnai bet ne visada priklauso nuo rinkimų būdo.

Abi pilietiškumo švietimo teorijos teigia, kad individai turi būti mokomi, kaip naudotis savo teise ir pareiga "dalyvauti visuomenės gyvenime", t.y.: juos reikia mokyti, informuoti, šviesti apie rinkimus ir balsavimą. Tikriausiai piliečių nereikia mokyti, kaip savo interesus pateikti politinių sprendimų priėmėjams, arba siūlyti alternatyvius su jais susijusių problemų sprendimus. Dabartinėje pliuralistinės demokratijos visuomenėje piliečių dalyvavimas yra skatinamas iki tokio lygio, kol šis dalyvavimas nekvestionuoja visuomenės ir politinės sistemos pagrindų. Kitaip tariant, revoliucinė veikla nelaikoma tinkama pilietiškumo išraiška.

Abi teorijos taip pat mažai dėmesio skiria dabartinės visuomenės aktualijoms, ypač menkai nagrinėjama jaunimo situacija. Komunitaristai siūlo beveik išskirtinę vertybių sistemą, jie nepripažįsta dabartinės visuomenės ir gyvenimo įvairovės. Individualistai apskritai nesiūlo jokių vertybių, išskyrus individo nepriklausomybę, todėl jie negali jaunimui suteikti galimybės pozityviai ir konstruktyviai socialine prasme išreikšti savo identitetą. Abi teorijos akcentuoja pilietiškumo švietimą kaip galimybę įgyti dalyvavimo visuomenės ir politiniame gyvenime įgūdžių.

Šios švietimo teorijos nepakankamai įvertina kitų jaunimo identifikavimo formų galimybes bei jų norą dalyvauti kultūriniame gyvenime. Dėl šių priežasčių abi teorijos neįvertina kitų alternatyvių jaunimo dalyvavimo politiniame gyvenime būdų (pavyzdžiui, kultūros ir identiteto politika, aplinkosauga, antirasizmas, muzikiniai ir tam tikro gyvenimo būdo propagavimo judėjimai), todėl abiejų teorijų šalininkai sunkiai gali pagrįsti, pasirošti ir dirbti su tokiu išraiškos formų realizavimu.

Dar viena problema, su kuria susiduria abiejų teorijų šalininkai yra motyvacijos trūkumas. Abi teorijos neapibrėžia, kaip motyvuoti piliečius, kad jie tinkamai vykdytų savo pareigas, įgyvendintų veiklą ir naudotųsi pilietiškumo suteikiamomis teisėmis. Komunitarinio požiūrio rėmėjai susiduria su individų motyvacijos problema, kai šie individai atlieka savo, kaip piliečių, pareigas. Individualistų motyvacijos problema, kai piliečiai realizuodami savo, kaip piliečių, teises privalo nepažeisti kitų individų teisių.

Kaip bebūtų keista, abiejų teorijų šalininkai pateikia kitos pusės argumentus kaip atsakymus į motyvacijos problemą. Komunitaristai siūlo individualizmą.

Individas vykdydamas savo piliečio pareigas gauna daugiau naudos nei jų nevykdydamas. Individualistai teigia, kad bendrų vertybių ir solidarumo su visuomene propagavimas yra kaip sąlyga realizuojant savo teises neriboti kitų piliečių teisių. Jei visi prieitume vieningos nuomonės, kad egzistuoja tautinio pilietiškumo motyvavimo problema, kuri galbūt yra būdingesnė daugumai žmonių bei abstraktus Europos ar transnacionalinis pilietiškumas, tuomet prieitume išvados, kad Europos pilietiškumo propagavimas taip pat susiduria su motyvacijos problema.

Kaip mes galime motyvuoti jaunimą,
kad jie taptų aktyvūs Europos pilietiškumo propagotojai?

Šioje lentelėje pateikiame abiejų teorijų, su kurių trumpa apžvalga jau susipažinote, palyginimą,

Pav. 12 – individualistinio ir komunitarinio pilietiškumo mokymo palyginimas

	Privalumai	Trūkumai
Individualistinė teorija	Dalyvavimas bendruomenės gyvenime yra formalus, nepagrįstas bendromis vertybėmis, todėl tikėtina mažiau išskyrimo atvejų. Pilietiškumas suvokiamas kaip statusas, patvirtinantis piliečio teises, bet neįpareigojantis atlikti pareigas – tai nėra būtina tam, kad žmogus būtų laikomas piliečiu. Pripažįstama įvairovė. Pripažįstama kritika ir nevienodos nuomonės.	Dėl vertybių skalės nebuvimo neįmanoma išskirti identiteto. Per daug dėmesio skiriama procedūroms ir vertybėms (tai gali atstumti žmones). Neįgyvendina alternatyvių idėjų. Apsauginis modelis. Neatspindi jaunimo realybės. Motyvavimo problemos. Individo domėjimosi savimi problemos.
Komunitarinė teorija	Propaguoja vertybių sistemą. Skatina pareigos ir atsakomybės už bendruomenę jausmą.	Propaguoja vienintelę teisingą visai visuomenei būdingą vertybių skalę, dėl ko kyla paternalizmo, moralizmo ir išskirtinumo problemos. Kokiais kriterijais remiantis tampama bendruomenės nariu? Reikalauja paklusnumo ir lojalumo. Apsauginis modelis. Neatspindi jaunimo realybės. Motyvavimo problemos.

Kurie šių teorijų aspektai yra Jums būdingiausi?

Abiejų teorijų atstovai taip pat nesutaria dėl pilietiškumo mokymo turinio. Nė vieni iš jų kol kas negali pateikti atsakymo į klausimą, kokių būdu turėtume mokyti piliečius. Abiejų teorijų atstovai diskutuoja, ar pilietiškumo mokymas turėtų būti savaime suprantamas, ar tai turėtų būti išskirtinis švietimo sistemos prioritetas.

Daugelyje mokslinių darbų, kuriuose nagrinėjami pilietiškumo švietimo klausimai, keliamas klausimas, kaip pilietiškumo mokymą įdiegti mokyklose. To galima būtų pasiekti, jei skirtume daugiau dėmesio valstybės, Europos ir pasaulio istorijos, gimtosios ir užsienio, dabartinių ir klasikinių kalbų, kultūros istorijos, pasaulio pažinimo ir geografijos mokymui. Tačiau svarbiausi mokslai turėtų išlikti socialiniai ir politiniai bei gamtos.

Šios teorijos tikslas yra apjungti pilietiškumo vystymą ir pagrindinius pilietiškumo įgyvendinimo įgūdžius bei juos įtraukti į dabartinę mokymo programą taip, kad nekiltų grėsmė bendrojo išsilavinimo kokybei ir standartams. Remiantis kita nuomone, kuri teigia, kad pilietiškumas yra savaime suprantamas dalykas, jo mokymą galime susieti su žmogaus teisių mokymais, visuomeniniu mokymu, vertybių mokymu, mokymu, kaip tapti piliečiu bei kaip tapti demokratiniu piliečiu, asmeniniu mokymu, socialiniu mokymu, gamtosauginiu mokymu. Ši teorija teigia, kad šis mokslas apima tam tikras žinias ir įgūdžius, kuriuos mokymo įstaigos gali pateikti įvairių disciplinų ar kursų metu. Šie kursai gali būti privalomi arba pasirenkami.

Kol kas neaišku, kuris iš šių metodų yra efektyvesnis mokant jaunimą, suteikiant jiems įgūdžių ir skatinant jų motyvaciją būti aktyviais piliečiais ir dalyvauti politiniame ir visuomenės gyvenime. Kaip rašoma mokslinėje literatūroje, kuri nagrinėja formalų švietimą, pilietiškumo galima mokyti ir neformalaus švietimo būdais.

“Ar pilietiškumo mokymas turėtų būti savaime suprantamas, ar tai turėtų būti išskirtinis švietimo sistemos prioritetas?”

Europinė pilietiškumo švietimo dimensija

Nagrinėdami Europos pilietiškumo Europinę dimensiją turime nepamiršti, kad moksliniuose darbuose naudojama kalba yra ganėtinai aiški. Nors mes siekiame mokymus padaryti labiau “europinius” (tai galėtų reikšti daugiau dėmesio žmogaus teisėms ar kosmopolitiniam požiūriui), realybė išlieka nepakitusi – žodis “europietiškas” turi tik vieną reikšmę – tai nauja švietimo dimensija nacionalinėje mokymo programoje, ši dimensija papildo nacionalinio pilietiškumo koncepciją tais atvejais, kai yra su ja siejama.

Švietimo darbuotojai siekia, kad Europos dimensija būtų įtraukta į pilietiškumo mokymus, kadangi mes gyvename “Europoje” (“Europa” dažniausiai suvokiama kaip “Europos Sąjunga”). Visi pripažįstame, kad “bendruomenė” – tai daugiau nei valstybė, kurioje gyvename, ar regionai, į kuriuos yra suskirstyta mūsų šalis, bendruomenės nariai vis dažniau sužino apie Europiniu ar pasauliniu lygiu priimamus sprendimus, kurie tiesiogiai įtakoja jų gyvenimą. Šie sprendimai yra susiję su materialiais dalykais ar individo gebėjimais naudotis tam tikromis teisėmis, tarkim, teise į laisvą judėjimą.

Šis požiūris yra gana sudėtingas kadangi jo šalininkai teigia, jog įvairių Europos valstybių piliečiai taip pat gyvena pasaulyje, juos veikia pasauliniai įvykiai ir jų raida (ypač įvykiai, susiję su pasaulio rinkų ir ekonomikų globalizacija, kaip tai aptarėme anksčiau). Todėl, kol kas dar anksti sakyti, kad koncepcija “pasaulio pilietis” turi vienodą reikšmę daugumai žmonių, netgi nepaisant tokių organizacijų, kaip UNESCO ir kitos JT agentūros, kurių tikslas yra propaguoti tokį požiūrį, pastangų. Taigi, peršasi išvada, kad Europos pilietiškumo suvokimas neapima pasaulinės dimensijos ir yra gana euro-centriškas.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Šiuo metu įvairių Europos Sąjungos institucijų pateikiami apibrėžimai iš dalies siejasi su Europos pilietiškumo koncepcija, taigi, ir su jos mokymu. Europos pilietiškumas tik visai neseniai gavo savo procedūrinius apibrėžimus Europos Sąjungoje – tai statusas, kurį įgyja visi bet kurios Europos Sąjungos valstybės piliečiai, kuriuo suteikiamos tokios papildomos laisvės kaip – laisvo judėjimo Europos Sąjungoje laisvė, galimybė tiesioginių rinkimų būdu rinkti Europos Parlamentą ir taip toliau. Iš kitos pusės, Europos Taryba, tarkim, vertina tokias vertybes kaip žmogaus teisių apsauga, pliuralistinė demokratija, demokratijos stabilumas ir saugumas, socialiniai santykiai, kultūriniai skirtumai visoje Europoje. Šios vertybės buvo ir išlieka pagrindiniai Europos pilietiškumo parametrai.

Kaip jau anksčiau rašėme skyriuje “Šiuolaikinės pilietybės mokymo teorijos – kas šiuo metu vyksta?”, koncepcinis ir teorinis skirtumas tarp šių požiūrių į pilietiškumą iš tiesų jie yra ganėtinai paprastas – Europos Sąjungoje naudojamas Europos pilietiškumo statusas yra automatiškai suteikiamas tiems piliečiams, kurie yra vienos iš Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai. Tuo pačiu jiems suteikiamos ir papildomos teisės, kurias automatiškai apjungia nacionalinė pilietybė. Kaip teigiama Europos tarybos pateikiamame Europos pilietiškumo apibrėžime, tai yra toks individo požiūris ir elgesys, kurį individas demonstruoja remdamasis tam tikromis vertybėmis (žmogaus teisėmis, demokratiniu saugumu, socialiniais santykiais, ir įstatymo viršenybe)⁴ ir jų praktiniu įgyvendinimu nepriklausomai nuo individo tautybės ar pilietybės statuso. Taigi, teoriškai, net ir tuos žmonės, kurie formaliai nėra piliečiai, galime laikyti Europos piliečiais. Be abejo, realiame gyvenime viskas vyksta kiek kitaip. Nebūdamas valstybės piliečiu bei neturėdamas piliečio ir politinių teisių, asmuo beveik neišvengiamai bus atskirtas nuo visuomenės. Todėl nenuostabu, kad kai šios teorijos yra perkeliamos į mokymo programas, jų esmė skiriasi gana ženkliai.

Ar esame mokęsis Europos pilietiškumo?
Jei taip, papasakokite savo išpūdžius.

Europos Sąjungos ir Europos tarybos požiūris į Europos pilietiškumo mokymą

Kalbėdami apie nacionalinių mokymo programų turinį, galime pastebėti, kad Europos pilietiškumo mokymo koncepcija yra ganėtinai komplikauta. Europos Sąjungoje valstybėse narėse ir šalyse kandidatėse Europos pilietiškumo paprastai mokoma siekiant suteikti igūdžių ir žinių apie Europos Sąjungos institucijas bei Europos Sąjungos piliečių teises (tame tarpe ir tiesę balsuoti Europos Parlamento rinkimuose, ir, jei individas gyvena Europos Sąjungos šalyje, dalyvauti vietinės savivaldos organų rinkimuose) bei Europos Sąjungos institucijų procedūrinės funkcijas⁵.

Kitoms valstybėms, o ypač Europos sąjungos valstybėms narėms, kurios iki šiol nesvarstė potencialių ES valstybių kandidačių kandidatūrų, svarbu surasti bendrus savo piliečių ir likusios Europos interesus.

Buvusios Tarybų Sąjungos ir pietryčių Europos valstybės žavisi Europos pilietiškumo koncepcija, tačiau tuo pačiu metu laiko ją iliuzine, kadangi šiose valstybėse Europos pilietiškumo koncepcija yra susijusi su materialine gerove, judėjimo laisve ir karo ir karinių konfliktų nebuvimu.

Europos tarybos požiūris taip pat turi savo trūkumą, kadangi tarybai priklausiančios valstybės nėra priėjusios vieningos nuomonės dėl jas vienijančių taip vadinamų “Europinių vertybių” istorinės ir kultūrinės kilmės. Tačiau turime pažymėti, kad pagrindinis Europos tarybos požiūrio privalumas yra tai, jog Europos pilietiškumo prasme tiek individai, tiek jų grupės gali laisvai, nevaržomi savo statuso, tautybės, gyvenamosios vietos ar savo valsty-

⁴ Daugiau informacijos apie Europos tarybos vertybes ir misiją galite rasti internete adresu: www.coe.int

⁵ Daugiau informacijos apie Europos Sąjungos institucijas, jų įgaliojimus ir vaidmenis galite rasti internete adresu: <http://europa.eu.int/>.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

bės istorijos, propaguoti šias vertybes. Švietimo programos taip pat gali propaguoti šias vertybes, tad jas taip pat galime vadinti “Europinėmis”.

Europos tarybos ir Europos Sąjungos švietimo programos (ypač jaunimo švietimo programos) detalai nagrinėja “Europos pilietiškumo” koncepciją bei kuria veiksmų planus, pagrįstus vertybiniu požiūriu. Europos tarybos ir Europos Sąjungos švietimo programų mokymo planai atspindi Europos pilietiškumo vertybes, pagrįstas pasirinkimu ir veikla. Europos Sąjungos Europos pilietiškumo skatinimo programos bei tos programos, kurios darbu su jaunimu naudoja Europos pilietiškumo koncepciją, yra papildomos nacionalinės švietimo (formalaus ir neformalaus) programos dalys. Jomis siekiama propaguoti Europos Sąjungos bendrumą su jos piliečiais, visų Europos Sąjungoje gyvenančių individų (tiek Europos Sąjungos piliečių, tiek ne piliečių) gyvenimo gerinimą. Europos pilietiškumo propagavimo programų klausimas nėra problematiškas. Nuolat kuriamos naujos Europos Sąjungos jaunimo švietimo programos, kurios vykdomos valstybėse, kurios siekia narystės bei taip vadinamose “trečiojoje valstybėje” (t.y.: valstybėje, kurios nėra Europos Sąjungos narės, nesiekia narystės ir nėra programų dalyvės). Keli tokių puikių Europos Sąjungos programų pavyzdžiai galėtų būti šie: Socrates, Leonardo Da Vinci, Erasmus, Jaunimo programa (Europos Savanorių tarnybos programa)⁶.

“Europos pilietiškumas turi būti pagrįstas pasirinkimu ir veikla”

Europos tarybos programos, kuriomis Europos pilietiškumas traktuojamas kaip naujų ir novatoriškų požiūrių ir veiklos, kurie vėliau gali būti perkelti ir adaptuoti nacionalinėse švietimo programose ir mokymo institucijose bei jaunimo politikos srityje, bandymų erdvė. Europos taryboje Europos pilietiškumas, kaip jau minėjome anksčiau, yra viena iš prioritetinių jaunimo veiklos 2003-2005 m. sričių. Šias tendencijas paskatino jau daugiau kaip 30 metų vykdomas jaunimo dalyvavimo visuose visuomenės srityse propagavimas. Nuolatinis rūpestis, kad dalyvavimas ir aktyvus jaunimo pilietiškumas randa nišą Europos jaunimo politikoje, skatina ir toliau kurti tokius projektus. Europos taryboje Demokratinio pilietiškumo švietimo projektas, Istorijos vadovėlių projektas, Jaunimo ir sporto reikalų direktorato Dalyvavimo ir demokratinio pilietiškumo programa ir Europos jaunimo darbuotojų mokymų programos, vykdomos kartu su Europos taryba – tai tik keli tokių programų ir projektų pavyzdžiai.⁷

Praktinis Europos pilietiškumo mokymas

Nors šiame leidinyje nėra galimybės detalai išnagrinėti Europinės pilietiškumo dimensijos praktinį įgyvendinimą visų Europos valstybių nacionalinių mokymo programų kontekste, Europoje vykdomos programos suteikia galimybę daug ką apmąstyti ypač tiems, kurie domisi neformaliu Europos pilietiškumo Europos Sąjungoje švietimu arba Europos pilietiškumo propagavimu⁸

Turinio prasme visos minėtos Europos programos turi daug bendrų bruožų. Įdomu pažymėti, jog nepaisant skirtingos kilmės ir skirtingų filosofijų, Europos Sąjunga ir Europos taryba turi daug bendrų vertybių ir kompetencijų, kurias propaguoja Europos pilietiškumo švietimo programose. Kitame skyrelyje trumpai apžvelgsime pagrindinius Europos pilietiškumo mokymo bruožus, kaip jie yra išdėstyti Europos Sąjungos ir Europos tarybos programose.

⁶ Daugiau informacijos apie Europos Sąjungos ir Europos tarybos programas, kuriomis propaguojamas pilietiškumas galite rasti internete adresu: <http://europa.eu.int/>

⁷ Daugiau informacijos apie Europos tarybos programas, kuriomis propaguojamas pilietiškumas galite rasti internete adresu www.coe.int/youth and www.coe.int

⁸ Daugiau informacijos apie nacionalinių švietimo sistemų turinį ir pilietiškumo švietimo vaidmenį galite rasti internete adresu: <http://www.ibe.unesco.org/International/Databanks/Dossiers/mainfram.htm> Čia rasite bendros informacijos apie visų UNESCO valstybių narių švietimo sistemas.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Šios dvi institucijos pagrindines savo kompetencijas skirsto į keturias tarpusavyje susijusias pilietiškumo dimensijas (Veldhuis'as, 1997)⁹.

Politinė ir teisinė dimensija

Ši dimensija teigia, jog švietimas turi teikti žinias, supažindinti su įvairiais požiūriais ir kompetencijomis, kurios yra būtinos, kad individas galėtų naudotis savo teisėmis, vykdyti savo pareigas politinių ir teisinių sistemų kontekste (įskaitant nacionalinį bei tarptautinį (Europos taryba) ir supranacionalinį (Europos Sąjunga) pilietiškumą). Europos pilietiškumo švietimas turėtų suteikti žinių apie politines ir teisines sistemas (pavyzdžiui, pilietines ir politines teises, kitas žmogaus teises, piliečių pareigas), įgūdžius, reikalingus, kad piliečiai galėtų dalyvauti šiose sistemose, konstruktyviai kritikuoti ir reikšti pritarimą demokratinėms sistemoms ir jų vystymui per individualią ir kolektyvinę veiklą ir aktyvaus dalyvavimo visuomenės (taip pat ir Europos visuomenės) gyvenime.

Socialinė dimensija

Ši dimensija teigia, kad Europos pilietiškumo švietimas turi propaguoti socialinių santykių vystymo būdus, bei socialinę individų ir grupių sąveiką. Ši dimensija analizuoja tokius klausimus ir vertybes, kaip solidarumas ir abipusė pagarba, vertina visų individų indėlį į visuomenę, suteikia vienodas galimybes visiems prisidėti prie visuomenės tobulinimo. Reikia ugdyti tokias socialines kompetencijas kaip derybų įgūdžiai, atjauta, aktyvi tolerancija ir abipusė parama.

Ekonominė dimensija

Nors retai apie tai kalbame, tačiau visi suvokiame, kad ekonomika vaidina lemiamą vaidmenį piliečių gyvenime. Žmonėms, gyvenantiems skurde, yra skiriamos specialios programos, kuriomis skatinamas jų, kaip piliečių, aktyvus dalyvavimas. Tačiau ši dimensija teigia, kad visi piliečiai privalo turėti pakankamai ekonominės kompetencijos (tame tarpe žinių apie tai, kaip funkcionuoja ekonominės sistemos, apie išaugusią globalinės dimensijos svarbą ekonomikai, vartojimo vaidmenį, pasaulinę gamybą ir darbo rinką), kad jie galėtų aktyviai dalyvauti visuomenėje. Be to reikia mokyti piliečius suvokti ir bandyti pakeisti ekonominius mechanizmus, kurie išskiria kitus piliečius iš dalyvavimo visuomenėje ir tuo pačiu – aktyvaus pilietiškumo.

Kultūrinė dimensija

Kultūrinė dimensija aprėpia visus įgūdžius, kurie susiję su bendrą Europos pilietiškumo vertybių vystymu ir vaidmeniu. Ši dimensija siejasi su tokiais aukštosios kultūros aspektais kaip Europos ir pasaulio istorija, žinios apie skirtingų kultūras, žmones ir kalbas. Svarbiausia, ši dimensija apibrėžia vidinę Europos pilietiškumo išraišką, priklausymo jausmus, bendrą paveldą ir visuotines žmogaus teises, aplinkosaugą, nediskriminavimą ir pagarbą kitiems.

Visos šios Europos pilietiškumo dimensijos, kurios, kaip jau supratote, yra sukurtos Europos tarybos ir Europos Sąjungos, propaguoja stiprų pažintinį, akademinį požiūrį ir nefor-

⁹ Keturių pilietiškumo dimensijų teoriją sukūrė Ruud'as Veldhuis'as savo leidinyje "Education for Democratic Citizenship: Dimensions of Citizenship, Core Competencies, Variables and International Activities", Strasbourg, Council of Europe, 1997, document DECS/CIT (97) 23. Taip pat žiūr.: 32-34 psl.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

malų Europos pilietiškumo mokymą, kadangi, kaip parodė šių institucijų programos, neformalus švietimas suteikia daugiau nei tik faktines žinias. Kalbant apie Europos pilietiškumo švietimą, iš vienos pusės galime nagrinėti pažintinį vystymąsi, iš kitos pusės – požiūrių kaitą. Iš tiesų, galima teigti, kad požiūris yra svarbesnis šiame kontekste, kai susiduriame su tokiais pilietiškumo švietimo problemomis, kaip neseniai minėta motyvacijos problema.

Kas, Jūsų manymu, yra svarbiau, keisti požiūrį ar gilinti žinias?

Europos pilietiškumo ugdymo būdai: kaip, mūsų manymu, tai turėtų būti daroma?

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Išnagrinėję, kaip kiti žmonės ir institucijos traktuoja Europos pilietiškumo švietimą, kita-
me skyriuje analizuosime šio švietimo procesus.

Europos pilietiškumo koncepcijos pagrindai ir Europos pilietiškumo ugdymas jau aptarti
anksčiau, tačiau šios T-kit serijos uždavinys – pasiūlyti keletą patarimų, kaip visas šias
idėjas paversti praktiniais veiksmais. Šiame skyriuje bus kreipiamas dėmesys į tai, kaip
plėtoti etosą ir praktiką, kurie remia mūsų koncepcinį suvokimą. Metodus būna gana
paprasta ir lengva išmokti, tačiau sudėtingumas glūdi juos taikant – kad sėkmingai pavyk-
tų, reikia patirties, minčių ir įgūdžių (Merry ir Titley, 1999).

Čia pateikiame ugdymo sistemą, kurią įkvėpė pagrindinės jau nagrinėtos šios T-kit serijos
idėjos: mūsų požiūris į pilietiškumą, jo istorija ir problemos, su kuriomis šiuo metu susi-
duriama, mūsų koncepcinis pilietiškumo suvokimas ir pilietiškumo ugdymo apžvalga. Ši
sistema nėra ir nesistengia būti išbaigtas modelis. Ji yra atviras mėginimas atrinkti tinka-
miausias:

- bendrąsias nuostatas,
- įgūdžius,
- ir žinias,

kurių reikia visiems Europos piliečiams, kad jie galėtų funkcionuoti ir aktyviai dalyvauti.
Mūsų siūlymu, išsamesnė ir tolesnė ugdymo sistemos raida turėtų kilti iš pačių T-kit var-
totojų, nes jūs patys vykdote ugdymo programas ir veiklą, susijusią su pilietiškumo ugdy-
mu visoje Europoje. Vis dėlto bandome nustatyti tam tikras gaires, kurios padės jums
dirbant.

Egzistuoja keletas su tuo susijusių išlygų. Pirmoji susijusi su ugdymo kontekstu. Nors
didžioji Europos pilietiškumo ugdymo turinio dalis turėtų būti skirstoma į formalų ir nefor-
malų ugdymą, tačiau būtina pastebėti, kad šios T-kit serijos turinys yra orientuotas į nefor-
malųjį sektorių, o, tiksliau tariant, susijęs su jaunų žmonių ugdymu ne mokyklose. Jis,
manome, bus ypač aktualus tiems, kurie dirba minėtame sektoriuje. Tačiau tikimės, kad
jis įkvėps ir suteiks praktinės naudos ir formalaus ugdymo pedagogams.

Antra, mes prašome nepamiršti, kad stengiantis veiksmingai perteikti Europos pilietiškumo
turinį turėtų būti atsižvelgiama į dinamišką ir kintančią pačią Europos pilietiškumo
sąvoką. Tai reiškia, kad reikia palikti erdvės galimoms sąvokos ir praktikos naujovėms,
atsižvelgiant į mūsų bendro pobūdžio nurodymus. Todėl mes nesiimame konkretaus mode-
lio kūrimo.

Turėdami tai omenyje, galime panagrinėti, kaip iš šių visų idėjų sukurti tam tikrus prakti-
nius veiksmus.

Sėkmingas įgyvendinimas: mokant apie Europos pilietybę

Projekto ar programos įgyvendinimą sudaro planavimas, „darymas“ ir vertinimas (dėl deta-
lesnės informacijos žr. šios T-kit serijos skyrių apie Projektų valdymą). Skirsime šiek tiek
laiko kiekvienos iš šių dalių aptarimui. Tačiau nenorime pateikti šių etapų kaip aiškių
veiksmų, kuriuos tiesiog reikia atlikti paeiliui. Kaip perskaitysite vėliau, atsakinga prakti-
ka, kurią mes skatiname, ragina atlikti nuolatinį vertinimą ir planavimą, išlaikant lankstū-
mą ir reaguojant į asmenį, kontekstą ir naujai išskylančias situacijas. Dėl šios priežasties
šių trijų etapų aptarimas atliekamas remiantis integraliu požiūriu. Šis požiūris palaiko
intelektualią ir lankstesnę ugdymo praktiką, kuria pripažįstamas nuolatinio vertinimo bei
planavimo ir veiklos peržiūrėjimo poreikis.

¹⁰ Už šį skyrių turime būti labai dėkingi A. Straker'ui, kuris parašė (2001) "Pushing at the limits: Reconstructing Cross-Cultural Exchange in Education". Nepublikuota daktaro disertacija, University of Newcastle upon Tyne, Didžioji Britanija.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Siekiant intelektualaus ir reaguojančio praktinio įgyvendinimo

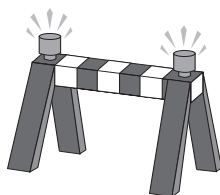
Jau turėtų būti aišku, jog mes nesiuolome greitos pagalbos arba paprasto, papunkčiui aprašyto Europos pilietiškumo ugdymo recepto arba vadovo. Ir dėl to neatsiprašome. Mes gerbiame jūsų, kaip praktikų, sumanumą ir jūsų gebėjimus įgūdžius bei patirtį perteikti tokiu praktiniu būdu, kuris labiausiai tinka, atsižvelgiant į konkrečias jūsų aplinkybes. Šį požiūrį puikiai iliustruoja britų rašytojo-kulinaro Nigelo Slaterio žodžiai. Jis savo nemokama receptų knygelę pristato pateikdamas šiuos nurodymus:

„Aš noriu paskatinti jus priimti šių receptų dvasią, bet paskui nežymiai ją pakeisti pagal savo norimą sudedamąsias dalis ir savo jausmus, suprantant, kad mūsų ingredientai ir mūsų alkis yra tie kintamieji, kurie neturėtų ir negalėtų būti taikomi pagal nustatytas ir akmenyse įrėžtas formules. Noriu, kad pažeistumėte taisykles. Noriu, kad atsižvelgtumėte į savo apetitą“. (2000, p. 50)

Vis dėlto norime atkreipti dėmesį, kad tai ne tas pats, kaip pasakyti, kad nė vienas iš mūsų negali nieko naujo išmokyti! Mes esame tvirtai įsitikinę, kad:

- mes visi galime ko nors išmokyti iš kitų patirties,
- abstrakti diskusija ir mintis gali mus priversti mąstyti ir pritaikyti savus veikimo būdus.

Pirmasis klausimas bus grindžiamas kitų praktiniais pavyzdžiais, ir šiame skyriuje tikimės iškelti tam tikrą klausimą, kurie padės spręsti antrąjį klausimą ir leis toliau plėtoti praktinio įgyvendinimo būdus.

Nedidelei žmonių grupei duokite tam tikrą kiekį ingredientų, ir nurodykite, kokiai tikslinei grupei jie turės paruošti valgį. Skirkite laiko, kad paruoštų pietus tikslinei grupei. Aptarkite metaforą (po valgio!), susiedami su tuo, kaip tam tikrai tikslinei grupei sukurti mokomąją veiklą ar procesą.

Viso to, ką mes siūlome, esmė yra tai, kad jums, kaip Europos pilietiškumo ugdymo organizatoriams, bus pateikiama idėjų, kokius elementus galima apjungti į sėkmingą derinį, kokios priemonės gali padėti pasiekti norimą rezultatą bei kas gali nuvesti į nesėkmę, tačiau taip pat svarbu tai, kad kiekvieno etapo metu jūs panaudotumėte ir savo sumanumą, įgūdžius bei asmenines savybes, bei atsižvelgtumėte į konkrečios situacijos ypatybes. Niekas negali pakeisti jautraus ir išmintingo praktiko.

Be to, nors racionali mintis, supratimas ir kryptis yra būtinos kelio į sėkmę sąlygos, teigiamas rezultatas priklauso ir nuo to, kas yra ne taip lengvai kiekybiškai apibrėžiama – instinktai, skonis, pojūtis.

„Manau, receptai turėtų būti laikomi gyvomis būtybėmis, kurioms leidžiama kvėpuoti, keisti savo pobūdį, kad šis atitiktų mūsų ingredientus, nuotaiką ar norus“ (ten pat).

Tai turėtų būti suvokiama ne kaip problema, bet kaip geros praktikos esmė. Mūsų neturėtų apgauti iš anksto parengti maršrutai, kurių poveikis – naujovių ir įkvėpimo sugniuždyimas bei asmeninių savybių pašalinimas iš veiklos. Priešingai, mes giname tokius veiklos būdus, kuriuos naudodami ugdymo vadovai remiasi savo įgūdžiais ir asmeninėmis savybėmis, ir prisitaiko prie konkrečios darbo aplinkos. Kalbėdami apie kontekstą, mes turime omenyje kažką daugiau ir sudėtingiau nei kultūrinių apibrėžimų pašalinimą.

Žinoma, gyvybiškai svarbu pripažinti platų socialinį kontekstą ir pritaikyti savo elgesį bei veiklą prie konkrečios aplinkos. Tačiau mes teigiame, kad taip pat svarbu apmąstyti ir mikrokonteksto detales. Praktiškai tai reiškia atsižvelgti ne tik į tai, kokia šalis dalyvauja projekte ir kokia yra dalyvių religija, bet ir į tokias detales, kaip asmeniniai dalyvių įgūdžiai bei savybės arba kaip kuris nors dalyvis sureagavo į situaciją prieš penkias minutes, kokie

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

apribojimai atsiranda dėl patalpos, kurioje vyksta jūsų projektas. Metodas, kurio šalininkai mes esame - tai atsizvelgimas į situaciją, nuolatinis jos vertinimas, tokių priemonių ir būdų naudojimas, kurie atrodo tinkamiausi duotajame kontekste, konkrečiu laiku ir atitinka norimą pasiekti rezultatą. Be to, nepamirškime, kad daug kas priklauso nuo igūdžių, talento, skonio, ir asmens savybių – galbūt jūsų – to, kuris koordinuoja visa tai.

Ar jūs dirbate būtent tokiu būdu? Jei ne, ką jūs manote apie kai kuriuos šio pasiūlymo iššūkius ir kaip galėsite juos išbandyti?

Projekto vertinimas, įgyvendinimas ir planavimas

Kaip jau užsiminėme, sunku aiškiai atskirti vertinimą ir praktinę ugdymo veiklą, nes *pati ir procesą reaguojanti praktinė veikla jau yra ir vertinimo procesas*. Tai vyksta tiek per apmąstymo procesą, kuris lydi veiksmus ir skatina nuolatinį koregavimą bei modifikaciją, tiek per sąmoningesnę, grįžtamąją veiksmų analizę (Leitch ir Day, 2000). Todėl vertinimas negali būti traktuojamas kaip kažkas, į ką atkreipiamas dėmesys tik pasibaigus projektui, sukeliantis šiek tiek susierzinimo, bet malonius rezultatus. Manome, kad tai labai svarbus procesas, kuris turi prasidėti jau koncepcijos kūrimo metu ir tęstis iki projekto arba programos įgyvendinimo užbaigimo. Būtent dėl šios priežasties mes norėtume, kad vertinimas vyktų diskutuojant veiklos įgyvendinimo metu.

Vertinimas: kas? kaip? kodėl?

Vertinimas gali būti suprantamas kaip sudėtingiausias ir labiausiai komplikotas bet kurios programos aspektas. Norint, kad būtų aukštos kokybės, jis turi būti įgyvendinamas su pačiai programai taikomais igūdžiais ir jautrumu, o taip pat yra būtina atsizvelgti į socialinių tyrimų konvencijas (pvz., jei prašoma, būtina išsaugoti konfidencialumą; leidžiama žmonėms patiems nuspręsti, ar dalyvauti; naudoti būdus, mažinančius šališkumą) ir įtraukti gal net įvairias su projektu susijusias grupes: organizatorius, dalyvius, rėmėjus. Be to, įvertinimo procesas neturėtų kliudyti pasiekti norimus projekto tikslus vertinimo metu, priešingai – vertinimas turi aktyviai remti tikslus.

Vertinimas gali būti atliekamas trimis lygiais: *rezultatu, poveikio, ir proceso* (Jungtinių Amerikos Valstijų Švietimo skyrius, 2000). Galutinių rezultatų vertinimas parodo akivaizdžiausius ir tiesioginius programos poveikio dalyviams rezultatus. Antra vertus, poveikio vertinimai nustato ilgalaikius tiek programos rezultatus, tiek nenumatytą poveikį. Paskutinis, proceso vertinimas, atkreipia dėmesį į metodus ir jų įgyvendinimą. Mūsų nuomone, idealiu atveju, vertinant projektą, turėtų būti išlaikyta pusiausvyra tarp šių trijų vertinimų.

Vertinimo metu daugiausia dėmesio skyrėte rezultatams, poveikiui ar procesui? Kaip visa tai būtų galima geriau subalansuoti kitą kartą?

Galbūt dėl to, kad projekto organizatoriai patiria spaudimą, norėdami įrodyti savo darbą vertę asmenims iš kitur (ypač tiems, iš kurių tikisi finansavimo), vyrauja tendencija neproporcingai sutelkti dėmesį į rezultatų įvertinimą. Tai skatina ir vertinimo vadovai, tokie kaip pvz. Woolf (1999 m.), kur teigiama, kad vertinimas gali būti veiksmingas tik tuomet, kai yra nustatyti protingi projekto tikslai. PROTINGI tikslai yra tokie, kurie yra konkretūs, išmatuojami, pasiekiami, realūs ir pasiekiami per laiką.

Šis požiūris gali būti labai patrauklus dėl savo aiškumo ir paprastumo, ir iš tiesų protingų tikslų vertinimas turi savo vietą ir vertę. Tačiau mes manome, kad vertinimo procesas, apibrėžtas pagal išmatuojamus tikslus, ne visada gali teisingai įvertinti rezultatų turtingumą bei ilgalaikę įtaką, kurią gali turėti Europos pilietiško ugdymas. Kiekvienas Europos pilietiško projekto turės skirtingus rezultatus ir jo sėkmė priklausys nuo skirtingų procesų.

Europos ir
pilietiško istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiško ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiško
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Be to, tikėtina, kad vykdant projektą išaiškės nenuspėti rezultatai, ir, žinoma, nenuspėti procesai. Faktas, jog kai kurių rezultatų negalima lengvai įvertinti, ir, žinoma, lengvai apskaičiuoti, neturėtų sumenkinti jų svarbos. Manome, jog būtina nesumažinti mokymosi tikslų taip, kad jie galėtų būti išmatuojami, norint įrodyti, kas buvo pasiekta. Mažai tikėtina, kad vertinimas, kuris remiasi tik išankstiniais apskaičiuojamais rezultatais, teisingai įvertins kokį nors projektą.

„Galiausiai, ar PROTINGA yra iš tiesų protinga?“

Mes manome, kad *vertinimas, kaip praktinės veiklos dalis, turėtų būti atsakingas procesas, įgyvendinamas tokiu būdu, kuris tinka konkrečiam projektui ir atitinka konkretaus organizatoriaus gebėjimus, skonį ir supratimą.* Vertinimas taip pat turėtų būti atliekamas laikantis etikos ir turėtų atspindėti siekiamų tikslų įgyvendinimą. Galbūt netgi svarbiau ne poreikis įvertinti greitus ir ilgalaikius rezultatus, bet poreikis nuolat vertinti procesą ir rezultatus, siekiant daryti poveikį praktinei ugdymo veiklai.

„Vertinimas turėtų būti atsakingas procesas, įgyvendinamas tokiu būdu, kuris tinka konkrečiam projektui ir atitinka konkretaus organizatoriaus gebėjimus, skonį ir supratimą.“

Tas faktas, kad nenumatyti rezultatai gali turėti didelės reikšmės, kad jie yra sudėtingi ir ne visada numatomi ar išmatuojami, neišgelbėja mūsų nuo būtinybės nustatyti tikslus, ir nuo galvojiimo apie tai, ko mes norime pasiekti nuo pačios projekto planavimo pradžios. Lygiai taip pat ir faktas, kad nuoseklūs procesai negali garantuoti sėkmės, nepašalina poreikio svarstyti, kurią įgyvendinimo būdą jūs rinksitės. Ypatingai svarbu nusistatyti savo vertybes ir idėjas – kitais žodžiais tariant, pasirinkto būdo moralinį veidą arba filosofiją.

Prisiminkite, kada jūsų projekto rezultatai buvo tokie, kokių jūs negalėjote numatyti / nenumatėte iš anksto.

Kitame tekste pateiksime platesnius pasvarstymus, į kuriuos, mūsų manymu, turėtų būti atsižvelgta kiekvieno projekto įgyvendinimo etapo metu. Siekdami jums padėti tai susieti su savo darbu ir praktine veikla, pateikiame keletą praktinių pavyzdžių arba „pilietiškumo scenarijus“, kuriuose plačiau aprašyti konkretūs projektai ir tai, kaip jų organizatoriai derino idėjas ir siekius su įgyvendinimu realybėje.

Mąstymas ir darymas: veiksmo kūrimas

„Tarpkultūrinis ugdymas nėra užbaigta programa, kuri vis iš naujo įgyvendinama be nuolatinių pakeitimų. Priešingai, tarpkultūrinės veiklos būdų yra labai įvairių, be to, mes turime nuolat kelti klausimą, ką mes darome ir kodėl? Neįmanoma nusipirkti stebuklingos formulės, kuri mums garantuotų sėkmę“ (Europos Taryba, 2000).

Prieš apžvelgdami principus ir idėjas, kurie, mūsų nuomone, yra svarbūs kuriant praktinę ugdymo veiklą, mes dar kartą jums primename, kodėl mes pasirinkome tokį būdą. Mes tikimės, kad tai padės jums priimti praktinės veiklos įgyvendinimo iššūkį drauge su mumis!

Yra keletas priežasčių, kodėl mes nusprendėme apsunkinti (kaip gali pasirodyti) jūsų darbą, atsisakydami pasakyti, kaip visa tai padaryti nuosekliai, žingsnis po žingsnio – priešastis tikrai ne sadizmas! Visų pirma, mūsų manymu, svarbu atminti, jog egzistuoja daugybė įvairių būdų, kaip pasiekti aukštos kokybės Europos pilietiškumo ugdymą – pavyzdžiui to, ką padaro viena žmonių grupė, dirbanti su savo moderatoriumi konkretaus

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

užsiėmimo metu, niekada nebus galima tiksliai atkartoti. Sėkmė priklauso nuo daugelio dalykų – ne tik nuo nustatytų kriterijų – todėl mes atkreipiame dėmesį į gilesnes idėjas, susijusias su Europos pilietiškumo ugdymo būdais, o ne išvardijame konkrečiai, kaip tai padaryti.

Norint nusistatyti (pakankamai paprastą) nuoseklų kriterijų rinkinį, nusakantį, kaip organizuoti darbo grupę ar įgyvendinti projektą, kyla pagunda išnagrinėti sėkmingą projektą, ir tada pakartoti jo atskiras dalis kaip sėkmės kriterijus. Tačiau, kaip mums buvo priminta istorijos skyriuje, Aristotelis sako, kad *visuma yra stipresnė nei jos dalių suma*, ir taip elgiantis yra mažai prasmės. Pavyzdžiui tai, jog tarptautinės grupės sukurtas spektaklis yra atliekamas tomis kalbomis, kuriomis kalba grupės nariai, gali būti bendros praktinės veiklos požymis. Tačiau kalbėti apie visų tų kalbų vartojimą kaip apie esminį praktinės veiklos aspektą būtų absurdiška. Lygiai taip pat visų kalbų vartojimas nebūtinai yra visus įtraukiantis. Taigi, daug kas priklauso nuo to, kaip ir kodėl viskas yra padaryta.

Iš esmės aukštos kokybės projekto rezultatai nebūtinai bus priežastis, lemianti kitą gerą projektą. Vis dėlto negalima teigti, kad nesvarbu, kaip jūs analizuojate ir planuojate projektą. Pavyzdžiui, Pettigrew (1986) teigia, kad platesnis teorinis pagrindas praktinei veiklai apima daugiau nei tik sąlygų išvardijimą.

Kokiu mastu jūs susiję su čia pateiktu būdu?

Turėdami tai omenyje, pateikiame keletą bendro pobūdžio svarstymų apie Europos pilietiškumo ugdymą.

Bendri svarstymai apie Europos pilietiškumo ugdymą

Visą gyvenimą trunkantis procesas

Dinamiškas mūsų pilietiškumo sąvokos pobūdis pabrėžia, kad bet kuris Europos pilietiškumo ugdymo būdas turi būti nenutrūkstamas ir visą gyvenimą trunkantis procesas, galintis priimti naujus iššūkius, kylančius dėl nuolatinio visuomenės ir individų keitimosi.

Pilietiškumo sąvokos sudėtingumas ir integralumas, kuri minėjome anksčiau, reiškia, kad paprasto žinių perdavimo nepakanka, siekiant veiksmingai plėtoti pilietiškumą moderniose Europos visuomenėse.

Kaip galite žmonėms suteikti įgūdžių, reikalingų nuolat vykstančiam, visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi?

Įvairūs ir apgalvotai atrinktas turinys

Kalbant apie turinį, pilietiškumo mokymasis galėtų apimti, pavyzdžiui, mokymą dirbi kompiuteriu – jaunimui būtinų pagrindinių įgūdžių ir kompetencijos mokymą, kad galėtume užtikrinti jų veiksmingą ekonominį ir socialinį dalyvavimą modernizuojant technologijas ir dalyvaujant ekonominėje globalizacijoje. Mokymai taip pat galėtų apima tarpkultūrinio bendravimo mokymą – pagrindinę socialinę kompetenciją, būtiną gyvenant kultūriškai, etniškai ir lingvistiškai daugialypėse visuomenėse. Abiem atvejais, kalbant apie (Europos) pilietiškumo ugdymo būdą, turi būti įtrauktas emocinis, kognityvinis ir pragmatinis mokinių lygis, jei norima užtikrinti jų, kaip individų, visapusišką plėtrą, taip, kad jie galėtų būti aktyvūs visuomenės piliečiai.

Taigi, pilietiškumo ugdymo programa galėtų apimti daugybę dalykų. Pilietiškumo ugdymas turėtų vykti ne tik per „pilietiškumo dalyko“ pamokas. Kaip buvo minėta keturių dimensijų pilietiškumo modelyje, pilietiškumo plėtotė gali vykti per sąmoningumo ugdymą ir žinių

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

apie įvairių dalykų suteikimą, pavyzdžiui, apie žmogaus teises Europoje, sąžiningumą ir sveikatą, kultūros paveldą ir istoriją, pasaulinės ekonomikos ekologinius aspektus.

Neformaliajame švietime, renkantis kiekvienos pilietiškumo ugdymo programos turinį, reikėtų apsvarstyti daugelį kriterijų. Vienas iš pirmųjų – tai atsižvelgti į įvairius dalykus, kuriuos taiko formalus ir kitokio ugdymo atstovai, kad būtų įgyvendintas turinio ir būdų papildomumas. Pavyzdžiui, vienose socialinėse-ekonominėse aplinkose kompiuterinio sąžiningumo dažniausiai mokoma per formalus ugdymo sistemą, o kitur jaunimo organizacijos turi rūpintis tuo, kad jaunimui būtų garantuotos galimybės susipažinti su naujomis technologijomis.

Kiekvienos ugdymo programos tikslai ir konkretūs besimokančiųjų mokymosi poreikiai yra du svarbiausi kriterijai, pasirenkant tinkamą Europos pilietiškumo ugdymo turinį. Tačiau kiekvienu atveju Europos pilietiškumo ugdymas turėtų išlikti kaip savarankiškas dalykas su aiškiai apibrėžtu turiniu (mokymo planu), atsižvelgiant į mokymo programos tikslus ir mokinių specifinius mokymosi poreikius.

Pagalvokite apie paskutinę jūsų organizuotą veiklą ir pamąstykite, kaip jūs pasirinkote turinį. Kaip būtų galima pagerinti jūsų turinio pasirinkimą kitą kartą?

Įvairovė

Kai mokyklose, mokymo įstaigose ar organizacijose organizuojama tokia veikla bei kuriamos konkrečios pilietiškumo ugdymo programos, atsiranda tendencija galvoti: „Pagaliau mes tai atradome! Būtent tai yra pilietiškumo ugdymas!“. Tačiau realistams labiau tiktų sakyti: „Štai, dabar, atsižvelgiant į mūsų tikslus bei į nustatytus mokymo poreikius, mūsų pasiūlymai pilietiškumo ugdymui yra tokie...“. Kitaip tariant, savarankiškas pilietiškumo ugdymo pobūdis neturėtų prieštarauti jo susikirtimui su kitais aspektais.

Pilietiškumo ugdymas, kaip ugdymo prioriteto dalis, yra pagrįstas reakcija į asmenų, grupių ir bendruomenių įvairovę, pavyzdžiui, pateikta mūsų svarstymuose apie koncepcinį suvokimą „Priklausymo jausmai“. Kalbėjimas apie pilietiškumo ugdymą europiniu lygmeniu yra netgi aiškiau suvokiamas būtent dėl minėtosios įvairovės. Jo daugialypis pobūdis palengvina dinamiškumą ir bendradarbiavimą su kitais ugdymo prioritetais, tokiais kaip: tarpkultūrinis mokymasis, švietimas ir dalyvavimas žmogaus teisių srityje.

Tuo pačiu metu ši įvairovė negali būti naudojama tik paviršutiniškai nagrinėjant temas, bet nei į vieną iš jų neįsigilinant. Be jau minėtos gerai pasirinkto turinio svarbos, tam tikros aiškiai nustatytos kompetencijos (aprašytos žemiau) turėtų būti neatsiejama Europos pilietiškumo ugdymo programų dalis.

Kaip galėtumėte integruoti kai kurias iš šių Europos pilietiškumo ugdymo koncepcijų į tą veiklą, kurią jau esate numatę?

Orientuotas į mokymąsi

Būtų labai sunku įsivaizduoti, kad koks nors „mokymas“ (iš anksto parengtų žinių perdavimas) galėtų apimti pilietiškumo sudėtingumą ir vientisumą. Toks mokymas gali būti tinkamas perduodant tam tikrus faktus, bet plėtojant požiūrį jis nėra tinkamas. Be to, per pilietiškumo mokymą asmenys įgytų teorinių žinių, kurios gali būti visai nesusijusios su jų tikrove ir turėti mažareikšmį indėlį į jų, kaip piliečių, ugdymą.

Pilietiškumo ugdymo esmė yra „mokymasis“ (procesas, kurio metu atrandamos naujos žinios bei plėtojamas požiūris ir sugebėjimai), pasitelkiant patirtį, o ne „mokymą“. Pilietiškumo ugdymas apima ne tik demokratinių vertybių ir požiūrio kūrimą, bet ir žinių įgijimą

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

ir igūdžius kognityviniame lygmenyje. Visa tai geriausiai pasiekama per praktiką ir patirtį – praktiniame lygyje.

Kaip manote, kodėl jums užduodame visus šiuos klausimus?

Mokiniai – aktyvūs dalyviai

Pilietiškumo ugdymo, pagrįsto žiniomis, požiūriu ir igūdžiais, metu, besimokantįjį būtina laikyti ugdymo bei mokymo metodų ir procesų centre. Ši idėja nėra visai nauja, tačiau pedagoginėje praktikoje daugumoje formalių ir kai kuriuose neformaliuose kontekstuose privilegijuotojo vieta skiriama mokymui (ir mokytojui), o ne mokymuisi (ir mokiniui).

Besimokantieji turi tapti aktyviais mokymosi proceso dalyviais, kurio metu jie išmoksta bendradarbiauti ir tartis su savo mokytojais-vadovais bei su besimokančiais drauge; plėtoti sąmoningumą, prisiimti atsakomybę ir priimti sprendimus.

Šio pilietiškumo ugdymo metodo reikšmė yra akivaizdi. Jei turinys, t. y. tai, ko turi būti išmokstama – „tapti aktyvia visuomenės dalimi“, priešpastatoma būdui, kuriuo yra mokomasi, t. y., „nebūnant aktyviu savo mokymosi proceso dalyviu“, ugdymo procesas tampa labai neapibrėžtas, todėl, kad trūksta rišlumo tarp turinio ir mokymo metodo.

Atsižvelgdami į Europos pilietiškumą, galime daryti išvadą, kad Europos piliečiai nėra „gaminami“ informuojant žmones, kad jie turi būti Europos piliečiai. Europos pilietiškumo formavimas vyksta per patirtį, dalinantis kitų asmenų patirtimi, kuri padeda individams sukurti savo minčių ir veiksmų sistemą. To galima pasiekti per mokymosi procesą, vykstantį tiek sąmonės, tiek pasąmonės lygmenyje.

Ar būdas, kurį jūs naudojate mokydami ir dirbdami su jaunais žmonėmis, išreiškia ir papildo nagrinėjamą temą?

Integruota praktika

Egzistuoja išsienėjęs požiūris, kad mokymosi procesas ir mokymosi situacijos atmosfera turi išreikšti ir propaguojamas vertybes (žr. Allport, 1954; Fogelman, 1996). Mes labiau pritariame Albala-Bertrand (1997) išreikštam požiūriui, pavadintam *sisteminiis vientisumas*. Kalbėdamas apie mokyklos aplinkoje įgyvendinamą pilietiškumo ugdymą, jis mini, kad tai turi apimti visas mokymo programas bei mokymo būdus, o mokyklos gyvenimo tvarka turi atspindėti pilietiškumo vertybes. Šis principas gali būti taikomas ir platesne prasme.

Yra svarbu, kad kiekvienas veiklos elementas būtų prijaučiantis propaguojamiems igūdžiams ir vertybėms. Pavyzdžiui, pasirinktas grupės darbo būdas lemia ir mokymosi rezultatų pobūdį. Pats grupinio darbo faktas dar negarantuoja bendradarbiavimo grupėje (Kaye, 1995). Ugdymo procesas pasirodo esąs toks pat svarbus kaip ir tikslai. Vink (1999) mano, kad tai ypač tinka neformalaus ugdymo sektoriui, kur mokymosi aplinkoje mažiau įtampas.

Ką galėtumėte padaryti, kad jūsų veikla ir aplinka, kurioje ji vyksta, geriau išreikštų jūsų skatinamus igūdžius ir vertybes?

Dalyvaujamoji pedagogika

Demokratiška ir dalyvaujamoji pedagogika yra labai svarbios: jų, kaip asmeninės ir kolektyvinės raidos priemonių, vertė, sudaro tai, ką reikia išmokti ir praktikuoti pilietiškumo ugdyme. Dėl šios priežasties labai svarbu panaudoti visą dalyvaujamosios pedagogikos potencialą ir ją naudoti ne tik kaip nesvarbias pratybas, neturinčias individams jokios prasmės. Toks dalyvaujamosios pedagogikos supaprastinimas gali būti taip pat nepakankamas, kaip ir autoritarinė pedagogika (kurioje metodai yra tik priemonės, naudojamos vienašaliam ar vienašališkam žinių perdavimui).

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Abiem atvejais (autoritarinės pedagogikos bei neteisingo dalyvaujamosios pedagogikos taikymo), dėl primetamojo pobūdžio ar paviršutiniškumo, trūksta realios sąveikos tarp mokinio bei mokojo dalyko ir tarp mokinio bei mokytojo. Tačiau jei naudojamas visas dalyvaujamosios pedagogikos potencialas, ši sąveika yra sukeliama ir tikėtina. Ši „mokymosi objekto – mokinio“ sąveika yra dalyvaujamosios pedagogikos šerdis, ir ji galėtų būti svarbiausias įnašas į pilietiškumo ugdymą.

Ši sąveika apima šiuos veiksmus: susidomėjimo bei pradinių mokinių žinių išnagrinėjimą, savarankišką mokymąsi, kritinį mąstymą apie tai, ko yra mokomasi, išminktų žinių taikymą ir tolimesnius svarstymus. Norėtume pabrėžti, kad dalyvaujamoji pedagogika turėtų būti kruopščiai reglamentuota struktūrinio mokymosi galimybėse ir ugdymo programose.

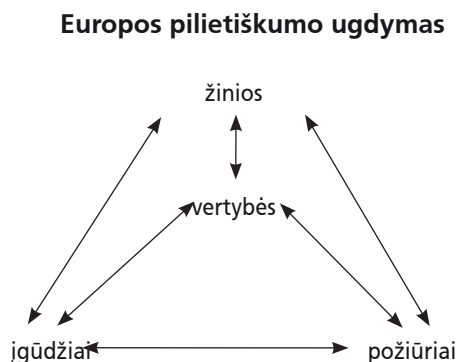
Dalyvaujamosios pedagogikos įtraukimas į mokymo programas yra vienas iš svarbiausių neformalaus ugdymo bruožų. Dėl šios priežasties turtinga ugdymo institucijų ir jaunimo nevyriausybinų organizacijų ugdymo patirtis (pvz., skirtingų ugdymo programų organizavimas, asmenų pažinimo, emocinio ir praktinio aspektų apėmimas, dalyvavimo būdų kūrimas ir atnaujinimas) yra pagrindinė pilietiškumo ugdymo vertybė. Kitoje dalyje pateiksime keletą pavyzdžių, paaiškinančių, kas yra turtinga patirtis.

Dabar, išnagrinėję keletą bendro pobūdžio aspektų apie tai, kaip ugdyti pilietiškumą, norėtume panagrinėti Europos pilietiškumo ugdymą ir apžvelgti kai kuriuos pagrindinius įgūdžius ir požiūrius, kurie, mūsų nuomone, yra būtini modernios ir daugiatautės Europos visuomenės piliečiui ir kuriuos turėtų ugdyti Europos pilietiškumo ugdymas.

Šiandieniniai svarbiausi gebėjimai, susiję su Europos pilietiškumu¹¹

Mes manome, kad yra trys tarpusavyje susijusios sferos, jungiančios gebėjimus, kurių reikia piliečiams norint aktyviai dalyvauti Europos visuomenėje, ir kurios turėtų būti pateikiamos Europos pilietiškumo ugdyme. Pirmiausia, Europos pilietiškumo ugdymas turėtų pateikti ŽINIŲ apie su tuo susijusias temas, tokias kaip: demokratija, žmogaus teisės ir laisvės, naujausi įvykiai ir politika pasaulyje bei Europoje. Antra, Europos pilietiškumo ugdymas turėtų suteikti ĮGŪDŽIŲ, kaip antai aktyvaus dalyvavimo gebėjimas arba tarpkultūrinio bendravimo įgūdžiai. Galiausiai, Europos pilietiškumo ugdymas turėtų formuoti POŽIŪRIUS, pvz. požiūrį į demokratiją arba skirtumus, ir turėtų stengtis padėti jauniems žmonėms tobulinti savo požiūrį, atsizvelgiant į jų vertybes. Visos šios sritys turi politinį, socialinį, kultūrinį ir ekonominį aspektus, ir būtinai turi būti nagrinėjamos keletu lygių ir įvairiais aspektais.

13 pav. – Svarbiausi gebėjimai, susiję su Europos pilietiškumu

¹¹ Šis skyrius buvo parengtas naudojantis keletu tekstų, sujungiant jų visų dalis: tarptautinis projektas „Koks kokio pilietiškumo ugdymas“ – koks pilietiškumas (<http://www3.itu.int/ibe-citied/inoeng90.html>); Mokymo programos ir kokybės plėtojimo grupė, „Bandomieji kursai apie Europos pilietiškumą - mokymo programos principai“ (bendradarbiavimo programa tarp Europos Sąjungos ir Europos Tarybos Europos jaunimo Darbuotojų mokymo); Gordon G. Bellas „Europos piliečių švietimas - pilietiškumo vertybės ir Europos dimensija“ David Fulton Publishers, Londonas, 1995; „Sok į demokratinio pilietiškumo ugdymą!“ Europos Tarybos ugdomasis demokratinio švietimo projektas, 1997 - 2000.

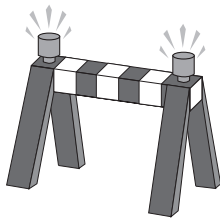
T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Tačiau VERTYBĖS turėtų padėti identifikuoti TIKSLUS ir būti „svorio centras“, Europos pilietiškumo ugdymo nuolatinė nuoroda, kurioje visi matmenys ir visos sferos yra prasmingos ir subalansuotos. Iš tiesų Europos pilietiškumo ugdymas taip pat turėtų suteikti jauniems žmonėms galimybę tyrinėti savo vertybes, identiteta ir pasirinkimą priklausyti bendruomenei ar bendruomenėms ir turėtų padėti jauniems žmonėms tapti aktyviais kovotojais tiek ginant, tiek skatinant savo vertybes.

Kaip jau buvo minėta, konkrečių Europos pilietiškumo ugdymo tikslų nustatymas turėtų kilti iš mokinių mokymosi poreikių.

Net jei anksčiau minėta visų elementų sąveika praktiškai nebūtinai yra linijinė, ir, kaip kad vėliau matysime, jų ryšiai tampa vis sudėtingesni, ši forma turėtų būti naudojama kaip priemonė Europos pilietiškumo ugdymo programoms reglamentuoti.

Ugdymo proceso pradžia gali būti skirtinga kiekvienos ugdymo programos ir netgi kiekvieno mokinio atveju. Taigi schema gali būti skaitoma įvairiai, nebūtinai pradedant vertybėmis ir baigiant požiūriais. Ši schema yra tik bandymas parodyti, kad reikia apsvarstyti santykius tarp skirtingų elementų, kuriant Europos pilietiškumo edukacines sistemas. Ištyrinėjus veiksmus, kurie, mūsų įsitikinimu, turėtų formuoti jūsų požiūrį į Europos pilietiškumo ugdymą, atėjo laikas šias idėjas pritaikyti praktinėse situacijose.

Sukurkite Europos pilietiškumo ugdymo planą, mokymo kursą arba su tuo susijusios veiklos planą. Bendrais bruožais nusakykite, kurios Europos pilietiškumo ugdymo savybės skirsite pagrindinį dėmesį, ir pagrįskite savo pasirinkimą.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

14 lentelė - Europos pilietybės ugdymo schema

Vertybės	Tikslai	Mokymo poreikiai	Žinios	Igūdžiai	Požiūriai
Visų žmonių lygybė	Padėti jaunimui išnagrinėti savo vertybines orientacijas,	Nustatyti savo vertybes ir suprasti, iš kur jos yra kilusios.	Žmogaus teisės (universalumas, teisės, teisiniai mechanizmai, ginantys žmogaus teises, asmens vaidmuo kuriant žmogaus teisių principus ir žmogaus teisių apsauga)	Igalinimas ir dalyvavimas (kitų motyvavimas ir įgailinimas, kontrolės panaikinimas)	Pakantus dviprasmybėms
Žmogaus teisės	asmens tapatybę ir priklauso bendruomenei arba pasirinktoms bendruomenėms jausmą.	Suprasti savo priklausymo ir susitapatinimo su bendruomene/ bendruomenėmis jausmą.	Aplinka (mūsų ir aplinkos tarpusavio priklausomybės supratimas, kaip saugoti kasdieniame gyvenime)	Bendruomenės vystymasis (darbas su bendruomenėmis, siekiant joms padėti sukurti daugiau stabilumo ir taikios gyvenamąsias aplinkas)	Empatiškas Nutoles nuo socialinių vaidmenų
Solidarumas					
Pliuralizmas (pvz., kultūrinis, socialinis, politinis)	Padėti jauniems žmonėms tapti aktyviais kovotojais tiek ginant, tiek skatinant savo vertybes.	Suprasti, kada asmens vertybės kertasi su kitų individų, bendruomenių, kurioms jie priklauso, ir visos visuomenės vertybėmis.	Globalios problemos (pvz., plėtra, skurdas)	Nesmurtinis socialinių ir politinių konfliktų sprendimas (nesmurtinis požiūris į konfliktus, komandinis darbas ir bendradarbiavimas sprendžiant problemas, aktyvus klausymasis ir komunikacija)	Gerbiančias (kultūros ir socialinius) skirtumus
Atsakomybė už aplinką					
Aktyvi pagarba sau ir kitiems		Sugebėti išreikšti savo vertybes, neengiant kitų.	Kultūrų įvairovė (supratimas apie kultūrinę įvairovę, nuomonių ir intencijų pluralizmą)		Rodantis solidarumą
Nuoseklus humanistinis ugdymasis			Demokratija		Pasitikintis ir sąžiningas
Ne priklausomybė			Supratimas, kaip funkcionuoja demokratinės santvarkos ir normų, reglamentuojančių jų veiklą, išmanymas (teisinė sistema ir veikiančios mechanizmai)		Atviras
Tarpusavio priklausomybė					

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Vertybės	Tikslai	Mokymo poreikiai	Žinios	Igūdžiai	Požiūriai
Demokratija	Plėtoti jaunų Europos piliečių supratimą apie pilietiškumą, politiką ir visuomenę ir skatinti juos aktyviai dalyvauti kuriant vietos, regiono, tautos ar Europos visuomenę.	Gebėjimas matyti ir suprasti savo aplinkos politinį ir socialinį gyvenimą ir suprasti vaidmenį valstybėje, Europoje ir pasaulyje.	Žmogaus teisės Piliečių teisės ir laisvės (pagrindinės deklaracijos, konvencijos ir juridinės priemonės, reglamentuojančios šias teises ir laisves) Pilietinė visuomenė (supratimas apie pilietinės visuomenės vaidmenį ir aktyvaus dalyvavimo svarbą) Globalizacija (kas tai, kaip ji funkcionuoja, koki poveikį jį turės piliečių gyvenimui, Europos vaidmuo pasaulyje) Dabartiniai įvykiai (tai, kas rodoma per žinias tiek Europoje, tiek ir pasaulyje, ką skirtingų nuomonių žmonės kalba apie dabar vykstančius įvykius) Europos ir nacionalinis politinis peizažas (aprašomas ir teorinis politinių ir socialinių pokyčių įvairiose šalyse ir Europoje peizažas) Taika ir konfliktai (Kas yra konfliktas, iš ko jis kyla, kaip jis plečiasi, jo santykis su galia ir t. t.) Žinios apie Europą (pvz., skirtingos kultūros ir religijos, skirtingos politinės sistemos, Europa ir jos istorija, Europos teisė ir ekonomika)	Atstovavimas (organizacijos, lobizmas, prezentacijos igūdžiai, politinis ir socialinis savarankiškumas) Pokyčių valdymas (teisių suteikimas asmenims ir grupėms, analitiniai igūdžiai, kritinis ir argumentuotas mąstymas, vertinimas, pasitikėjimas savimi, problemų sprendimas, demokratinis vadovavimas, komandinis darbas ir bendradarbiavimas) Globali komunikacija (Naujos informacinės technologijos, užsienio kalbos, tarpkultūriniai gebėjimai)	Pagarba aplinkai Supratimas ir greitas reagavimas į skirtingus poreikius Atsakingumas už savo veiksmus ir jų pasekmes Aistra ir pasinylimas Palankumas demokratijai, aktyvus dalyvavimas, socialiniai pokyčiai
Pagarba teisei valstybei					
Nesmurtas ir taika					
Laisvė					

Europos ir pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai požiūriai į pilietiškumą

Tolimesnė raida

Konceptuali mūsų struktūra / sistema

Šiuolaikiniai požiūriai į Europos pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas požiūris į Europos pilietiškumą

Pilietiškumo scenarijai – projektų pavyzdžiai

Pilietiškumo scenarijai – projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Šiuose puslapiuose pateiksime konkrečių pavyzdžių iš Europos pilietiškumo ugdymo programos įgyvendinimo. Šios dalies tikslas – padėti jums kaip specialistams apmąstyti, kokius užsiėmimus galėtumėte organizuoti, kokį požiūrį galėtumėte taikyti savo darbe ir kokiomis metodikomis galėtumėte pasinaudoti. Pristatydami eilę *scenarijų*, pateikiame jums informacijos, pavyzdžių ir įžvalgų, siekdami sukelti minčių bei padėti jums sukurti ir ištobulinti sumanią savo pačių metodiką.

Surinkome informaciją iš įvairių žmonių, dirbančių įvairiuose projektuose visoje Europoje. Vieni iš šių projektų buvo sąmoningai sukurti svarstyti Europos pilietiškumo ugdymo temą. Kitų projektų pagrindiniai akcentai ir tikslai galbūt yra visai kiti, tačiau jie apima klausimus ir požiūrius, kurių nagrinėjimas įnašą į šią sritį daro ne ką menkesnį. Mes sąmoningai šių projektų neskirstėme į skirtingas kategorijas. Taip norime paskatinti jus perskaityti visus atvejus, nes tikime, kad kiekviename jų rasite ką nors jums tinkamo.

Vis dėlto pabandėme atskleisti užsiėmimų, kurie patenka po Europos pilietiškumo ugdymo skėčiu, įvairovę. Surinkome projektus, kurie, pavyzdžiui, skirti individams arba didelėms grupėms; kurie nagrinėja įvairias temas, pavyzdžiui, sportą arba menus; kurie yra vietinės reikšmės arba tarptautinio masto; kuriuose dalyvauja įvairaus amžiaus, pajėgumų, socialinės padėties, religijos ar kultūrinės aplinkos žmonės. Šiuos skirtingus projektus kuruoja ne ką mažiau skirtingos organizacijos: vietinio, nacionalinio ir tarptautinio lygio, vyriausybės ir nevyriausybės, didelės ir mažos, palaikomos apmokamų darbuotojų ir savanorių.

Europos pilietiškumo ugdymas, kaip matote, gali būti įgyvendinamas įvairiais būdais, įvairių žmonių ir įvairiuose kontekstuose, gali būti adresuojamas tiesiogiai arba netiesiogiai, formalioje arba neformalioje ugdymo aplinkoje. Yra daugybė kitų būdų, kaip siekti Europos pilietiškumo ugdymo tikslų, ir mūsų pateiktų pavyzdžių sąrašas yra iliustracinis, bet jokių būdų ne baigtinis. Pavyzdžiui, kaip pamatysite mūsų nuorodų skyrelyje, yra daugybė labai sėkmingų projektų, paremtų elektronine komunikacija. Mes tikimės, kad pamatę, kaip idėjos gali būti įgyvendinamos skirtinguose kontekstuose, jūs pajusite ikvėpimą adaptuoti ir pritaikyti tai, ką išmokote iš šio T-kit, savo reikmėms.

Tikimės, kad toliau pateikiamas paaiškinimas padės jums rasti savo kelią šių pavyzdžių gausoje. Čia nepateikėme tiesmukiškų užsiėmimų aprašymų, o didžiausią dėmesį sutelkėme į pagrindines idėjas ar iliustracinį efektą turinčias veiklas. Vis dėlto mes stengėmės visa tai pateikti tokiu būdu, kad atsiskleistų platesnis projekto ar vietovės, kurioje jis vykdomas, kontekstas. Kiekvieno iš scenarijų pavadinimas sutampa su projekto pavadinimu. Kur galima, taip pat nurodomi kontaktiniai asmenys ir organizacijų kontaktinės detalės bei trumpi jų darbo pobūdžio aprašai.

Nagrinėdami konkretų projektą ir jo įgyvendinimo vietovę, mes stengėmės pateikti kuo detalesnį vieno ar dviejų projekto aspektų ar komponentų aprašymą. Projekto organizatoriai paaiškino, kaip, kodėl ir ką jie darė, taip susiedami savo veiklą su labiau teoriniu šio T-kit turiniu ir išskeldami klausimus bei atkreipdami dėmesį į problemas, kuriuos reikėtų apmąstyti ateityje. Kiekvieno scenarijaus aprašo pabaigoje išskiriami tiesiogiai su tuo pavyzdžiu susiję klausimai apmąstymui, kuriuos siūloma turėti omenyje planuojant, vykdamas ar vertinant Europos pilietiškumo ugdymo programas. Jų tikslas yra padėti jums, specialistams, surasti savo kelią bei savą adekvačią ir išmintingą metodiką, kuri padėtų atskleisti vientisą, sudėtingą ir dinamišką Europos pilietiškumo koncepciją. T-kit gale esančiame nuorodų skyrelyje rasite tolimesnių užsiėmimų ir metodikų šaltinių.

Skaitydami šiuos pavyzdžius, keletą iš jų pabandykite išanalizuoti, pasinaudodami koncepciniais sisteminiais kvadratais ir pagrindiniais gebėjimais, išdėstytais ankstesniuose skyriuose. Kuriais sričiai (sritims) užsiėmime skiriama daugiausiai dėmesio? Ko galima išmokyti iš šios istorijos?

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

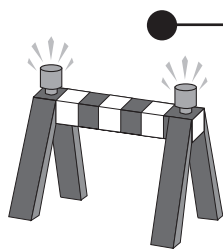
Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Susiskirstykite į nedideles grupes. Kiekviena grupė tegu imasi analizuoti vieną iš žemiau pateiktų pavyzdžių, pasinaudodami koncepciniais sisteminiais kvadratais ir pagrindiniais gebėjimais. Taip pat pagalvokite, kiek aprašytas užsiėmimas buvo atsakomojo užsiėmimo pavyzdys (ir kiek tai reikšminga?)

Viešos diskusijos ir tinklo sudarymas

Neįgalių studentų asociacija, įsikūrusi Belgrade, siekia padėti jauniems žmonėms, turintiems negalią, ir kovoja už jų teises

Association of Disabled Students (ADS)

Dimitrija Marinkoviča 5
11 000 Beograd
Yugoslavia
Tel.: +381 11 496 409
Faks.: +381 11 497 409
El. paštas: office@asdsyu.org
Kontaktinis asmuo: Vladimir Čuk

2001 m. kovo – birželio mėnesiais Neįgalių studentų asociacija, bendradarbiaudama su keletu kitų organizacijų, surengė eilę viešųjų diskusijų šešiuose Serbijos miestuose. Pagrindinis tikslas buvo suteikti jauniems neįgaliems žmonėms galimybę viešai išsakyti savo požiūrius ir problemas bei kartu su vietos bendruomene ieškoti galimų problemų sprendimo būdų. Be to, organizatoriai norėjo palyginti neįgaliųjų situaciją skirtingose Serbijos vietovėse

Dabartiniame socialiniame ir politiniame Serbijos kontekste didžiausias iššūkis buvo sukurti infrastruktūrą, kurios pagalba būtų galima rengti kampanijas ir akcijas ateityje bei atrasti tinkamą būdą pilietiškumo koncepcijai pristatyti.

Neseniai pakitus politinei situacijai ir subyrėjus karo metų vyriausybei, buvo atskleistas visas neįgaliųjų padėtis, kuri buvo slepiama ištisą dešimtmetį, sudėtingumas. Tačiau vietinės valdžios atstovai dėl kitų susikaupusių problemų, finansinės situacijos ir nepakankamos informacijos vis dar nesiryžta žengti žingsnių neįgalių žmonių padėčiai pagerinti.

Kiekvienoje apskrityje yra neįgaliųjų organizacijų, įkurtų ir skirstomų į kategorijas pagal medicininę negalią. Nors egzistuoja formalios ir neformalios institucijos, koordinuojančios visų šių organizacijų veiklą vietiniu lygmeniu, toks bendradarbiavimas daugeliu atveju yra tik žodinis. Be to, kontaktai su kitomis nevyriausybėmis organizacijomis yra reti ir dažniausiai neproduktyvūs. Iš dalies tokia situacija nulėmta ankstesniosios vyriausybės požiūriu, buvusios žmonių su negalia priklausomybės nuostatų bei menko nevyriausybinių sektoriaus apskritai išsivystymo lygio.

Į Europos pilietiškumo sampratą Serbijoje reikėtų žiūrėti per žmogaus teisių prizmę. Nors politinė sistema neseniai buvo pakeista ir situacija ėmė gerėti, kai kurių probleminių kasdienio gyvenimo sričių šie pokyčiai nepalietė. Tai tvirtai galima pasakyti, kai kalbama apie žmonių su negalia teises: egzistuoja fiziniai ir struktūriniai barjerai, migloti teisiniai potvarkiai, mažas užimtumo procentas, nepalankios sąlygos kokybiškam išsilavinimui įgyti ir, galų gale, visuomenėje vyraujantys išankstiniai nusistatymai neįgalių žmonių atžvilgiu. Problemų, su kuriomis neįgaliesiems Serbijoje tenka susidurti kiekvieną dieną, mastai ir diapazonas, taip pat ir nepatenkintų jų esminių žmogiškųjų poreikių situacija yra nepalyginami su analogiškais problemomis kitose Europos šalyse. Tuo pačiu tai reiškia, kad praktiškai neįmanoma problemų spręsti tiesiogiai ir atvirai. Todėl Europos pilietiškumo, kaip siekio užtikrinti bazinius neįgalių žmonių gyvenimo standartus ir apginti jų žmogaus teises bei surasti jų problemų sprendimus, idėja šioje programoje buvo įrašyta, galima sakyti, „užslėptai“.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Kaip matyti iš aukščiau aprašyto konteksto, reikėjo imtis ypatingų priemonių slapčia įtraukti pilietiško idėją.

Viena iš pagrindinių priežasčių, dėl ko į žmonių su negalia teises ir poreikius nėra pakankamai atsižvelgiama, yra menka komunikacija ir bendradarbiavimas tarp su šia tikslinę grupę dirbančių skirtingų organizacijų. Šis projektas yra pirmas žingsnis siekiant vieningumo ir bandant įveikti tai, kas tas organizacijas skiria. Vietos nevyriausybiniams organizacijoms ir suinteresuotiems asmenims ėmus bendradarbiauti, pasidarė įmanoma daryti kur kas didesnę spaudimą vietinei valdžiai, kad ši imtųsi spręsti vietos problemas, bei nustatyti (išankstines) sąlygas, susijusias su žmonių su negalia teisių ir poreikių užtikrinimu, nenusižengiant europietiškiems standartams šioje srityje.

Viešosios diskusijos pirmiausia buvo surengtos Belgrade, Nise ir Novi Sade – didžiausiose Serbijos miestuose, apimančiuose centrinę šalies dalį, šalies Pietus ir Vojvodiną (Šiaurę). Po to viešosios diskusijos buvo rengiamos ir mažesniuose miesteliuose – Krusevace, Kragujevace ir Subotinoj – taip pat atsižvelgiant į geografinę šių miestelių padėtį ir kitus situacijos ypatumus (t. y., ekonomika, pabėgėlių skaičius, daugiatautė bendruomenės sudėtis, gyvenimo lygis)

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Parinkus vietas, kuriose programa turėjo būti įgyvendinta, Neįgalių studentų asociacijos (NSA) komanda ėmėsi ieškoti vietinių partnerių, kurie galėtų padėti surengti viešąsias diskusijas ir aplamai palaikytų projekto idėją. Žingsniai beveik visose vietovėse buvo beveik tokie patys:

- užmegzti kontaktus su vietos organizacijomis, besirūpinančios žmonių su negalia problemomis, ar dėl kitų priežasčių norinčiomis bendradarbiauti;
- vietovės ištyrimas ir susitikimai su vietos organizacijų, žiniasklaidos ir vietos valdžios atstovais bei suinteresuotais asmenimis, siekiant suteikti kiek įmanoma didesnę pagalbą organizuojant viešąsias diskusijas vietoje;
- viešųjų diskusijų dalyvių iš vietinės bendruomenės atranka ir pagrindinės diskusijų temos nustatymas;
- praėjus kelioms savaitėms po pradinių susitikimų, bendradarbiaujant su vietiniais partneriais, buvo organizuojamos diskusijos;
- per susitikimus ir per pačias diskusijas buvo padėti pagrindai bendradarbiavimui su vietos organizacijomis bei nustatytos opiausios žmonėms su negalia rūpinčios problemos bei aptarti galimi jų sprendimo būdai;
- praėjus kelioms savaitėms po diskusijų, NSA komanda dar kartą aplankydavo kiekvieną projekte dalyvavusį miestą ir per susitikimus dar labiau sustiprino projekto poveikį;
- įgyvendinus šį projektą, NSA surengė keletą akcijų skirtingose vietovėse, siekdama sutvirtinti bendradarbiavimą ir norėdama padėti vietos organizacijoms. Keturiuose miestuose buvo pravedti psichologijos užsiėmimai skirtingoms grupėms (dalyviai turėjo skirtingas negalias arba neturėjo negalios), o neseniai pabaigtoje vykdyti žiniasklaidos kampanijoje dalyvavo visi projekto miestai.

Panašu, kad viešųjų diskusijų projektas turės ilgalaikį poveikį, kaip rodo NSA skyriaus Kragujevace įkūrimas. NSA nuo šiol savo veiklą organizuos už Belgrado ribų, siekiant išplėsti Asociacijos idėją ir jos veiklos būdus. Tai taip pat leis organizacijai organizuoti projektus nacionaliniu mastu ir padaryti didesnę efektą, nei buvo įmanoma iki šiol.

Klausimai apmąstymui

- Kaip apjungti pastangas išsiaiškinti neįgalių studentų poreikius ir pastangas sukurti arba atkurti komunikaciją tarp šios atstumtos grupės ir visuomenės / bendruomenės, kurioje jie gyvena?
- Kaip užtikrinti, kad su vietos pateriais ir organizacijomis būtų bendradarbiaujama, o ne jiems kažkas primetama iš išorės?
- Kaip tariamai svarstant vieną problemą spręsti platesnius / gilesnius pilietiškumo klausimus?
- Kaip planuoti ilgalaikius veiksmus ir užtikrinti projekto tęsą?
- Kaip nustatyti tinkamą tempą ir lygį bei žingsnis po žingsnio siekti didesnių tikslų?

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Požiūris į pilietiškumą

Beaver Arts yra labdaringa meno ir švietimo organizacija, įsikūrusi Šiaurės Stafordšyre, Anglijoje. Ji siekia skatinti, vystyti ir praturtinti individų, grupių ir bendruomenių gyvenimus per veiklą, kuri prisidėtų prie kultūrinės demokratijos užtikrinimo. Šiam tikslui pasiekti vykdoma daugybė projektų, skirtų įvairioms žmonių grupėms daugybėje vietovių. Šiuo metu daugiausia dėmesio skiriama projektams, skirtiems prieglobsčio ieškotojams ir pabėgėliams, taip pat jauniems žmonėms, kuriems gresia socialinė atskirtis. Pavyzdžiui, projektais siekiama pasidalinti praktiniais ir lengvai pritaikomais įgūdžiais tirti bendruomenės ar asmeninę istoriją, organizuoti bendruomenės renginius ar šventes, organizuoti knygų leidybą, parodas ar kurti filmus. Svarbiausia, pasitelkiant grupinį darbą, apmokymus, muziką, fotografiją, žodžius, sienų tapybą, plakatus, memuarus ir kultūrinius mainus bei dar daug ką, šiais projektais siekiama skatinti toleranciją, komunikaciją ir bendradarbiavimą tarp įvairių žmonių. Tarptautinis jaunimo projektas „Atverkime langus“ buvo vykdomas bendradarbiaujant su partneriais iš Italijos, L'Arvicola.

Beavers Arts

16-19 Barracks Square
Barracks Road
Newcastle under Lyme
Staffordshire ST5 1LG
England

Tel.: + 44 (0)1782 717 326
Faks.: + 44 (0)1782 717 190
El. paštas: beaversarts@aol.com

Kontaktinis asmuo: Gill Gill

Beavers Arts šerdis – tai jų suvokimas, ką reikia būti piliečiu:

Mūsų požiūris į pilietiškumą mažai susijęs su tautybe ar patriotiškumu, nesiejame to netgi su buvimu europiečiu – mūsų požiūris į pilietiškumą pasireiškia per procesą, kuris prasideda nuo individo, siekia apibūdinti jo įsipareigojimų prigimtį bei surasti joje ką nors reikšmingo, kas padėtų iš naujo permąstyti tai, kaip individai brėžia savo asmenines ribas. Tikslas, kuriuo mes vadovaujamės savo darbe, yra ne kas kita, o sena gera idėja sukurti pasaulio piliečius. Turėdami omenyje šį tikslą, mes pradėdami nuo pradžių – ribų, kurias kiekvienas iš mūsų brėžia aplink save.

Užuot laikę pilietiškumą tam tikrų sąlygų, taisyklių ar įsipareigojimų rinkiniu, mes tikime, kad kur kas svarbiau yra užduoti klausimą, kaip žmonės supranta save ir savo santykius su kitais, taip pat ir tais, su kuriais neturi jokio tiesioginio kontakto. Pozityvūs veiksmai, inkliuzyviniis mąstymas ir pilietiškumas kyla iš savo vertės pajautimo ir atviro, lankstaus ir kupino pasitikėjimo požiūrio į kitus.

Kiekvienas mūsų patys apibrėžiame ribas, kuriose, mūsų įsitikinimu, slypi mūsų interesai. Labiausiai pažeistiems ir pralaimėjusiems individams tokių ribų nubrėžti kartais iš viso nepavyksta. Žmonėms, kurie visiškai nepasitiki kitais, ši riba gali apimti tik „mane ir mano partnerį“ ar „mane ir mano šeimą“, ar vien tik tai „mane“. Už šių ribų reikalai pasidaro keblūs, ribos – nestabilios, tapatybė – diskutuotina. Kai kurie jauni žmonės (taip pat ir suaugusieji) savo ribas nubrėžia ties kiemu, gauja ar pašaliniamis nesuvokiama pagrindine grupe; miestu arba regionu; etnine, rasine arba religine grupe; tauta, nesvarbu, turinčia valstybę ar ne.

Kad ir kur nubrėšime šią ribą, tiems, kurie yra asmeninių ribų *viduje*, žmonės jaučia didesnį ar mažesnį įsipareigojimą. Mažų mažiausiai, *viduje* esantiems žmonėms jie rodo didesnį palankumą nei tiems, kurie yra už nusibrėžtos ribos. Kraštutiniais atvejais daugiau nei norėtume žmonių yra pasiryžę išjuokti, užpulti ar netgi nužudyti tuos, kurie yra už jų pačių nusibrėžtos ribos ar mirti už tą grupę, kuriai jie patys save priskiria.

Mūsų užduotis, visų pirma, skatinti žmonių įgimtą gebėjimą teigiamai mąstyti apie ir geraširdiškai elgtis su tais, kurie yra jų rato *viduje*, o antra – skatinti individus praplėsti savo horizontus ir pažvelgti už savęs, savo šeimos ar grupelės draugų, apmąstyti galimybę priimti kitus į savo apibrėžtą asmeninį ratą, o ne palikti už jo ribų. Tai, galima sakyti, begalinis procesas, kadangi nuolatos iškyla ir meta mums iššūkį vis naujos grupės.

Simboliškai mūsų užduotis yra paprasta, tačiau toli siekianti: „aš“ pakeisti į „mes“, nuolatos stumti tolyn įsivaizduojamą barjerą, skiriančią „mus“ ir „juos“. Teoriškai šį procesą palaiko tiek islamo, tiek ir krikščioniškoji teologinės sistemos, taip pat ir kai kurios politinės tradicijos, tačiau praktiškai ištikimybė tam tikrai religinei ar politinei grupei gali kurti barjerus, o ne juos naikinti. Dirbdami su žmonėmis iš skirtingos socialinės ar kultūrinės aplinkos ir turinčių skirtingas tikėjimo sistemas, mes iš esmės stengiamės juos traukti tuo pačiu metu į dvi skirtingas puses: visų pirma, remiantis kūrybine raiška, siekia-

me sustiprinti pačią asmenybę, ir antra (tuo pat metu), per bendravimą su kitais, paskatinti tą asmenybę pasitikėti kitais žmonėmis.

Mūsų metodai, būkite tikri, yra labai proziški: būgnai, žaidimai, kolektyvinis darbas, valgis, pokalbiai, pasivaikščiojimai. Paprasčiausia veikla, nors tai nėra viskas. Tai, kas žemišką *veikimą* priverčia pakeisti realybę, yra pasiekama per dėmesio sutelkimą – tai, ką budistai pavadintų atidumu. Reikia stebėti ir veikti. Nereikia jokio plano ar vadovo, tereikia tik pastebėti...

Mažiau kalbų – daugiau veiksmo...

Toliau papasakosime apie užsiėmimą, kurį labai dažnai naudojame. Mes jį vadiname „įžengimu į erdvę“. Čia jis nagrinėjamas dvi savaites trukusių „Atverkime langus“ tarptautinių mainų, paremtų vaidybos programa, pirmosios sesijos kontekste. Grupė visais atžvilgiais buvo įvairialypė, joje buvo ir gana pažeidžiamų bei savimi labai nepasitikinčių jaunų žmonių.

Norėjome pristatyti akių kontakto – gebėjimo pažvelgti į kitus žmones – idėją. Žiūrėjimas į akis ne tik padeda sustiprinti pasitikėjimą savimi, bet ir atrodyti savimi pasitikinčiu – o tai yra du skirtingi dalykai. Be to, jis padeda sustiprinti grupę. Tuo mes užsiimame tikrai nemažai – žiūrime į žmones grupėje.

Užsiėmimas prasideda nuo gerai pažįstamo demokratijos pradžios simbolio – rato. Kiekvienam grupės nariui tokiu būdu suteikiama galimybė žengti į rato vidurį ir *dalyvauti* (įžengti į pasirodymo erdvę), stabtelėti, pažvelgti kiekvienam grupės nariui į akis ir pasakyti savo paties vardą prieš grįžtant į neutralią savo poziciją ratelyje. Tokiu būdu, užsiėmimo metu, kiekvienam suteikiama proga pabūti tiek aktoriumi, tiek ir žiūrovu.

Šiuo konkrečiu atveju mes sąmoningai leidome žmonėms pasirinkti, kada jie nori eiti į rato vidurį, užuot ėję pagal laikrodžio rodyklę, kaip kad darome dažniausiai. Tiesą pasakius, aš apžvelgiau grupę ir staiga supratau: „ne, aš negaliu jų to prašyti“. Visą laiką reikia stengtis pajauti grupę esamu momentu ir būti pasiruošusiam keisti savo planus.

Mes turime nemažai užsiėmimų, kurių principas yra labai panašus į šio žaidimo. Labai svarbus šių užsiėmimų aspektas yra priklausymo grupei jausmo ugdymas. Tai daroma dirbant ratu. Labai svarbu yra tai, kaip yra žiūrima į kitus žmones – labai svarbus yra tavo žvilgsnis į žiūrovus ir jų žvilgsnio, nukreipto į tave, priėmimas.

Jokiais būdais nenorime pasakyti, kad paprasčiausiai surinkus žmonių grupę rateliu ir pravedus vieną paprastą užsiėmimą, staiga jie visi pradės į kitus žiūrėti kitaip. Tačiau mes tikime tuo, kad projekto, kurio procesai vystosi ir kuriuo gebėjimai yra ugdomi diena iš dienos, siekiant laisvos ir neįtemptos atmosferos, kontekste tokie užsiėmimai deda pagrindus reikšmingiems pokyčiams.

Paskutinis perspėjimas: šio užsiėmimo veiklos principas yra apgaulingai paprastas, tačiau jo įgyvendinimo procesas yra veikiamas daugybės kompleksinių ir nuolat kintančių veiksnių, kurie yra unikalūs ir būdingi tik tai sesijai. Darbas su ta pačia grupe toje pačioje patalpoje, tačiau kitą dieną, jau gali būti visiškai kitas.

Klausimai apmąstymui

- Kaip, o ne ką.
- Darbas su žmonėmis, siekiant išsiaiškinti jų situaciją.
- Demokratiniai darbo principai.
- Gebėjimas suburti grupę.
- Reagavimas į grupę.
- Paprasti metodai – didžios idėjos.
- Studijavimas ir savęs tobulinimas.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Maltos susitikimas (Susitinka Pietų ir Šiaurės Europa)

Euromeet 2001 m. įkūrė suinteresuoti buvę jaunimo mainų dalyviai. Tai yra nevyriausybinė organizacija, negaunanti įstatyminių lėšų, tačiau sulaukianti dalinės paramos iš vietos valdžios darbuotojų su jaunimu. Organizacija įsikūrusi Husume, Švedijoje, ir jos tikslas yra parodyti jauniems regiono žmonėms tarptautinių mainų potencialą, padarant Husumą tarptautinių susitikimų centru. Šiuo metu organizacijai priklauso 30 jaunuolių, kurie užsiima mainų planavimu, kontaktų mezgimu, dalyvavimu įvairiuose kursuose ir bando skatinti jaunų žmonių europinį suvokimą bei pasiekti kuo daugiau jaunuolių..

Euromeet

Address: *Euromeet*, Billsta 1308A
S-894 91 Själevad

Tel: + 46 660 26 51 22,
+ 46 70 671 28 90

Faks.: + 46 660 26 51 22

El. paštas: Euromeet@yahoo.se or
bensod@hotmail.com

Kontaktinis asmuo:
Bengt Söderlind

Šis, pats naujusias iš trijų *Euromeet* mainų projektų, surinko į vieną vietą beveik 40 jaunų žmonių iš Švedijos ir iš Maltos. Mainų tikslas buvo palyginti skirtumus ir panašumus tarp jaunų žmonių iš kraštutinių šiaurinio ir pietinio žemyno taškų, bei pademonstruoti įvairovės turtingumą bei galią. Mainų tema buvo jauni žmonės ir jų laisvalaikis.

Abi grupės projektą įgyvendinti pradėjo dar namuose, ruošėsi įvairioms diskusijų temoms, kaip, pavyzdžiui, mokykla, jaunimo organizacijos, laisvalaikis ir taip toliau. Paruošėme programą, kurią visi peržvelgė ir padėjo mums patobulinti. Atvykus maltiečių grupei, praktiškai visą laiką praleidome kartu su jais. Pirmąjį vakarą turėjome kultūrinį vakarą, kurio metu demonstravome tradicinius patiekalus, muziką ir pan. iš mūsų regiono Švedijoje. Jaunuoliai iš Maltos taip pat su savimi atsigabeno nemažai gėrybių. Taigi, išgyvenome tarpkultūrinį vakarą, kurio metu daug ką parodėme ir daug kuo pasidalinome. Tokiu būdu pademonstravome, kad iš pradžių daug dalykų atrodo labai skirtingi. Likusios programos metu organizavome daugybę užsiėmimų, lankėme ypatingas vietas mūsų regione ir daug diskutavome. Vieną dieną pakvietėme mūsų savivaldybėje Švedijoje vasarai apsistojušius maltiečius. Maltiečių grupės nariai apie tai nieko nežinojo, todėl buvo labai nustebę, kai vieną dieną mums besėdint ir bevalgant, staiga pasirodė berniukas ir kreipėsi į juos maltietiška. Tai buvo vienas iš būdų parodyti, kad Europa gali būti mažesnė, nei esame linkę manyti.

Dirbant tokiu būdu grupė sužino, visų pirma, apie kitą šalį, tačiau tuo pat metu daugiau sužino ir apie savo šalį. Pasiruošimas ir moderuojama diskusija padeda tai pasiekti ir sužinoti daugiau apie Europą ir jos organizacijas.

Rezultatai. Pirmiausia, mūsų grupė į labai daug dalykų mūsų pačių aplinkoje pažvelgė „naujomis akimis“. Pradedi labiau vertinti tai, ką anksčiau laikei savaime suprantamu. Abi grupės suvokė, kad tarp Švedijos ir Maltos jaunimo praktiškai nelabai yra skirtumų, ir kad jų interesai beveik visiškai sutampa. Tuomet jie panorą susitikti su daugiau jaunimo iš kitų šalių. Daugelis dalyvių mainų metu gerokai „paaugo“. Jiems teko susidurti su kažkuo nauju ir nepažintu, tačiau jie taip pat suprato, kad gali padaryti daugiau nei anksčiau galvojo. Buvo užmegzta daugybė ilgalaikių draugysčių.

Jaunimo vadovu dirbu nuo 1978 m. Neretai tenka dirbti su savimi nepasitikinčiais jaunuoliais. Pagrindinė užduotis – parodyti jiems kelią, rasti būdų, kaip padėti jiems įgauti didesnę pasitikėjimą savimi. Galiu pasakyti jums, kad per visus tuos metus man neteko matyti geresnio būdo tam pasiekti kaip tarptautiniai mokymai ir susitikimai.

Nors pagrindinis projekto tikslas buvo ugdyti Europos pilietiškumą ir tarpkultūrinį bendravimą, vienas iš organizatorių pastebėjo, kad mainai turėjo įtakos ir asmeniniam individų tobulėjimui. Juos jis aptaria žemiau.

Euromeet grupės visuomet sudaro jaunimas, turintis skirtingų gabumų ir įgūdžių. Vieniems labiau sekasi rašyti, kitiems – skaityti, dar kitiems – planuoti ar rasti tinkamus sprendimus ir taip toliau. Taigi, pavyzdžiui, jei tavo anglų kalba „nekokia“, tu vis tiek gali daug kuo prisidėti prie grupės darbo – mes tuo jau pasirūpinsime.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Pradėdami kiekvienus naujus mainus įtraukiame visą grupę (arba, kartais, mažesnę planavimo grupelę). Ši grupė ar grupelė prižiūri visą procesą nuo planavimo ir sprendimų priėmimo (bei dėl to kylančias diskusijas) iki pačių mainų / susitikimo ir tolimesnių vertinimo ir kalbų apie ateitį etapų.

Yra jaunuolių, kurie iš pradžių ateina labai nepasitikintys savimi, nuleidę žemyn galvas. Tačiau pasibaigus projektui, jie išeina, tikrąją to žodžio prasme, pakėlę galvas, tarsi sakytų: „aš iš tiesų tai padariau“.

Tam, kad pavyktų tai pasiekti, svarbūs yra visi šie veiksniai: žmogus turi būti grupės dalis, turėti misiją grupėje – jaustis reikalingas, jaustis priklausąs grupei ir esąs jai naudingas, sulaukti paramos atlikti ką nors naujo ir galbūt šiek tiek gąsdinančio, tačiau įrodyti sau, kad gali tai padaryti!

Prieš mainus su Malta man šovė į galvą tai, ką kiti grupės nariai laikė pamišusia idėja – kad reikėtų suorganizuoti diskusijas anglų kalba. Jie man paaiškino, kad anglų kalba mokykloje jiems sekėsi prasčiausiai iš visų dalykų. Tuomet pasakiau jiems: „jūs tiesiog turite kalbėti ir būti suprasti, o ne mąstyti apie rašybą ir gramatiką“. Baisiausia buvo tai, kad turėjome vykti į šalį, kur viena iš pagrindinių kalbų buvo anglų. Tačiau mums atvykus ir jauniems žmonėms išgirdus maltiečius kalbant, jie įgijo daugiau pasitikėjimo savimi. Vienam berniukui tai taip patiko, kad po keleto dienų jis šnekėjo tik angliškai. Jis netgi kavinėse kalbėdavosi su vietiniais. Mes galėjome stebėti, kaip jis „auga“, o grįžęs jis nusprendė baigti mokyklą. Įdomiausia buvo stebėti mūsų grupę, kurios nariai namuose atsisakinėję vieni su kitais bendrauti angliškai, Maltoje pamažu pradėjo vis daugiau ir daugiau kalbėtis tarpusavyje.

Dar vienas teigiamas aspektas yra tai, kad, pasibaigus mainams ir su jais susijusiems darbams, mes nusprendėme pakeliauti aplinkui ir papasakoti kitiems jaunuoliams apie jaunimo mainų siūlomas galimybes. Taip dalyviai išmoko šnekėti kitų akivaizdoje – dar vienas jiems baimę kėlęs dalykas. Galiu drąsiai pasakyti, kad dėl to jie pasidarė labiau savimi pasitikintys. Jie taip pat labiau pasiruošę priimti atsakomybę – nemažai jų dabar savanoriauja Jaunimo centre. Dėl visų šių teigiamų rezultatų jie palankiai kalba apie tokią ugdymo patirtį ir vis daugiau ir daugiau jaunų žmonių ima tuo domėtis.

Klausimai apmąstymui

- Aktyvus dalyvavimas: sprendimų priėmimas ir dalyvavimas procese.
- Kas Europos pilietiškumo projektą daro tarpkultūrinis?
- Dirbti pasinaudojant žmonių stipriosiomis pusėmis.
- Atrasti būdą, kaip kiekvienas galėtų prisėti, ir jų indėlis būtų vertinamas.
- Kelti žmonėms iššūkius ir versti pasitempti, bet ne per daug.
- Panaudoti sėkmę tolimesniam tobulėjimui.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Mažumų grupių integravimas jaunimui dalyvaujant pilietinės visuomenės kūrime

Vietinė demokratijos agentūra (VDA) yra tarptautinė nevyriausybinė organizacija, siekianti paremti karo paveiktų rajonų vietos valdžios institucijas ir gyventojus, siekiančius ugdyti vietinę demokratiją per kontaktų mezgimą ir dalinimąsi informacija, viešųjų paslaugų reabilitaciją, ekonominės veiklos skatinimą, jaunimo dalyvavimą, lyčių lygybę ir informacijos bei raiškos laisvę. Buvusioje Jugoslavijoje yra dešimt asocijuotų VDA, siekiančių sukurti pliuralistinę daugiakultūrę visuomenę.

Pagrindiniu projektu Sisak-Moslavanos apskrityje Kroatijoje siekiama ugdyti pilietinę visuomenę, integruojant mažumų grupes per jaunimo dalyvavimą.

Local Democracy Agency, Sisak

S. i A. Radj_a 2a
44000 Sisak
Croatia
Tel.: +385 44 521 227
Faks.: +385 44 521 231
El. paštas: ldesk-si@sk.tel.hr
<http://www.lda-sisak.hr>
<http://www.ldaonline.org>

Kontaktinis asmuo:
Tatjana Puškaric

Projektas buvo pradėtas 1998 m., siekiant sukurti tarpusavio supratimo, komunikacijos ir pasitikėjimo tinklus jauniems žmonėms iš skirtingų etninių mažumų iš penkių miestų, kurie vos prieš keletą metų dar buvo karo sukuryje, ir padaryti tai per vienerius metus, pradėdant nuo visiško nulio. Šio projekto metu buvo suburtos penkios jaunimo grupės (po vieną kiekviename iš regionų), atspindinčios etninių ir socialinių grupių įvairovę. Grupės buvo koordinuojamos per Jaunimo centrą Sisake, tačiau dirbo ir nepriklausomai. Veikla susidėjo iš bendro naujienlaiškio ruošimo, mokymų, vasaros stovyklų, kultūrinių renginių ir tarptautinių partnerystės mezgimo.

Organizatoriams atrodė, kad suformuluoto tikslo pasiekimas, atsižvelgiant į vietines aplinkybes, priklauso mokslinės fantastikos sričiai. Vien jau pradėti projektą buvo didžiulis iššūkis...

Norėjome surinkti jaunus žmones iš skirtingų etninių mažumų, pasklidusių po penkis mažus miestelius (kurie vos prieš keletą metų buvo karo sukuryje), ir sukurti tarpusavio supratimo, komunikacijos ir pasitikėjimo tinklą. Mes labai norėjome, kad jiems tai pavyktų, ir tikėjome, kad jauni žmonės gali būti taip reikiamu tiltu tarp priešiškių bendruomenių.

Projekto pradžioje visa tai atrodė kaip fantastinio filmo scenarijus. Po galybės oficialių prezentacijų ir dar daugiau derybų mums pagaliau pavyko pasiekti mūsų trokštamą grupę. Surinkome jaunus žmones iš mokyklų ir pradėjome dirbti su grupe, kurios nariai neturėjo jokios jaunimo darbo patirties (kadangi tuo metu tose vietovėse toks dalykas neegzistavo) ir kuriems trūko praktinių įgūdžių. Todėl pirmasis mūsų žingsnis buvo mokymų, užsiėmimų ir daugybės susitikimų organizavimas, telefoniniai skambučiai, pokalbiai dieną, pokalbiai naktį... kelionės ir pasivaikščiojimai. Po keleto mėnesių sukūrėme bendradarbiavimo ir komunikacijos sistemą. Kiekviena vietinė jaunimo grupė delegavo po savo atstovą – lyderį. Taigi, galiausiai pavyko pasiekti, kad komunikacija taptų efektyvesnė ir pigesnė... Užuo turėję kalbėti su 20 vieno miestelio žmoniu, mes galėjome paskambinti vienas.

Tuomet mūsų grupė, puikiai suvokdama savo vaidmenį ir misiją, praėjo organizuoti užsiėmimus, debatus, solidarumo akcijas, vasaros stovyklas, mokymų kursus, parodas, koncertus... Nebuvo lengva sekti idėjų srautus, tačiau niekas nenorėjo atmesti to, kas buvo pasiūlyta. Norėdami pasiekti platesnį ratą, atidarėme nedidelį Informacijos centrą, kur jauni žmonės galėjo nemokamai naudotis internetu, skaityti „europietišką“ literatūrą, europietiškus laikraščius ir, galų gale, gauti informacijos apie mūsų veiklą ir renginius bei mūsų bendraamžių renginius kitose Europos šalyse. Šioje vietoje gimė ir vienas didžiausių projekto pasisekimų – naujienlaiškis. Leidžiamas palaikant bendrai dvasiai ir bendrumo jausmui, naujienlaiškis „Tockica“ („Punktelis“) greitai tapo komunikacijos, raiškos laisvės, apsikeitimų idėjomis bei projekto populiarinimo priemone.

Kuo daugiau dirbome, tuo daugiau ėmėsi atlikti pačios jaunimo grupės, ir tuo mažiau reikėjo daryti mums, vyresniesiems! Mes iš tiesų tapome komanda, kurioje visi gerbė vieni kitų idėjas (tai nereiškia, kad mes visuomet sutikdavome vieni su kitais! Tačiau pagarba ir pasitikėjimas iš tiesų buvo.).

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Taigi. Kaip tai vyko?

Pirmieji žingsniai ankstyviausiais etapais buvo skirti priartėti prie savo „objektų“ ir užmegzti komunikaciją bei pasitikėjimą. Nenorėjome pradėti nuo sudėtingų klausimų (tokių kaip etninė tolerancija, mažumų teisės, pasitikėjimo kūrimo), nors anksčiau ar vėliau norėjome prieiti ir juos! Mes norėjome prie jų prieiti koku nors subtilesniu būdu, parodydami, kaip sudėtingi klausimai ir jų alternatyvos sprendžiami praktiškai. Užuoat ėmę nedelsiant siekti savo aukštų tikslų, mes praėjome nuo klausimyno, kuris turėjo apimti visas įmanomas jaunimo interesų ir poreikių sritis. Gavus rezultatus paaiškėjo, kad jaunimas, nepaisant jų socialinės ar etninės kilmės, domisi tais pačiais dalykais (mūsų tai nenustebino, tačiau tai buvo geras argumentas tolimesnei veiklai). Nepaisant visų sukurtų tarpusavio skirtumų, visi norėjo, kad jiems būtų skaitomos paskaitos apie seksualumą ir narkotikų vartojimą bei daugiau muzikos ir linksmybių. Mes pasakėme, kokie jie yra panašūs, ir organizavome jiems visiems tuos pačius užsiėmimus – tuos, kurių jie patys norėjo. Tai iš tiesų sužadino jų smalsumą ir bendrumo jausmą. Pirmą kartą, priešingai nei tai, ką sakė jų tėvai, jie pamatė, kad nėra tokie skirtingi. Visą tą laiką mes stengėmės pasinaudoti radijo ir laikraščių kanalais mūsų veiklai išreklamuoti. Beveik kiekvieną dieną buvo spausdinamas nors vienas mus palaikantis arba atkreipiantis dėmesį į mūsų keliamų klausimų svarbą straipsnis. Padedant žiniasklaidai, mums pavyko sukurti bendrą „nematomą“ erdvę dar prieš tai, kai skirtingos grupės susitiko viena su kita.

Ilgainiui miestų merai taip pat suvokė rimtą mūsų darbo pobūdį ir suteikė mums patalpas veiklai. Tai buvo iš tiesų kažkas naujo. Atsidėkodami už tai, mes kiek galėjome stengėmės surasti rėmėjų, kurie davė mums kompiuterius. Turėdamos šį svarbų „įrankį“, mūsų „atskirtos“ grupės galėjo ruošti savo pačių medžiagą, plakatus ir lankstinukus savo bendraamžiams suburti. Šiame etape mes, organizatoriai, daug nebesikišome, tik atlikome logistines funkcijas, pavyzdžiui, pristatydavome popierių ir kljus. Visa kita darė patys jaunuoliai. Negaliu sakyti, kad visi dirbo vienodai – kai kurie iš tiesų buvo tinginiai, vieni buvo tylūs, kiti – triukšmingi, griežti ir užsispyrę. Tačiau labai svarbu buvo nepakeisti jų individualumo ir tapatybės, kadangi tai jiems buvo tekę daryti daugybę kartų dėl karo ir jo pasekmių. Jie man pasakojo, kiek kartų buvo buvę išduoti, ir žinojau, kad turime būti labai atsargūs.

Po keturių metų ir ilgo bei sunkaus darbo daug kas pasikeitė. Šiandieną regione jau yra pripažintų jaunimo lyderių, vadovujančių užsiėmimams ir kursams bei dirbančių kartu su kitais kasdienėje kovoje kuriant šviesesnę ir tolerantiškesnę visuomenę.

Klausimai apmąstymui

- Koncentruotis į grupę, tuo pat metu siekiant išplėsti projekto veiklos ratą.
- Atpažinti aplinką.
- Laikas ir kantrybė.
- Laipsniškas atsakomybės perdavimas.
- Vadovautis dalyvių interesais.
- Skirtingi požiūriai.
- Klausimai sprendžiami visais lygiais – merų ir studentų.
- Bendro projekto svarba.
- „Smalsumo žadinimas“.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Konkrečių jaunimo iniciatyvų skatinimas pradedant vietas, baigiant Europos lygmeniu.

Luciole yra ne pelno siekianti organizacija, priklausanti skėtinei Manifeste ARA organizacijai, įsikūrusiai Bretanėje, Prancūzijoje. *Luciole* veikla yra paremta tuo, kad visiems žmonėms, ir ypač jauniems žmonėms, suteikiama galimybė atlikti aktyvų vaidmenį savo gyvenime ir aplinkoje.

Luciole šių tikslų siekia stengdamasi:

- remti projektus ir vietinius veikėjus, susijusius su jaunimu ir jaunimo darbuotojais, teikiant pagalbą patarimais ir mokymais;
- dalyvauti tyrimuose ir veikloje, susijusioje su neformaliu ugdymu ir tarpkultūriniu mokymusi.

Luciole – Manifeste ARA local network

Le Bois Grignon
56220 Malansac
France
Tel.: + 33 297 43 41 32

El. p.: luciole.ara@magos.com or:
michtolacarvane@yahoo.fr

www.chez.com/manifesteara/luciole

Kontaktinis asmuo: Denis Morel

Šios jaunimo iniciatyvos, kuri buvo pradėta įgyvendinti 1999 m., organizatoriams teko garbė stebėti vis augantį skaičių jaunų žmonių, kurie ėmėsi vystyti šią idėją ir ją įgyvendinti – iš pradžių vietas, o vėliau ir Europos lygmeniu. Projektas, pavadintas „Michto la Caravane“, šiuo metu yra įgyvendinamas kartu su partneriais Prancūzijoje, Čekijoje, Slovakijoje, Rumunijoje, Italijoje ir Portugalijoje, o jo tikslas – paskatinti jaunus žmones aktyviai dalyvauti vietos bendruomenėse.

Projektas prasidėjo nuo keturių jaunuolių (19-21 metų amžiaus), kurie užmezgė ryšį su Manifeste ARA skėtine organizacija. Nors tuo metu jie ar negalėjo suformuluoti konkrečių idėjų, nesunkiai buvo pasitebimas jų poreikis veikti, ką nors daryti ir, tam tikra prasme, „susikurti savo vietą“... Todėl pradėjau dirbti su jais ir padėti išgryninti idėjas, pradedant šį procesą nuo jų savivertės ištyrimo ir gabumų bei įgūdžių įvertinimo. Antras žingsnis buvo paskatinti juos sumąstyti, kaip jie galėtų panaudoti tuos savo gebėjimus.

Taip gimė projektas „Michto la Caravane“. 2000 m. vasarą grupė keliavo po Bretanę, dirbo su vietos žmonėmis, panaudodami gatvės meno ir ugdymo užsiėmimus tam, kad vaidintų, kad darytų kažką kartu...

Prieš projekto įgyvendinimą buvo keletas mėnesių išsamaus planavimo: reikėjo aplankyti skirtingas vietas ir pabandyti į projekto įgyvendinimą įtraukti vietos iniciatyvas, taip pat vyko mokymai apie darbo metodus, projektų valdymą ir socialinius santykius.

Šis noras ir pasiryžimas tęsti vis augo ir augo, ir 2001 m., man vis dar dirbant su jais, jie nusprendė imtis skleisti savo idėjas platesniame – Europos – kontekste. Po 5 mėnesių ir didžiulių pastangų ruošiant aplankus ir ieškant lėšų visais lygiais (nuo vietinio iki Europos), jie gavo paramą ir galėjo pradėti. Pasiruošimas apėmė susitikimus su partneriais iš skirtingų šalių, siekiant pasiruošti vietos lygmeniu prieš atvykstant „Michto la Caravane“. Tai labai svarbu, siekiant, kad jų atvykimas būtų platforma naujoms iniciatyvoms, o ne vien tik tai šou. „Michto“ yra tik pretekstas ugdyti socialinius ryšius vietos lygmeniu, skatinti vietos bendruomenių saviveiklos organizavimą. Turas bus pradėtas šią vasarą.

Luciole organizacija tvirtai remiasi tikėjimu, kad mokyti reikia aktyviai dalyvaujant, ir kad besimokančiųjų mokymosi patirtis turėtų būti glaudžiai susijusi su realia situacija ir aplinka, kurioje jie gyvena. Toliau pateikiamas Deniso aprašymas apie tai, kaip jis dirbo su jaunų žmonių grupe, ir kodėl jis nusprendė tai daryti.

Kaip jau sakiau, tai nėra „klasikinis“ mokymų apie pilietiškumą ar Europos pilietiškumo ugdymą pavyzdys. Tai daugiau veiksmu paremti mokymai. Šis projektas yra vienas iš mūsų veiklos principų pavyzdžių: mokymai turi vykti realioje aplinkoje, konkrečioje teritorijoje ir panaudojant dalyvaujančių žmonių idėjas. Todėl pagrindinis mūsų tikslas yra kelti žmonių – ypač jaunų žmonių – socialinį naudingumą, skatinti jų aktyvų dalyvavimą savoje aplinkoje (kuri gali būti suvokiama kaip kaimas, regionas, šalis, Europa, pasaulis...)

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Todėl man pradėjus dirbti su šia grupe iš pradžių buvo planuojama veikla vietiniu lygmeniu, kaip eksperimentas, su perspektyva vėliau išplėsti veiklą Europoje.

Remdamiesi veiksmu paremtų mokymų idėja, mes dirbome visais lygiais, siekdami ugdyti jaunuolių projektų valdymo ir administracinius įgūdžius, tarpkultūrinio mokymosi gebėjimus ir socialines pažiūras. Tam reikėjo dirbti su jais, remiantis neformalūs mokymo principu, individualiai ir grupėje.

Pirmiausia jie pradėjo vystyti projektą vietos lygmeniu. Tai sutapo su mūsų idėja skatinti jaunų žmonių įgalinimo procesą, skatinant juose troškimą aktyviai dalyvauti savo gyvenamojoje vietoje ir ugdant jų vertybes – kaip jie suvokia socialinius ryšius tarp žmonių – dalijantis savo gyvenimo koncepcijomis ir kovojant už jas. Tai yra ne kas kita, o pilietiškumo ugdymo procesas!

Galima suorganizuoti abstrakčius mokymus jaunimo darbuotojams šia tema, tačiau jie vis tiek bus ganėtinai nenatūralūs ir dirbtini, jei nebus susieti su jaunų žmonių tikrove, kurioje jiems tenka dirbti. Patekę į šią tikrovę, patenkate į kitą laiko dimensiją! Negalima kalbėti apie vienos savaitės mokymus, kadangi siekiant paskatinti pasitikėjimą ir įgalinti, reikia aptarti ir paliesti daugelį aspektų, kad galiausiai galėtumėte paleisti juos skristi vienus! Šiam tikslui reikia nuolatinio bendravimo, kuris tęstųsi mėnesius.

Tačiau vienas dalykas yra tiesa. Negalima kalbėti apie jaunų žmonių pilietiškumą, jei stengiamės tik įtraukti juos į jaunimo darbuotojo ar mokymų vadovo sukurtą projektą! Tai reiškia, kad reikia laiko ir kantrybės. Teigiama pusė yra tai, kad ugdydami jaunus žmones, savanorius, jūs ugdote ir kitus žmones – vietos socialinius veikėjus, kurie su jais bendrauja, bei kitus savanorius ir tų organizacijų narius. Šis veiksmu paremtų mokymų metodas paliečia daugybę žmonių!

Rezultatai

Manau, kad suteikus jauniems žmonėms galimybę paragauti tokios veiklos, galimybę pasiekti ką nors sau patiems ir savo bendruomenėms savo pačių iniciatyva, jie tai norės daryti vėl ir vėl. Tai nutiko 2000 m. su „Michto“. Dabar (2002 m. vasarą) Prancūzijoje yra 50 jaunų suaugusių žmonių (nuo 18 iki 30 metų), kurie jau keletą metų dalyvauja šiame procese, ir kurie netrukus ruošiasi išvykti kartu su karavanu.

Klausimai apmąstymui

- Skatinti reaguojančias į aplinką ir asmenišką metodikas.
- Derinti procesą su laukiamais mokymosi rezultatais.
- Dirbti kartu, o ne primetinėti.
- Natūralus žengimas į priekį – lankstumas.
- Duoti laiko tobulėti.
- Daug mažų žingsnelių padės toli nueiti.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Bendra Europa? – jaunimo perspektyva

OBESSU (*Organizing Bureau of
European School Student Unions*)

OBESSU yra Europos nacionalinių moksleivių organizacijų platforma. Ji buvo įkurta 1975 m. Dubline ir šiuo metu turi 24 narys 20-yje šalių, taip pat kontaktinių ir stebėtojo statusą turinčių organizacijų dar dešimtyje šalių. OBESSU atstovauja moksleivių interesus ir organizuoja seminarus savo nariams, kuriuose šie keičiasi patirtimi ir kuria bendrą politiką (mokykliniam) ugdymui Europos lygmeniu. Šis projektas buvo įgyvendinamas bendradarbiaujant dviem partneriams: Vokietijos fondui „Friedrich Ebert Stiftung (FES)“ ir federacinei moksleivių organizacijai „Bundeschülerinnenvertretung BSV“.

Westermarkt 2 5th floor
1016 DK Amsterdam
The Netherlands
Tel.: +31.20.6234713
Faks.: +31.20.6255814
obessu@obessu.org
www.obessu.org

Kontaktinis asmuo: Sinziana Radu

2001 m. liepą Berlyne vyko seminaras apie migraciją ir formalų mokymąsi

Iš viso seminare dalyvavo 30 jaunuolių, kurių amžius – nuo 16 iki 24 metų. Buvo svarbu, jog dalyvautų tiek Europos Sąjungoje gyvenantys, tiek ir kitų Europos šalių jaunuoliai. Mūsų organizuotomis diskusijomis buvo siekiama palyginti su migracija susijusias problemas ES ir ne ES šalyse. Be to, buvo svarbu užtikrinti, kad visi dalyviai būtų moksleivių organizacijos atstovai.

Tarptautinio seminaro tikslas buvo apžvelgti, kokios dabartinės migracijos Europoje tendencijos ir kokį poveikį migracija turi formaliam ugdymui ir mokymosi procesams. Mes aptarėme Europos integracijos procesą – ar tai yra kažkas, ko mes, kaip moksleiviai, norime, ir, jeigu taip, kaip jis turėtų atrodyti. Stengėmės išsiaiškinti, kokį vaidmenį moksleiviai ir organizacijos atlieka integracijos procese. Stengėmės išsiaiškinti, kas slypi už tokių sąvokų kaip „Europos idėja“, „Europos kultūra“ ir „tvirtovė Europa“, ką jos mums reiškia. Klausėme, ką mes turime omenyje, sakydami Europos kultūra ar tapatybė. Ar tai geografinis terminas? Ar istorinė idėja? Iš kur ji kyla? Kaip galime nustatyti, kas tarp mūsų yra bendra? Ką Europa reiškia jauniems žmonėms?

Toliau nagrinėjome, kaip migracija veikia Berlyną (kur susitikimas buvo organizuotas), taip pat rasizmo ir ksenofobijos fenomenus, kurie gana dažnai yra susiję su migracija mokyklose ir politika. Mums migracija tiesiogiai siejasi su pilietiškumu, kadangi, kaip imigrantas, žmogus dažnai neturi tų pačių teisių kaip kiti tos šalies piliečiai. Tačiau, nepaisant to, jis turi laikytis tų pačių įstatymų, mokėti tuos pačius mokesčius ir visais kitais būdais prisitaikyti prie naujos gyvenamosios vietos. Tačiau migracija keičia ne tik imigranto gyvenimą – ji gali pakeisti gyvenimus ir jo ar jos klasiokų, kuriems suteikiama galimybė daug ko išmokti iš kitokios kilmės žmonių.

Mes pasitelkėme dalyvavimą skatinančius metodus: plenarinius debatus, darbą grupėse, teatro užsiėmimus, diskusijas su ekspertais ir jų paskaitas, taip pat tiesioginį dalinimąsi patirtimi, dalyviams skaitant pranešimus apie esamą situaciją ir jų atliktus darbus savo šalyse. Ekspertai buvo atrinkti ne tik pagal jų profesines įžvalgas, bet ir pagal tai, kaip jie sugeba jas pristatyti ir įtraukti dalyvius. Darbo grupės buvo labai skirtingos skirtingose programos dalyse, joms visuomet vadovavo ir teikė ataskaitas apie jų darbą vienas iš dalyvių. Kai kurioms darbo grupėms komanda nebuvo iš anksto paruošusi diskusijos temų: jie laukė pirmų diskusijų rezultatų ir leido dalyviams patiems nuspręsti, kokiomis temomis jie norėtų diskutuoti.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

OBESSU darbo tikslas yra skatinti aktyvų dalyvavimą ir Europos pilietiškumą

OBESSU siekia padaryti moksleivius aktyviais Europos piliečiais. Kiekviename seminare siekiame pabrėžti ypatingą Europos bendradarbiavimo vertę. Mes aiškiname Europos institucijų darbo principus ir susijusius Europos Komisijos ir Europos Tarybos dokumentus. Kasdieniu savo darbu bandome įtakoti šių institucijų darbą ir suteikti moksleiviams balsą Europos lygmeniu.

Beveik visas mūsų darbas paremtas idėja, kad per aktyvų dalyvavimą mokykloje žmonės gali tapti aktyviais piliečiais – o to mes iš moksleivių ir norime, arba, dar tiksliau, mes norime, kad moksleiviai turėtų galimybę būti aktyvūs, ir tikimės, kad skatiname juos būti aktyvius. Aktyvus dalyvavimas yra ne tik labiausiai praturtinantis būdas sukurti konferencijos programą, ir, daugeliu atvejų, geriausias mokymosi būdas individui – jis yra svarbi aktyvaus piliečio dalyvavimo visuomenėje idėjų dalis. Metodologija iš dalies remiasi tuo, jog dalyviai jaučia, kad jų dalyvavimas yra vertinamas, naudingas ir reikalingas. Vienas iš pagrindinių aspektų yra ir tai, kad dažnai priklauso nuo metodų, o ne nuo turinio, ar žmogus yra aktyvus – todėl tokius klausimus nagrinėjančiame projekte labai svarbu yra pasirinkti dalyvavimą skatinančius metodus.

Žinoma, aktyvus dalyvavimas nereiškia Europos institucijų ir sprendimų priėmimo procesų išmanymo. Priešingai: mūsų manymu, demokratija mokykloje yra labai svarbi demokratinio pilietiškumo dalis. Demokratijos negalima mokyti vien remiantis teorija: ji turi būti taikoma jau ankstyviausiose stadijose. Kadangi jauni žmonės negali balsuoti realiuose (nacionaliniuose, regioniniuose ar vietos) rinkimuose, apie savo teises jie turi išmokti mokykloje. Dažniausiai mokykla yra pirmoji valstybės institucija, su kuria jiems tenka susidurti savo gyvenime, ir jeigu jie čia išmoks, kad jų indėlis yra vertinamas, kad jų dalyvavimas yra laukiamas, jie ir vėliau norės aktyviai dalyvauti visuomenėje. Todėl OBESSU padeda sukurti moksleivių struktūras mokyklose, kuriose jos dar neegzistuoja, ir remia savo narių kovą už moksleivių teises ir demokratiją mokykloje.

Kalbant apie Europos pilietiškumą, OBESSU ir jos narės reikalauja, kad kiekvienos mokyklos mokiniams būtų suteikta galimybė išvykti į užsienį (ilgi arba trumpalaikiai mainai) nors kartą per mokymo metus. Per mainus ir užsienio kalbų mokymąsi gali būti sukurtas priklausomybės Europai ir Europos tapatybei jausmas. Norime, kad Europa būtų neatskiriama visų disciplinų, susijusių su visuomene, istorija, filosofija ir kitų tema. Dirbdami su savo organizacijomis narėmis ir jų nariais, norime parodyti, kad Europa – tai ne tik Europos institucijos, bendra valiuta ES valstybėse ar bendra rinka ES erdvėje. Europa yra kažkas tokio, kas yra neatskiriama daugelio gyvenimo aspektų dalis ir vaidina svarbų vaidmenį mūsų ateičiai.

Klausimai apmąstymui

- Demokratijos išmokyti negalima – jos išmokti turi pats žmogus per praktiką.
- Kokia reikalinga mokymosi aplinka, kad galima būtų „išmokyti demokratijos“?
- Kaip parinkti dalyvius – kokie veiksniai turi būti apsvarstyti?
- Kaip dirbti su jau veikiančiomis institucijomis?
- Kaip suderinti žinias ir supratimą su veiksmais ir idėjų bei nuomonių vystymu?

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Futbolo vasaros mokykla

Open Fun Football Schools

Atvirų linksmyų futbolo mokyklų organizacija buvusios Jugoslavijos respublikoje Makedonijoje pradėjo veikti 2000 m. Ji yra remiama Danijos futbolo asociacijos, o šių futbolo mokyklų tikslas, pasinaudojant dalyvavimu sporte, padėti peržengti etninius ir socialinius barjerus ir siekti geresnio ir demokratiškesnio tarpusavio supratimo visuomenėje. 1998 m. įkurta Bosnijoje ir Hercegovinoje, organizacija praplėtė savo veiklą, ir dabar veikia Makedonijoje, Serbijoje, Juodkalnijoje ir Kosove. Organizacija veikia įvairiais lygmenimis – dirbama su vaikais, jaunais žmonėmis, mokytojais ir jaunimo darbuotojais – ir jos užsiėmimų ratas yra labai platus. Iki šiol daugiau nei 40 tūkst. žmonių yra kažkuriuo metu dalyvavę jos veikloje ar mokymuose.

<http://www.openfunfootballschools.org.mk/>

http://www.play-the-game.org/speeches/culture/football_schools.html

<http://www.uefa.com/uefa/News/Kind=524288/newsId=11058.html>

Futbolo vasaros stovyklos yra svarbi sudedamoji organizacijos darbo dalis. Tačiau jos yra tik vienas iš daugelio plataus spektro programos, kurios tikslas – įveikti socialines įtampas labai konkrečiame pokario santykių tarp skirtingų etninių grupių regione kontekste, sudedamoji dalis. Toliau organizatoriai aptaria, kaip jų strategija siekia pagerinti vietos situaciją.

Kontekstas, kuriame tenka dirbti Atvirų linksmyų futbolo mokyklų organizacijai, paprastai būna nepalankus bendradarbiavimo atžvilgiu. Pavyzdžiui, labai nedaugelis mokyklų vadovaujami tarpetniniais principais. Panašiai ir daugelis institucijų – nuo politinių partijų iki sporto klubų – yra susiskirstę pagal etninę kilmę. Daug jaunų žmonių regione auga ir formuojasi nežinodami, kad šalia jų gyvena kiti žmonės. Ši situacija ateityje atneš labai daug problemų, jeigu nebus suteikta galimybių įveikti šį etninį susiskirstymą.

Mesti iššūkį barjerams ir kliūtimis šiame kontekste yra pagrindinė Atvirų linksmyų futbolo mokyklų organizacijos misija. Mūsų programa yra:

- priemonė, padedanti suburti mokytojus, lyderius, mokymų vadovus ir vaikus iš skirtingų etninių ir socialinių grupių žaisti kartu, taip peržengiant egzistuojančius pasidalijimus ir skatinant socialinį glaudumą;
- projektas, skatinantis demokratinis pedagogikos principus, kurie leidžia vaikams pajusti draugiškumo, bendradarbiavimo, tarpusavio supratimo ir visiems prieinamo sporto principus;
- kvalifikacijos kėlimo priemonė šimtams mūsų projekte dalyvaujančių pradinių klasių mokytojų ir treneriams iš futbolo klubų.

2001 m. sezono Atvirų linksmyų futbolo mokyklų veikla buvo įgyvendinama pagal regioninę strategiją, nukreiptą į tarptautinį bendradarbiavimą (tarp skirtingų šalių) ir tarpgrupinį bendradarbiavimą (tarp skirtingų gyventojų grupių – dažniausiai nusiteikusių priešiška viena kitos atžvilgiu – toje pačioje šalyje). Dėl šios priežasties buvo labai svarbu užtikrinti, kad visuose dešimt vadovams, mokymų vadovams ir treneriams skirtų seminarų dalyvautų proporcingas skaičius dalyvių iš Bosnijos ir Hercegovinos, Makedonijos, Serbijos ir Juodkalnijos, ir kad seminarai būtų tolygiai paskirstyti po projekte dalyvaujančias šalis. Panašiai ir visos 45 Atviros linksmosios futbolo mokyklos buvo organizuojamos vadovaujantis „broliško miestų principu“, pagal kurį klubai, vadovai ir treneriai iš mažiausiai dviejų savivaldybių, atstovaujančių skirtingas gyventojų grupes (kurių santykiai yra priešiški) bendrai organizuoja Atvirą linksmają futbolo mokyklą.

Šiame kontekste, mūsų manymu, labai svarbu pabrėžti, kad mums sėkmingai pavyko įgyvendinti keturis regioninius seminarus mokymų vadovams, vadovams ir treneriams Makedonijoje, kuriuose dalyvavo žmonės iš visų aukščiau paminėtų šalių. Taip pat mums pavyko suorganizuoti 14 Atvirų linksmyų futbolo mokyklų pačiame karo / krizės įkarštyje. Visos mokyklos buvo surengtos remiantis mūsų socialiniais ir tarpetniniais principais, net jei tikrai ne visuomet pavykdavo surasti užsiėmimams reikalingą skaičių vaikų iš Makedonijos ir Albanijos. Broliško miestų principas buvo puikiai pritaikytas Bosnijoje ir Hercegovinoje bei Juodkalnijoje.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Futbolo vasaros stovyklos yra savaitės trukmės programos, kuriose dalyvauja 8-14 metų amžiaus vaikai. Sukurta atviro dalyvavimo, nepriklausomai nuo etninės kilmės, socialinės padėties ar sugebėjimų, sistema, ir didelis dėmesys skiriamas per žaidimą mesti iššūkį visuomenės susiskirstymui.

Vaikai žaidžia vienoje komandoje, nekreipiant dėmesio į jų lyties, gebėjimų ar kokius kitokius skirtumus. Svarbiausia idėja, kad dalyvavimas visiems turi būti linksmas užsiėmimas. Žaidimai ir pratimai sukurti taip, kad žmonėms vis sektųsi. Visos savaitės metu dalyviai gyvena vien futbolu. Tačiau ji skirta ne tam, kad ugdytų talentingus žaidėjus, bet tam, kad suteiktų jiems malonų ir turiningą patyrimą. Pasinaudodamos žaidimu kamuoliu ir „žaismingu sportu“, futbolo mokyklos siekia paveikti žmones fiziškai ir psichologiškai, padėti jiems peržengti daugybę nematomų fronto linijų, kurios dalija šalį į skirtingas stovyklas.

Tokio sportinio užsiėmimo tikslas - suburti kartu žmones iš skirtingų gyventojų grupių, tarp kurių santykiai yra priešiški, ir dirbti su jais, siekiant sukurti erdvę, kurioje jie galėtų susitikti, diskutuoti ir dalinti džiaugsmu. Platesnis tikslas, savo ruožtu, yra siekti, kad šie procesai stimuliuotų pasitikėjimo kūrimą ir pabėgėlių bei mažumų integraciją.

Klausimai apmąstymui

- Kaip suburti kartu žmonių grupes ar individus, kurie paprastai nebendruoja tarpusavyje?
- Kaip įveikti juos skiriančius barjerus?
- Dirbti skirtingais lygiais tuo pačiu metu.
- Dalyvių atranka.
- Kaip sukurti bendrumą, kai skirtumai yra neįveikiami?
- Kaip linksmybes panaudoti kaip rimtą mokymosi priemonę?
- Nespręsti klausimų kognityviai iš pat pradžių.
- Kaip sukurti nekonkurencinę ir lygybę paremtą atmosferą?

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Filosofijos studijos	<i>The Centre for Knowledge Science and Society</i>
Centras skatina pragmatines ir mokslines žmogaus ir žinojimo sąveikos bei santykio tarp žmogaus ir daiktų studijas. Tai grupė akademikų, atstovaujančių įvairias Universiteto fakultetų tyrimų sritis. Šalia aktyvios tyrimų programos, Centras kuruoja Filosofijos bakalauro ir magistro studijų programas ir Filosofinių žinojimo ir žmogaus domėjimosi sričių studijų programą. Remiantis novatorišku, projektais paremtu dėstymu ir mokymu, studentai skatinami aktyviai dalyvauti siekiant išsiaiškinti juos supančio pasaulio – visuomenės ir jos socioistorinių pagrindų – prasmę.	University of Newcastle Herschel Building Newcastle upon Tyne NE1 7RU England Tel.: +44 191 222 7302 Faks.: +44 191 222 7361 http://www.phil.ncl.ac.uk/ <i>Kontaktinis asmuo:</i> Professor Milan Jaros

Hana Perkins, bakalauro studijų studentė, praėjusių metų projektą paskyrė išsiaiškinti, kokios yra tiesos ir žinojimo sampratos ir jų santykis su laiku. Konceptualinį savo supratimą ji pritaikė švietimo srityje, užduodama tokius klausimus: „kaip mokytojas gali pristatyti tiesą?“, „kaip galima jaunas žmones mokyti mąstyti?“, „kodėl mes iš viso mokome žmones?“. Hanos mokymosi procesai ir jų rezultatai iliustruoja moralinį pilietiškumo ugdymo veidą, kuris yra žinojimo ir visuomenės mokslų centro mokymo ir tyrimų pagrindas.

Vykdydama savo projektą, Hana išsiugdė savo požiūrį ir savitą mąstymo būdą. Toliau ji pasakoja, kaip kurso struktūra ir mokymosi procesas padėjo jai tai padaryti.

Mokydamasi mokykloje aš neinvestavau daugelio dalykų. Šis kursas mane pakeitė. Dabar aš į daiktus galiu žiūrėti kaip į tekstus ir matyti tai, apie ką anksčiau nė nebūčiau pagalvojusi.

Šis kursas labai padeda atrasti vietą, kurioje norėtum būti. Tai tikriausiai yra vienas iš laisviausių kursų visais įmanomais atžvilgiais. Gali daryti ką nori ir tyrinėti ką nori – kas tik tave domina. Dirbti tenka iš tiesų daug, todėl daug geriau, jei darai tai, kas tave domina. Tai man labai padėjo suvokti, kad aš noriu mokytis. Kursas suteikia laisvę būti tuo, kuo tu nori būti. Kai kuriems tai gali pasirodyti sunku, tačiau tu tikrai galima pasinaudoti. Asmeninės diskusijos su kuratoriumi apie mano darbą mane tikrai įkvėpė, ir tikrai nuostabu, kad jam pavyko atrinkti tai, kas mane galėtų sudominti ir padėti man sutelkti dėmesį į svarbiausius dalykus. Iš pradžių šis procesas mane baugino, tačiau manau, kad įgyvendinus praeitų metų savo pačios projektą, jaučiuosi tam pasiruošusi.

Dabar esu kur kas labiau susikoncentravusi – man teko pereiti tiek daug idėjų ir apmąstymų. Be to, manau, kad esu vienas iš labiausiai organizuotų žmonių iš visų savo pažįstamų. Tai buvo tiesiog neišvengiama, dirbant su tokiais dideliais projektais ir nesibaigiančiais terminais mėnesis po mėnesio. Dar vienas dalykas: mano draugai man sako, kad aš pradėjau labai racionaliai mąstyti – kad galiu įžvelgti kitą reikalo pusę ir mąstyti aiškiai. To aš išmokau šiame kurse. Manau, kad tai yra neblogos savybės, ir jos padės man mokant kitus.

Pagrindiniai klausimai, kuriuos norėjau paliesti savo projekte, buvo: „ar įmanomas nuo laiko nepriklausantis žinojimas?“ Paskui: kaip mokytojas gali pristatyti tiesą (jei ta tiesa ateityje gali nebebūti tiesa)? Ieškodama atsakymų į šiuos klausimus, aš pasitelkiau šiuolaikinių mąstytojų, tokių kaip Michelis Foucault, koncepcijas, nagrinėjančias žinojimo kitimą laike. Tuomet man iškilo dar vienas klausimas: kodėl mes iš viso mokome žmones? Klausiau savęs: ar tam, kad jie būtų savarankiški ir atliktų ką nors originalaus? Ar tai yra socialinės kontrolės priemonė?

Tam tikra prasme mano nuomonė yra pesimistinė. Tačiau manau, kad, turėdama šiuos klausimus savo galvoje, galėčiau būti moderni mokytoja. Manau, kad vaikai turėtų žinoti, kaip kvestionuoti ir kritiškai mąstyti.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Filosofinių studijų programoje projektai naudojami kaip aktyvaus dalyvavimo priemonė, leidžianti studentams prisiimti atsakomybę už save ir savo mokymosi procesą ir išsiugdyti kitus aktyviam pilietiškumui reikalingus įgūdžius.

Mūsų Filosofinių studijų programa visų pirma yra apie tai, kaip reikia galvoti: kaip susigaudyti informacijos srautuose, su kuriais mums tenka susidurti kiekvieną dieną, kaip susikurti racionalų tapatybės pagrindą. Tai pasiekama tyrinėjant įspūdingiausius žmogaus minties pasiekimus. Jie nėra nagrinėjami atskirai nuo kitų akademinų disciplinų, bet kultūrinių praktikų kontekste. Šia prieiga, derinama su stiprių projektų komponentu, siekiama ugdyti studento gebėjimą atskirti žinias nuo nuomonės realaus gyvenimo kontekstuose bei jo ar jos gebėjimą komunikuoti su kitais.

Per trejus studijų metus studentams palaipsniui suteikiama vis didesnė laisvė ir atsakomybė. Paskutiniaisiais studijų metais jie dirba didelio masto projekte, kuris leidžia jiems apjungti į visumą savo konceptualinį supratimą ir įsitikinimus bei realaus gyvenimo situacijas ar kontekstą. Tai labai svarbus gebėjimas aktyviam pilietiškumui ugdyti. Aktyvus mokymosi proceso, paremto individualiais projektais, pobūdis leidžia ugdyti gebėjimą pačiam nusistatyti kryptį ir planuoti savo laiką ir pastangas. Kurso metu studentai išsiugdo bendro pobūdžio įgūdžius, kaip, pavyzdžiui, gebėjimą mąstyti aiškiai ir racionaliai, perdirbti informaciją ir nustatyti ryšius, projektinis darbas įkvepia originalumo ir išradingumo, kuri leidžia studentams dirbti nevaržomiems bet kokių kuratoriaus supratimo ar nuomonės nustatytų apribojimų. Be to, per darbą su projektais pagilinamos ir suasmeninamos žinios apie valdžią ir institucines struktūras, įgytos dėstomuose kursuose.

Darbas su projektais suteikia galimybę kuratoriams ir dėstytojams sutelkti visą dėmesį į individus, specifinius jų poreikius ir interesus bei reaguoti į juos ir kontekstą, kuriame jie dirba. Toks darbo pobūdis palieka vietos lankstumui ne tik temų, bet ir darbo stiliaus pasirinkime. Labai svarbu yra tai, kad nors didelė dalis darbo yra atliekama individualiu lygiu, studentai skatinami pristatyti neformaliai savo idėjas kitiems seminaruose ar per formalias prezentacijas, taip ugdant jų gebėjimą komunikuoti savo mintis ir supratimą.

Klausimai apmąstymui

- Kaip galima paskatinti „kvestionavimą“ formalioje ir neformalioje mokymosi aplinkoje?
- Kaip galima paskatinti jaunas žmones kvestionuoti savo aplinką ir gaunamą informaciją?
- Palaipsniui didėjanti atsakomybė.
- Lankstūs darbo metodai ir dėmesys individui.
- Suteikti žmonėms pasitikėjimo savimi prisiimti atsakomybę ir priimti sprendimus.
- Idėjų raiška ir vystymas.
- Kaip galima padėti žmonėms susieti tai, ką jie daro, su platesniu vaizdu?
- Derinti informaciją ir žinias su gebėjimais ir įgūdžiais.
- Ugdyti vertybes remiantis žiniomis ir mąstymu.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Europos mainų klubas

Francas + Nancy

Francas + Nancy yra jaunimo ir bendruomenės ugdymo asociacija, įsikūrusi menkai išsivysčiusioje Nancy apskrityje. Ji siūlo laisvalaikio veiklą bei paramą mokantis. Ji priklauso žinomai nacionalinio lygio organizacijai, o Nancy dirba 7 darbuotojai ir tuzinas pasišventusių savanorių. Mainų klubas bendradarbiauja su *Rencontres Fraco-Roumaines*, nedidele savanoriška organizacija, kuri siekia skatinti bendradarbiavimą tarp Prancūzijos ir Rumunijos, taip pat su keletu mokyklų Galatyje, Rumunijoje.

11, rue Laurent Bonnevey
54 100 Nancy
France

Tel.: +33 3 83 96 15 80
Faks.: +33 3 83 98 69 14

Europos mainų klubas gimė iš plėtos ir mainų projektų bei bendradarbiavimo, prasidėjusio 1997 m. Iki šios dienos buvo įgyvendinti trys mainų projektai, kartu su plačiu spektru užsiėmimų vietinėms Nancy ir Galatį bendruomenėms įtraukti. Šiais projektais taip pat buvo suteikta galimybė pasireikšti *animateurs*¹. Veiklos tikslas buvo sukurti galimybes mažiau galimybių turinčiam jaunimui dalyvauti kultūrinėje veikloje ir susipažinti su Europos dimensija.

Nors tam tikromis akimirkomis Europos pilietiškumo ugdymo programos turinys buvo atvirai išreikštas kai kuriuose Europos mainų klubo užsiėmimuose, jis kur kas ryškiau ir nuosekliau išdėstytas organizacijos tiksluose ir veiklos metuose, net tuomet, kad jis nėra nurodomas tarp konkrečių uždavinių.

Projektas vystėsi keletu krypčių, kurių ne visos buvo numatytos iš pat pradžių. Geriausias būdas tai suvokti yra iširti procesą, kaip tai atsitiko.

Bendradarbiavimo idėja kilo neformalioje diskusijoje tarp dviejų asmenų. Tai atsitiko, kai *Francas + Nancy* ieškojo, kaip praplėsti tarpkultūrinį savo darbą ir rado vieną mokyklą Galatyje, kurioje buvo įkurtas prancūzų klubas, ir kuri palankiai žiūrėjo į galimybę praplėsti prancūzų kalbos ir kultūros žinias. Jaunimas pradėjo susirašinėti. Mainų idėja kilo iš vis didėjančio jų noro pamatyti tuos, su kuriais jie susirašinėjo.

Dėl ribotos galimybės gauti finansavimą buvo nuspręsta pirmus mainus organizuoti Rumunijoje. Tačiau toliau galima buvo planuoti atsakomąjį vizitą kitais metais.

Ruošiantis pirmajam vizitui reikėjo sužinoti daugiau apie kitą šalį: jos istoriją, kultūrą ir socialines realijas. Prancūzijoje teko ne tik šviesti jaunimą, bet ir įveikti jaunuolių šeimų nuogąstavimus dėl vaikų siuntimo į šalį, kuri daugiau mažiau buvo tapatinama su Jugoslavija, tai yra – karu. Po šio vizito, kurio metu jie buvo apsisotę šeimose ir praleido dalį laiko su savo mainų partneriais užmiestyje ir prie jūros, jaunuoliai iš Prancūzijos paruošė parodą ir savo patyrimų dienoraštį. Tuo metu ir buvo įkurtas Europos mainų klubas, kurio tikslas – įgyvendinti mainus ir švietimo projektus, skirtus aktyviai ugdyti Europos pilietiškumą. Būsimos organizacijos kryptis buvo paremta pirmojo vizito metu įgyta patirtimi.

Siekiant patenkinti grupės iš Prancūzijos interesus ir, galiausiai, įgyvendinti projekto finansuotojų reikalavimus, 1999 m. suorganizuoti mainai turėjo aiškia temą ir kur kas labiau struktūrizuotus užsiėmimus. Per tą jaudinantį laikotarpį, kai jaunuoliai dirbo abejose šalyse ir keliavo tarp Prancūzijos ir Rumunijos, jie, dirbdami su patyrusiais profesionalais, turėjo galimybę pasimokyti žiniasklaidos metodiką ir pritaikyti jas praktiškai. Daug pastangų buvo dedama siekiant įtraukti vietines bendruomenes. Tai iš dalies pavyko pasiekti vizitų metu apgyvendinant jaunuolius vietinėse šeimose bei Nancy surengtomis prezentacija ir paroda, organizuotomis vizitams pasibaigus. Rumunijos bendruomenėje buvo surengta papildoma programa mokymų darbuotojams, kurioje dalyvavo 120 vaikų ir jaunuolių, ir kuri buvo įgyvendinta bendromis savanorių iš Prancūzijos ir Rumunijos jėgomis bei truko mėnesį. Nepaisant labai riboto finansavimo, šis projektas rėmėsi vietiniais ištekliais – tuo, ką dalyviai ir jų šeimos galėjo pasiūlyti – ir padėjo įtraukti bendruomenę į socialinius debatus.

Pačiuose mainuose Europos pilietiškumo klausimai buvo sprendžiami keliais aspektais:

- mokymas apie Europos ir nacionalines institucijas;
- aktyvus jaunų žmonių dalyvavimas kelionėje, kupinoje atradimų, naudojantis žiniasklaidos pagalba;
- atradimų pristatymas vietinėms bendruomenėms;
- aplinkinių dalyvavimas ruošiantis ir įgyvendinant projektą;
- geografinis Europos pažinimas per keliones sausuma.

¹ „animateur“ prancūziškai reiškia tam tikrą profesiją. Tai yra žmonės, kurie dirba su vaikais ar jaunuoliais, organizuodami jiems laisvalaikio ir / ar ugdymo užsiėmimus, pavyzdžiui, meno, sporto ar rankdarbių būrelius. Angliškai *animateur* dažniausiai verčiamas kaip „jaunimo darbuotojas“.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Ne viskas yra taip, kaip atrodo...

Mainų programos organizatoriams, nepaisant visuotinės sėkmės, teko įveikti gana nemažus barjerus. Tai privedė prie to, kad teko atsisakyti bendradarbiavimo su viena iš organizacijų. Pagrindinė problema, kurią aptarsime čia pat, buvo nuomonių dėl mainų motyvacijos, ir tuo pačiu – tikslų, skirtumai. To atvejo tyrimas gali suteikti įžvalgų apie svarbius veiksnius, kurių neturėtumėme pamiršti, siekdami įgyvendinti projektus.

Francas + Nancy organizacijai labai svarbus mainų tikslas buvo užtikrinti atvirą dalyvavimą ir užtikrinti, kad dalyvių parinkimas nepriklaustų nuo finansinių galimybių. Be to, aktyvus jaunų žmonių dalyvavimas vystant ugdomąjį mainų aspektą buvo svarbus pilietiškumui ugdyti. Vienam iš partnerių Rumunijoje šiuos tikslus užgožė nekantravimas dėl galimybės apsilankyti Vakarų Europoje – tokią tendenciją paskatino sociopolitinė situacija ir sunkumai, su kuriais pastaruoju metu rumunams tenka susidurti norint keliauti. *Francas + Nancy* iškeltus tikslus jie priėmė kaip sąlygas, kurias reikia patenkinti, kad galėtų keliauti, o ne kaip esmines vertybes. Tai sukėlė ginčus dėl dalyvių parinkimo ir požiūrio į darbą, ir galiausiai padarė galą bendradarbiavimui.

2000 m. *Francas + Nancy* buvo pradėtas vykdyti organizacinis restruktūrizavimas, kuris buvo baigtas 2002 m. Per šį laikotarpį, bendradarbiaujant su keletu nevyriausybinų organizacijų, institucijų ir jaunų žmonių iš vietinės bendruomenės, buvo suorganizuota interaktyvi paroda apie eurą ir Europą. Tai leido organizacijai tęsti darbą, siekiant priartinti šį regioną prie Europos. 2002 m. rudenį Europos mainų klubas vėl pradėjo savo veiklą su naujomis perspektyvomis.

Klausimai apmąstymui

- Ar jūsų idėja paremta dalyvių grupės poreikiais ir interesais? Ar ji yra daugiau nei asmeninis susidomėjimas?
- Leidimas dalykams vystytis pagal dalyvių interesus gali padidinti pasisekimo galimybes. Pamažytite, kaip nesudėtingais užsiėmimais galėtumėte pristatyti didesnius ir sudėtingesnius projektus.
- Pagalvokite, kas galėtų riboti jūsų projekto sėkmę? Kokį poveikį gali turėti šie išoriniai faktoriai? Ar galite išlaikyti projekto esmę? Jei ne, ar verta tęsti?
- Kaip galite įvertinti situaciją ir dirbti su žmonėmis tokiais, kokie jie yra, o ne tokiais, kokie jūs norėtumėte, kad jie būtų?
- Pamažytite, kaip galite užtikrinti, kad jūsų projektas vystytųsi pagal naujas žinias ir dalyvių poreikius bei interesus?
- Partnerių pasirinkimas: Ar jie turi tas pačias vertybes? Ar tai svarbu?

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Jaunimo įgalinimo projektas

„Sunflower“ („Saulėgraža“), arba Savanoriškas paramos visuomenei centras, yra Kroatijos nevyriausybinė, ne pelno siekianti organizacija, įkurta 1992 m. kaip atsakas į psichosocialinius karo paveiktos visuomenės poreikius. „Sunflower“ vykdo programas 6 Kroatijos regionuose, kurių centrai yra šie miestai: Zagrebas, Varazdinas, Pula, Kninas, Topusko ir Petrinja.

„Sunflower“ yra atsidavusi demokratijos kūrimo, piliečių dalyvavimo ir įgalinimo, bendruomenės vystymo, savanorystės ir altruizmo, bendros atsakomybės, lygių galimybių ir visų dalyvavimo nepaisant lytinių, religinių ar nacionalinių skirtumų, idėjoms. Ji siekia šių tikslų per daugybę įvairių socialinių projektų, iš kurių vienas yra jaunimo įgalinimo projektas.

Sucokret – Centar za humanitarni rad

Avenija Dubrovnik 10
10 000 Zagreb
Croatia

Tel.: +385 1 6556 425
Faks.: +385 1 6551 715
Email: Zagreb@suncokret.hr
<http://www.suncokret.hr>

Kontaktinis asmuo: Vesna Kajis

2001 m. keturi patyrę jaunimo darbuotojai subūrė 60 jaunuolių, kurių amžius 16-23 metai, ir kurių tarpe daugiausia moksleiviai ir universiteto studentai, dalyvauti 9 mėnesių trukmės neformalaus ugdymo užsiėmimuose. Tikslas buvo išugdyti dinamiškų ir informuotų piliečių komandą, kurie vėliau taps jaunimo vadovais ir dalinsis savo žiniomis ir patirtimi su kitais jaunuoliais. Uždaviniai: išmokti apie globalinę tarpusavio priklausomybę, išugdyti lyderiavimo įgūdžius ir pasitikėjimą savimi, suplanuoti ir įgyvendinti socialines akcijas ir projektus, kurių pagalba jauni žmonės aktyviai dalyvautų savo bendruomenėse ir demokratiniuose procesuose.

Pilietinės visuomenės kūrimas

Užsiėmimo uždaviniai:

- dalyviai išnagrinės būtinus pilietinės visuomenės komponentus;
- dalyviai apmąstys, kokios gali būti kliūtys kuriant pilietinę visuomenę;

Užsiėmimas:

Dalyviai padalinami į grupes po 4-6 žmones. Pirmosios užsiėmimo dalies metu kiekvienai grupei duodama trisdešimt minučių sukurti idealią visuomenę, remiantis tuo, kas, grupės sprendimu, sudaro „pilietinę visuomenę“. Grupei aptarus tai, ką ji nori matyti savo visuomenėje, jie turi paruošti projektą, kaip ši atrodytų. Grupė turėtų aptarti tokius aspektus kaip: aplinka, gyventojų kriterijai, vyriausybės sistema, visuomenės struktūra, paslaugos ir taip toliau. Šios idėjos turi atsispindėti jų paruoštame projekte.

Tai atlikus, kiekviena grupelė pristato savo „visuomenę“ visai grupei.

Kitame etape giliau nagrinėjama ir diskutuojama tai, ką grupės atskleidė pirmame etape. Vadovas (-ai) turėtų padėti grupei aptarti šiuos klausimus:

apie užduoties atlikimo procesą: Kaip sekėsi atlikti užduotį? Koks buvo visuomenės kūrimo procesas? Ar jis buvo demokratiškas? Jei taip, kodėl? Jei ne, kodėl? Ar kilo konfliktų ar nesutarimų dėl to, kaip turėtų būti apibrėžta visuomenė? Kaip jie buvo išspręsti? Ar kas nors ėmėsi lyderio vaidmens?

Apie sukurtų visuomenių pobūdį: Kas bus atsakingas už tvarkos, teisingumo ir lygybės palaikymą visuomenėje? Kas priims sprendimus? Ar tarp skirtingų visuomenių buvo kas nors bendra?

Apie ryšį su dalyvių asmenine patirtimi: Ar ši visuomenė panaši į tą, kurioje gyvenate? Jei taip, kuo? Jei ne, kodėl ne?

Konceptualinis lygmuo: Kas stabdo pilietinės visuomenės vystymąsi? Kokie yra jos komponentai? Kas yra būtina pilietinėje visuomenėje?

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Perspėjimas! Vieno iš vadovų žodžiais tariant, „bijau, kad šis užsiėmimas yra tik labai maža dalelė vienerius metus apimančio neformalaus savanoriško darbo ir dalyvavimo pilietinėje visuomenėje ugdymo proceso, ir jo prasmė nėra labai gili.“ Toliau paaiškinsime, kaip ir kodėl šis užsiėmimas buvo pritaikytas grupei, ir pažvelgsime į darbo kontekstą iš arti.

Šis užsiėmimas buvo tik mažas elementas mokymų, kuriems grupė susirinkdavo kas savaitę ir kurių programą sudarė 20 užsiėmimų, nagrinėjančių tokias temas kaip komunikacija, bendraamžių lyderystė, vadovo vaidmuo, kūrybiškos metodikos, bendradarbiavimu paremtas problemų sprendimas, žmogaus teisės, pilietinių dalyvavimas, socialinių akcijų organizavimas. Šie visapusiški mokymai buvo pagrindas, kuriuo remdamiesi, jauni žmonės planavo ir įgyvendino tyrimus, siekdami identifikuoti jų visuomenę kamuojančias problemas ir ėmėsi įgyvendinti socialines akcijas ir mikroprojektus.

Šis užsiėmimas, kaip ir kiti užsiėmimai, buvo pagrįstas patyrimu ir interaktyvus, jame panaudotos bendros patirtys, apmąstymai ir diskusijos kaip mokymosi ir dalinimosi įrankis.

Vėlgi, to paties vadovo žodžiais tariant, „man šis pratimas atrodo naudingas iš pat pradžių, norint priversti jaunus žmones susimąstyti apie jų vaidmenį pilietinėje visuomenėje ir pilietinio sektoriaus plėtrą. Šį užsiėmimą mes naudojame:

- kai dirbame su jaunais žmonėmis, kurie nemato, kokį aktyvų vaidmenį galėtų atlikti visuomenėje, nes jaunimo marginalizaciją priima kaip faktą;
- kai norime papriekaištauti jauniems žmonėms dėl jų pasyvaus vaidmens visuomenėje;
- kai norime pademonstruoti jiems jų galimybes kažką keisti;
- kai norime motyvuoti ir įgalinti juos imtis veiklos ir planuoti socialines akcijas.“

Pats vertingiausias ilgalaikis rezultatas buvo tai, kad 15 jaunų žmonių, dalyvavusių šiame projekte, pasijuto pakankamai pasitikintys savimi, kad imtųsi aktyvios bendraamžių vadovo rolės. Kartu su 4 patyrusiais darbuotojais jie įkūrė 8 naujas grupes 5 skirtinguose miestuose, pasidalindami per tuos 9 mėnesius įgytomis žiniomis ir patirtimi. Tai buvo lemiamas momentas, suteikęs galimybę „Sunflower“ įgyvendinti tokį pat projektą dar trijose naujose vietovėse 2002 m., pasinaudojant „sniego gniūžtės“ efektu – jauniems žmonėms ugdant save ir kitus būti aktyviais piliečiais ir kurti bei vystyti pilietinę visuomenę.

Klausimai apmąstymui

- Laiko investicijos – realistinis laiko planavimas.
- Investicijos į individą, siekiant sniego gniūžtės efekto.
- Kaip gali tas pats užsiėmimas būti sėkmingai pritaikytas skirtingiems žmonėms? Kaip darbuotojai gali tam pasiruošti?
- Kokias galimybes galima suteikti jauniems žmonėms pasitelkti naujai įgytus įgūdžius / žinias ir pritaikyti juos praktiškai?
- Pasibaigus vienam projekto etapui, reikia neprarasti inercijos.
- Ar jūsų planuojami užsiėmimai sudaro struktūrizuotą visumą, kuri turi tikslą ir vystosi tam tikra kryptimi, ar nėra jie tik atsitiktinis rinkinys?
- Ar jūsų užsiėmimai yra pakankamai atviri pokyčiams, kad galėtų vystytis ir prisitaikyti prie grupės poreikių ir interesų?

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Žingsnis tolerancijos link

Youth Centre Izgrev (YCI)

Izgrev jaunimo centras yra įsikūręs Sofijoje. Jam vadovauja penkių savanorių komanda, kuriems padeda dar trisdešimt jaunų savanorių – buvusių centro organizuotų renginių dalyvių. Pagrindinė centro veikla vyksta mokyklose, kur savanoriai vadovauja ugdymo programoms tokiais klausimais kaip narkotikų vartojimas, lytiniu keliu plintančios ligos ir ŽIV/AIDS prevencija.

Sofia, 1164, h.c Lozenetz, str.Kiril Vidinski 2 app.35, Bulgaria
Malina Edreva - malina_edreva@abv.bg
Elena Milanova - lenilaf@abv.bg
Gergana Berova - berovs81@yahoo.com
Daniela Furnadhieva - danielaf@dir.bg

Ši ugdymo programa apie narkotikus ir ŽIV/AIDS buvo vykdoma tris mėnesius 2001-2002 metais. Pagrindinis jos tikslas buvo apriboti rizikingą 15-18 metų jaunuolių elgesį, kuris susijęs su narkotikų vartojimu ir lytiniu keliu plintančiomis ligomis, bei kelti iššūkį prietarams. Ne mažiau svarbus buvo siekis apmokyti 30 jaunų žmonių, dalyvavusių šviečiant savo bendraamžius, ir suteikti jiems pagalbą vystant platesnes programas.

Pirmasis motyvacinis susitikimas ir mokymai vyko vietiniame viešbutyje dėl jo teikiamos laisvos ir neįtemptos atmosferos. Buvo labai svarbu sukurti neįtemptą atmosferą, kadangi projektas subūrė įvairialypę jaunų žmonių grupę su skirtingomis motyvacijomis – penkių mokyklų ir skirtingų amžiaus grupių atstovus. Pradėjome projektą nuo to, kad pabandėme išsiaiškinti dalyvių žinias ir interesus. Tai padėjo mums nuspręsti, kaip ir koku lygiu pristatyti mūsų veiklą. Komanda savo planus pataisė, pritaikydama juos grupei. Pirmajame susitikime su visais dalyviais pristatėme Izgrevo jaunimo centrą, taip pat „Žingsnis tolerancijos link“ projekto idėją, tikslą ir mūsų turimus lūkesčius. Po keleto motyvacinio žaidimo ir trumpo „tour de table“, visi 30 dalyvių buvo suskirstyti į penkias mišrias grupėles. Kiekviena grupelė pasirinko komandos koordinatorių atstovauti juos viso projekto metu. Paskaita apie ŽIV/AIDS, aptariant faktinius ir emocinius aspektus ir globalinį kontekstą, suteikė pagrindą gyvoms diskusijoms grupelėse.

Po šio susitikimo vyko kas savaitiniai susitikimai su komandų koordinatoriais. Kiekvienos sesijos metu buvo pristatoma informacija, po to vyko diskusijos ir socialinė veikla. Aptarėme daug temų: kaip ištirti jaunimo bendruomenę; kaip įvertinti bendruomenės poreikius; kaip parašyti projekto planą. Kiekviena komanda pateikė skirtingus požiūrius ir priemones – anketas, charakteristikas, spausdintą medžiagą, žaidimus – taip padėdama koordinatoriams sistemingai planuoti darbą. Šie ėmėsi iniciatyvos ir visi kartu paruošė būsimo projekto plano juodrašį. Mes jautėme, kaip per šį laiką subrendo koordinatoriai.

Buvo malonu stebėti didelį dalyvių aktyvumą. Per šį susitikimų laikotarpį jie patys ėmėsi iniciatyvos bei nusprendė įtraukti didesnę publiką – ne tik savo klases, bet ir mokyklas bei visą bendruomenę. Be to, šio projekto metu vyko ir kiti renginiai. Mokiniai ir studentai aktyviai dalyvavo ANTI-AIDS koalicijos renginiuose gruodžio 1 dieną. Kartu su Raudonoju Kryžiumi jie platino medžiagą naktiniuose klubuose ir gatvėse.

Projektas toliau tęsėsi ir atėjo prie mūsų labiausiai laukiamos dalies – dalyvių apmokymo. Tam tikslui įgyvendinti Centras paskyrė patyrusius mokymų vadovus. Jie dalyvių dėmesį pritraukė žaidimais, muzika, diskusijomis ir jauninančiomis kalbomis. Mokymuose buvo kalbama apie sveiko gyvenimo būdo populiarinimą ir švietimą apskritai. Vis dėlto dalyvius labiausiai domino narkotikų tema, todėl didžiausias savo pastangas mes sutelkėme į ją. Po to nagrinėjome lytiniu keliu plintančias ligas ir su jomis susijusį rizikingą elgesį. Studentai išklaušė daug pavyzdžių iš realaus gyvenimo. Jauni žmonės buvo šviečiami tiek faktiniu, tiek ir emociniu lygmeniu.

Vienas iš tikslų buvo privilioti jaunus žmones tapti savanoriais Izgrevo jaunimo centre, ir šį tikslą mums pavyko pasiekti labai sėkmingai!

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Labai svarbus šios programos aspektas buvo bendraamžių ugdymo programos sukūrimas. Toliau vienas iš organizatorių detaliau aptars, kaip ir kodėl bendraamžių ugdymas buvo įtrauktas į „Žingsnis tolerancijos link“ programą.

Bendraamžių ugdymas Bulgarijoje nėra naujas metodas. Manau, kad tai geriausias būdas ugdyti jaunus žmones ir paskatinti juos savanoriškam darbui, kadangi tai praplečia jų išmanymą apie socialines problemas ir skatina būti aktyvesniais. Tačiau paruošti jaunuosius bendraamžių vadovus nėra paprastas procesas. Yra daug veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti, pavyzdžiui, ekonominė padėtis šalyje, skirtingi dalyvaujančių individų mentalitetai, amžius (paaugliai yra patys jautriausi ir geriausiai tinka mokytis bendraamžius), kilmė ir padėtis (taip pat ir religija bei ugdymas šeimoje). Noriu pasakyti, kad stovėdamas prieš trisdešimties moksleivių klasę turi nepamiršti, kad jie tarpusavyje yra labai skirtingi, ir kad tuo pat metu privalai atrasti tam tikrą vienybę. Man asmeniškai tai buvo gana didelis iššūkis.

Projektas, kuriame dalyvavo 21 „sunkių“ vidurinės mokyklos moksleivių iš Sofijos, yra geras bendraamžių vadovų mokymų pavyzdys.

Ši patirtis priminė man, kad, mokant moksleivius būti gerais bendraamžių vadovais, labai svarbu apmąstyti tuos dalykus, kuriuos reikia padaryti, arba kuriems reikia būti pasiruošus:

- suburti mišrią jaunų žmonių su skirtingomis patirtimis komandą;
- būti tolerantiškiems ir atviriems;
- kalbėti laisvai ir demonstruoti emocinį nusiteikimą diskutuojamais klausimais;
- padėti jiems suvokti, kad kiekvienas žmogus yra unikalus, ir kad kiekvienas žmogus turi nuomonę, kuri yra labai svarbi grupei;
- naudoti metodus, kurie leistų pasireikšti jų kūrybiškumui ir leistų laisvai reikštis, pavyzdžiui, žaidimus, poeziją ar piešimą;
- sukurti neįtemptą ir draugišką atmosferą;
- nuolatos motyvuoti ir drąsinti grupę;
- būti pasiruošusiems įvairiems klausimams, kurie neretai gali būti painūs ir sudėtingi;
- suvokti, kad tikriausiai ne daugiau nei vienas ar du žmonės bus pasiruošę tęsti dalyvavimą po visų jūsų pastangų;
- būti pasiruošusiems tęsti darbą su šiais susidomėjimą išreiškusiais žmonėmis, įtraukiant juos į įvairius projektus ir susitikimus, teikiant jiems informaciją;
- suvokti, kad tai, kaip jūs su jais elgsitės, darys įtaką tam, kaip jie elgsis patys, kokios bus jų vertybės, ir kaip jie ateityje patys pradės savo darbą su kitais.

Pagaliau nepamirškite, kad nemažai jaunų bendraamžių vadovų gali pasiūlyti jums naujų idėjų, kurios yra svarbios rašant projektus ar ruošiant kitą medžiagą.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Klausimai apmąstymui

- Kas, jūsų manymu, yra svarbu planuojant bendraamžių ugdymo programą?
- Kaip suderinti įgūdžius ir žinias su požiūrių vystymu?
- Kodėl darote tai, ką darote?
- Ar galite būti lankstūs ir greitai reaguojantys į pokyčius?
- Kaip galite padėti kitiems paversti jų idėjas praktiniais veiksmais?
- Kokią darbo atmosferą norėtumėte sukurti, ir kaip tai galėtumėte pasiekti?
- Darbas su žmonėmis kaip individualiai.
- Grupės poreikių ir interesų nustatymas.

Taigi, perskaitykite šį T-kit'ą. Sveikiname! Be abejo, tai tik pradžios pabaiga, kadangi būtent dabar pradėsite tikrąjį savo darbą. Sužinotas žinias reikės įgyvendinti praktikoje. Žinodami istoriją, galėdami numatyti ateitį ir turėdami galimybę sužinoti daug įvairių teorijų iš įvairių šaltinių bei remdamiesi kitų patirtimi – kuo dabar galėtume užsiimti? Tikimės, kad pasisėmėte naujų idėjų, kurios Jums padės kurti tolesnius planus. Kaip dažnai nutinka šiame darbe, Jūs tikriausiai turite daug klausimų ir daug atsakymų, ir, kaip dauguma mokytojų Jums pasakytų – tai tiesiog puiku! Svarbu prisiminti, kad visuomet svarbiausia yra uždavinėti klausimus. Jei Jums nebekyla klausimų, Jūs toliau nebegalite mokytis. Tai būtų siaubinga!

Užuot galvoję “Kaip, po galais, aš turėčiau dirbti, jei neturiu atsakymų į visus klausimus”, pradėkite nieko nelaukdami. Jei neegzistuoja atsakymai į klausimus apie gyvenimą, visata ar viską apskritai (tame tarpe, ir Europos pilietiškumą), nelaukite atsakymo. Tiesiog pasinerkite į visus netikrumus, kuriuos suteikia gyvenimas, džiaukimės gyvenimu, nuolankiai priimkite tai, kas nutinka, nesigailėkite dėl nieko. Tuo pat metu, priimkite atsakomybę už savo veiksmus, net jei nesate patenkinti rezultatu.

Šiame darbe svarbiausia yra atitikimas tarp to, ką norime pasakyti ir to kaip tai pasakome. Jei siekiame skatinti dalyvavimą, pagarbą ir kūrybingumą, o šios savybės yra esminė mūsų nacionalinių švietimo programų dalis, turime parinkti atitinkamus veiklos metodus, bei turėti reikiamą asmeninį požiūrį į žmones, su kuriais dirbame. Būdami Europos pilietiškumo propaguotojais, turime patys tobulėti, padėti kitiems, mokytis naujų metodų ir įtikinti rėmėjus, kad mūsų projektai yra verti jų pinigų.

Tikimės, kad Jūs suprantate, jog Europos pilietiškumo mokymas yra pagrįstas vertybėmis. Iš tiesų, juo galime skatinti tokias pagrindines bendražmogiškas vertybes kaip pagarbą, kūrybingumą ir meilę, kad jos deramai atsispindėtų Europos jaunimo veikloje. Šios veiklos rezultatus geriausiai pajus ateities kartos. Ši veikla užtikrins saugų, ekologišką žemyną, paskatins bendravimui su žmonėmis ir bendruomenėmis iš kitų pasaulio vietų. Mes privalome didžiuotis šia veikla.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Išvados

Bibliografija

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Albala-Bertrand, L. (1997). *Five main criteria to approach citizenship education*.
http://www.itu.ch/ibe-cited/approach_criteria.html

Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge Massachusetts, Addison-Wesley Pub. Co.

Arnot, Madeleine and Dillabough, Joanne (eds), (2000). *Challenging democracy: international perspectives on gender, education and citizenship*, Routledge, Londonas.

Audigier, F. (2000): *Basic concepts and core competencies for education for democratic citizenship*. Strasbūras, Council for cultural co-operation.

Baglin Jones, E and Jones, N, (1992). *Education for Citizenship : ideas and perspectives for cross-curricular study*, Kogan Page, Londonas.

Bahmueller, C. (2000): *Civil society and democracy reconsidered*. In: Bahmueller and Patrick: *Principles and practices for education of democratic citizenship*. Center for Civic Education, Calabasas.

Baily, Richard (ed), (2000). *Teaching Values and Citizenship Across the Curriculum*, Kogan Page, Stylus Publishers, Londonas.

Beck, John, (1998). *Morality and citizenship in education*, Cassel, Londonas.

Bell, Gordon, (1995). *Educating European Citizens – Citizenship Values and the European Dimension*, David Fulton Publishers, Londonas.

Burbeles, Nicholas C, and Torres, Carlos Alberto (eds.), (2000). *Globalization and Education: Critical Perspectives*, Routledge, Niujorkas ir Londonas.

Callan, Eamonn, (1997). *Creating citizens: political education and liberal democracy*, Clarendon Press, Oksfordas.

Chambers, D. and Pullan, B. eds (1992): *Venice: A Documentary History, 1450-1630*. Keimbridžas, Blackwell.

Council of Europe, Council for Cultural Co-operation (CDCC), (2000). *Education for democratic citizenship project, Jump into democratic citizenship*, poster prepared by Mark Taylor, Strasbūras.

Council of Europe, Council for Cultural Co-operation (CDCC), (2001). *Education for democratic citizenship project, Education for democratic citizenship: methods, practices and strategies: final report*, Strasbūras.

Council of Europe, Council for Cultural Co-operation (CDCC), (2000). *project on Education for Democratic Citizenship: Basic concepts and core competencies for education for democratic citizenship*, report prepared by Francois Audigier, Strasbūras, Council of Europe.

Council of Europe (2000). *Pause for thought*.
<http://www.ecri.coe.int/en/05/03/03/e05030323.htm>

Craft, Maurice, (1982). *Education for diversity: the challenge of cultural pluralism*, University of Nottingham, School of Education, Nottinghamas.

Craft, Maurice, (1984). *Education and cultural pluralism*, Londonas, Falmer.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Bibliografija

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Bibliografija

Curriculum and Quality Development Group (2000). in the framework of the Partnership between the Council of Europe and the European Commission Training-Youth, *Pilot Course on European Citizenship – Curriculum Principles*, Strasbūras.

Demaine, Jack and Entwistle, Harold, (1996). *Beyond communitarianism: citizenship, politics and education*, MacMillan, Basingstokė

Duerr, Karlheinz, (2000). *Strategies for learning democratic citizenship*, Strasbūras, Council of Europe.

Edwards, L (ed), (1994). *Education for democratic citizenship in Europe: new challenges forsecondary education*, Lisse, Swets & Zeitlinger.

European Commission, (1997). *Accomplishing Europe through education and training*, Office for official publications of the European communities, Liuksemburgas.

European Commission, *Learning for Active Citizenship*, accessed on <http://europa.eu.int/comm/citizen/citiz-en.html/>, 27.02.02.

European Commission, *Lifelong Learning: Making A European Area of Lifelong Learning a Reality*, accessed on <http://europa.eu.int/comm/education/life/index.html/>, 27.05.02

European Commission (2001): *White Paper: A new impetus for European youth*. Briuselis.

European Youth Forum (2001): *Strategies and key objectives for a youth policy in the European Union*. Bruselis.

Fennes, H, and K, Hapgood, (1997). *Intercultural learning in the classroom : crossing borders*, Cassel, Londonas.

Ferry, Jean Marc, (1999). *European studies for democratic citizenship, A democratic culture that is plural and yet one: education and democratic citizenship in the context of a multiplicity of historical and cultural perceptions*.

Fogelman, K. (1996). *Education for citizenship and the National Curriculum. Beyond communitarianism: citizenship, politics and education.* **J. Demaine and H. Entwistle.** Londonas, Macmillan.

Forbrig, J. (2000): *Post-communist civil society: Rekomenduojama teorijos studijavimui.. The Masaryk Journal*, Vol. 3, Issue 1.

Furlong, Andy and Guidikova, Irena (eds.), (2001). *Transitions of youth citizenship in Europe: culture, subculture and identity*, Council of Europe Publishing, Strasbūras.

Gay, P. (2002): *Liberalism*. Microsoft Encarta Online Encyclopaedia.

Gilbert, R. (1996): *Identity, culture and environment: Education for citizenship for the 21st century*. In: Demaine J. and Entwistle H.: *Beyond communitarianism: Citizenship, politics and education*. Londonas, Macmillan.

Gilbert, R. (1992): *Citizenship, education and postmodernity. British Journal of Sociology of Education*, Vol. 13, No. 1.

Gioliotto, P (ed), (1993). *Enseigner l'éducation civique à l'école*, Hachette éducation, Paryžius.

Guidikova, Irena, *La mondialisation de la culture de participation*, dans *Agora débats jeunesse*, no. 19, l'Harmattan, 4e trimestre 2000.

Grenz, S. (1996): *A Primer on Postmodernism*. Grand Rapids, Eerdmans Publishing Company.

-
- Gross, P. and Levitt, N.** (1994): *Higher Superstition. The academic left and its quarrels with science*. Baltimorė, John Hopkins University Press.
- Guarasci, Richard and Cornwell, Grant H.** (1997). *Democratic Education in an age of difference – Redefining citizenship in higher education*, Jossey Bass Publishers, San Franciskas.
- Gundara, Jagdish and Jacobs, Sidney (eds)**, (2000). *Intercultural Europe: diversity and social policy*, Ashgate, Aldershot.
- Habermas, J.** (1994): *The structural transformation of the public sphere*. Oksfordas, Polity Press.
- Hale, J.** (1977): *Renaissance Europe: Individual and Society 1480-1520*. Berkli, University of California Press.
- Harpes, Jean – Paul**, (1999). *The conditions for the creation of a European democratic culture – summary of five reports prepared by experts for the CC – HER*, Strasbūras.
- Hayek, F.** (1967): *Studies in philosophy, politics and economics*. Londonas, Routledge.
- Heater, D.** (1990): *Citizenship: The Civic Ideal in World History, Politics and Education*. Londonas, Longman.
- Helve, Helen and Wallace, Claire**, (2001). *Youth, Citizenship and Empowerment*, Ashgate Publishing, Hempšyras.
- Hobhouse, L. T.** (1911): *Liberalism*. Niujorkas, Oxford University Press.
- Hopken, W.** (1994): *History, democratic values and tolerance in Europe: the experience of countries in democratic transition*. Sofija, Council of Europe Symposium.
- Ichilov, O.** (1998): *Citizenship and citizenship education in a changing world*. Londonas, The Woburg Press.
- International Project What Education for What Citizenship?**, (May 2002). *Five main criteria to approach citizenship education*, accessed on <http://www3.itu.int/ibe-citied/inoeng90.html>.
- Jeffer, Tony**, *Informal education – conversation, democracy and learning*, 2nd edition, Routledge, Londonas, 1998.
- Jeffer, Tony**, (1999). *Learning beyond the classroom – education for a changing world*, 2nd edition, Education Now Publishing Co-operative, Tiknalis.
- Kaye, A.** (1995). Computer supported collaborative learning. *Information technology and society*. **N. Heap, R. Thomas, G. Einon, R. Mason and H. Mackay**. Londonas, SAGE.
- Kennedy, Kerry J (ed.)**, (1997). *Citizenship, education and the modern state*, Falmer, Londonas.
- Kymlicka, W. and Norman W.** (1995): Return to the citizen: A survey of recent work on citizenship theory. In: Besner, R. ed.: *Theorizing Citizenship*. Niujorkas, State University of New York Press.
- Lagree, Jean – Charles**, *Introduction – Les jeunes dans la société multiculturelle*, in *Agora débats jeunesse*, no. 22, l'Harmattan, 4e trimestre 2000.
- Larsen, Magdalena (ed.)**, (2000). *Speak Out! On European Citizenship*, Institute for Citizenship Education, London, (see also [/www.citizen.org.uk/speakout/](http://www.citizen.org.uk/speakout/)).
- Lauritzen, P.** (1998): *Auf dem Weg in die europäische Bürgergesellschaft: Herausforderungen für die politische Bildung*. Budapeštas/Bona, IKAB.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Bibliografija

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Bibliografija

Leitch, R. and C. Day (2000). Action research and reflective practice: towards a holistic view. *Educational Action Research* 8(1): 179-193.

Lynch, James, *Education for citizenship in a multicultural society*, (1991). Cassell, Londonas ir Niujorkas.

Maalouf, A. (1998) *Les identités meurtrières*, Éditions Grasset & Fasquelle, Paryžius.

Marshall, T. (1973): *Class, citizenship and social development*. Čikaga, University of Chicago Press.

Merry, P. and G. Titley (1999). *Training methodologies: to know and transform Theatre of the Oppressed and youth*.
<http://www.coe.fr/youth/english/Coyote/issue1/theatre.htm>

Microsoft (registered trademark) Encarta (registered trademark) Online Encyclopedia, History of Education, accessed on <http://encarta.msn.com/>, 2001.

Morin, E. (1987). *Penser l'Europe*, Éditions Gallimard, Paryžius.

Mougniotte, A. (1994). *Eduquer à la démocratie*, Ed. du Cerf, Paryžius.

Nie, Norman H et al, (1996). *Education and democratic citizenship in America*, University of Chicago Press, Čikaga ir Londonas.

NZZ-Folio (2001): *Europa. Schwieriger Weg zur Einheit*. Zürich, Verlag NZZ-Folio.

Osler, Audrey, (2000). *Citizenship and democracy in schools: diversity, identity and equality*, Trentham, Stoke on Trent.

Osler, Audrey, (August 1997). *The contribution of community action programmes in the field of education, training and youth to the development of citizenship with a European dimension: final synthesis report*, University of Birmingham.

Osler, Audrey, Rathenow, Hanns-Fred and Starkey, Hugh, (1995). *Teaching for citizenship in Europe*, Trentham Books, Stoke on Trent.

Partnership between the Council of Europe and the European Commission Training-Youth, *European Citizenship in Youth Work – A training course for youth workers and youth leaders on European Citizenship education in youth work*, report of the Pilot Training Course, EYCB, 21 October to 1 November, 2001, prepared by Arjen Bos (Engage! InterAct).

Pearce, Nick and Hallgarten, Joe, (2000). *Tomorrow's citizens: critical debates in citizenship and education*, IPPR, Londonas.

Pettigrew, T.F. (1986). The intergroup contact hypothesis reconsidered. *Contact and conflict in intergroup encounters*. M. Hewstone and R. Brown. Oksfordas, Basil Blackwell.

Ravitch, Diane and Viteritti, Joseph P. (2001). *Making good citizens: education and civil society*, Yale University Press, Niuhevenas and Londonas.

Ross, Alistair (ed.), (1999). *Young citizens in Europe*, CiCe, School of Education, University of North London.

Rubenstein, David and Stoneman, Colin (eds.), (1973). *Education for democracy*, 2nd edition, Penguin, Harmondsworth (Middlesex).

Ryba, R. (1995). *Developing a European dimension in the curriculum educating European citizens: citizenship values and the European dimension*, David Fulton Publishers, Londonas.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

-
- Smith, Mark K**, *Communitarianism*, accessed on www.infed.org/biblio/communitarianism.htm, January 2001.
- Smith, Mark K**, *Education for Democracy*, accessed on www.infed.org/biblio/d-dem.htm, 2001.
- Schmitter, P.** (1997): Civil Society East and West. In: Diamond, L. et al eds: *Consolidating the Third Wave Democracies*. Baltimorė, Johns Hopkins University Press.
- Scurati, C.** (1995). From inter-cultural education to teacher preparation: an Italian view in a multi-cultural perspective. *Educating European citizens: citizenship values and the European dimension*. G. H. Bell. Londonas, David Fulton Publishers.
- Slater, N.** (2000). Hands that do dishes. *The Observer Magazine*. 22nd October 2000: 50-55.
- Spiegel Special** (2002): *Experiment Europa. Ein Kontinent macht Geschichte*. Hamburgas, Spiegel Verlag.
- Straker, A.** (2001) *Pushing at the Limits: Reconstructing Cross-Cultural Exchange in Education*. Unpublished PhD thesis, The University of Newcastle upon Tyne
- Talbot, M.** (1995). *Active citizenship : training for equal opportunity to participate*, Network Educational Press, Staffordas.
- Taylor, M.** (2001): *Jump into Education for Democratic Citizenship*, Strasbūras.
- Turner, David and Barker, Patricia**, (2000). *Activities for teaching citizenship in Secondary schools*, Kogan Page, Londonas.
- Turner, David and Barker, Patricia**, (2000). *Developing citizenship in Secondary schools*, Kogan Page, Londonas.
- Ullmann, W.** (1967): The Rebirth of the Citizen on the Eve of the Renaissance Period. In: Lewis, A. ed: *Aspects of the Renaissance*. Austin, University of Texas Press.
- United Nations Publications** (2000). *Life Chances and Livelihoods* (2000), Ženeva.
- United States of America Department of Education** (2000). *Evaluation primers (1-5)*. <http://www.ed.gov/offices/OUS/eval/primer1.html>
- Vink, C.** (1999). *Giving credit: certification and assessment of non-formal education*. <http://www.coe.fr/youth/english/Coyote/issue1/credit.htm>
- Webber, Stephen and Liikanen, Ilkka**, (2001). *Education and civic culture in post-communist countries*, Palgrave, Basingstone, Hempšyras ir Niujorkas.
- Wilber, K.** (2000). *A Theory of Everything*, Dublinas, Gateway.
- Wimberley, J.** (1999): *Civil society and the reformation of higher education in central and eastern Europe: Perspectives from the Council of Europe*. Strasbūras.
- Woolf, F.** (1999). *Partnerships for learning: a guide to evaluating arts education projects*. London, Regional Arts Boards and the Arts Council of England.
- Youth in Action**, No. 65 *Education for citizenship*, Autumn 1998, pp.2 – 3

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Bibliografija

Interneto puslapiai, skirti atskirų skyrelių nagrinėjimui

Europos pilietiškumo istorija

<http://www.globalfindata.com/frameset.php3?location=/gh/index.html>. 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.euromaths.jyu.fi/money1.html>. 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.labyrinth.net.au/~saul/history/money.html>. 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.universalrights.net/main/histof.htm>. 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.yale.edu/lawweb/avalon/rightsof.htm>. 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.lkwdpl.org/wihohio/figures.htm>. 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.fordham.edu/halsall/ancient/asbook.html> 2002 m. birželio 3 d. duomenimis

<http://ancienthistory.about.com/> 2002 m. birželio 3 d. duomenimis

<http://plato.evansville.edu/public/burnet/> 2002 m. birželio 3 d. duomenimis

<http://www.wsu.edu/~dee/GREECE/GREECE.HTM> 2002 m. birželio 3 d. duomenimis

<http://www.wsu.edu/~dee/ROME/ROME.HTM> 2002 m. birželio 3 d. duomenimis

<http://sophies-world.com/SophieText/aristotle.htm> 2002 m. birželio 3 d. duomenimis

http://home.earthlink.net/~pdistan/howp_2.html 2002 m. birželio 3 d. duomenimis

<http://www.historyguide.org/earlymod/lecture1c.html> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.oir.ucf.edu/wm/paint/glo/renaissance/> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.bartleby.com/65/ci/citystat.html> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.crs4.it/Ars/arshtml/arstitle.html> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.wsu.edu/~dee/ENLIGHT/ENLIGHT.HTM> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

<http://mars.wnec.edu/~grempel/courses/wc2/lectures/enlightenment.html>
2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

http://www.wsu.edu/~brians/hum_303/enlightenment.html 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

<http://europeanhistory.about.com/cs/enlightenment/> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

http://home.earthlink.net/~pdistan/howp_7.html 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

<http://www.worldlib.org> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

<http://www.turnleft.com/liberal.html> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Naudingi interneto
puslapiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

<http://www.lymec.org> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

<http://www.utm.edu/research/iep/1/locke.htm> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

<http://www.utm.edu/research/iep/m/milljs.htm> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

http://www.britannica.com/heritage/article?content_id=1374 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

http://www.britannica.com/history/euro/1/2_2.html 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

Tolimesnė
raida

<http://www.wsu.edu/~dee/REV/> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

<http://chnm.gmu.edu/revolution/browse/texts/> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

<http://www.thehistorychannel.co.uk/classroom/gcse/rus2.htm> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

<http://www.bbc.co.uk/education/modern/russia/russifla.htm> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

<http://www.pbs.org/ktca/liberty/> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

<http://www.historyplace.com/unitedstates/revolution/> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

<http://revolution.h-net.msu.edu/> 2002 m. gegužės 27 d. duomenimis

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

<http://eycb.coe.int/eycbwwwroot/hre/index.asp> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.un.org/works/humanrights/humanrights1.html> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

<http://www.un.org/Overview/rights.html> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.unhchr.ch/> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.echr.coe.int/> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

Naudingi interneto
puslapiai

<http://conventions.coe.int/treaty/en/WhatYouWant.asp?NT=005> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.un.org/womenwatch/> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.lkwipl.org/wihohio/figures.htm> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.unifem.undp.org/> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.un-instraw.org/> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.un.org/womenwatch/daw/> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.ilo.org/public/english/bureau/gender/> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.feminist.org/> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://www.historyguide.org/europe/lecture16.html> 2002 m. liepos 2 d. duomenimis

<http://conventions.coe.int/treaty/en/Summaries/Html/005.htm> 2002 m. gegužės 25 d. duomenimis

<http://www.counterbalance.org/gengloss/postm-body.html> 2002 m. birželio 13 d. duomenimis

<http://csf.colorado.edu/forums/femisa/feb96/0042.html> 2002 m. birželio 13 d. duomenimis

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Šiuolaikinės pilietybės mokymo teorijos

<http://www.ibe.unesco.org/International/Databanks/Dossiers/mainfram.htm>
2002 m. liepos 5 d. duomenimis

Daugiau informacijos galite rasti

http://www.eun.org/eun.org2/eun/subdesc_myeurope.cfm?sub_id=130&language=en
Tinklapyje pateikiami įvairūs vieši projektai, propaguojantys taiką, tarptautinį bendradarbiavimą, aplinkosaugą ir demokratiją.

<http://www.politeia.net/>
Šiame virtualiame projekte dalyvauja daugiau nei 1500 žmonių ir institucijų, kurie aktyviai siekia propaguoti pilietiškumą ir politikos mokymą bei ieško partnerių bendradarbiavimui Europiniu lygiu.

<http://www.citizensconnection.net/home-page/about-us.vdf>
CitizensConnection.net yra didžiausias aktyvių Jungtinės Karalystės piliečių puslapis, kuriame pateikiama begalė patarimų, kaip keisti visuomenę.

<http://europa.eu.int/comm/education/connect/uk-002.html>
Pateikiamos rekomendacijos kūrybingam švietėjiškam darbui ir diskusijos apie pilietiškumą, kūrybingumą ir mūsų miestų patirtį. Skatinamas pasikeitimas idėjomis, naujų iniciatyvų kūrimas, seminarų rengimas. Šiuo tinklapiu gali naudotis mokytojai ir bendruomenės darbuotojai.

<http://www.curriculum.edu.au/democracy/>
Australijos tinklapis, kurį sukūrė the Commonwealth Department of Education, Science and Training (DEST)

<http://www.bbc.co.uk/education/schools/getinvolved/>
BBC mokslo ir švietimo puslapis. Jame pateikiamos įvairios istorijos apie aktyvų dalyvavimą. Taigi, nelaukite, o dalyvaukite!

<http://oxfam.org.uk/coolplanet/teachers/globciti/globciti.htm>
Oxfam organizacijos tinklapis, kuriame pateikiama informacija apie tarptautinį pilietiškumą. Šio puslapio kūrime dalyvavo mokytojai ir švietimo sistemos darbuotojai, kurie aktyviai įgyvendina gerąją praktiką. Šie specialistai pateikia rekomendacijas dėl informacijos, įgūdžių, vertybių ir požiūrių, kurie mūsų giliu įsitikinimu skatina jaunimą tapti Pasaulio Piliečiais, perteikimu.

<http://www.europe4you.net/index.htm>
Šis tinklapis skatina aktyvų dalyvavimą Europoje.

<http://www.globalschoolhouse.com/>
Amerikiečių Global SchoolNet tinklapyje rasite daugiausia informacijos apie mokymąsi bendradarbiaujant. Mokytojai gali bendradarbiauti, komunikuoti ir dalintis mokymosi patirtimi.

<http://homepages.ed.ac.uk/calarks/arks/materials.html>
Tinklapyje apteikiama elektroninė informacija apie švietimą.

<http://www.britishcouncil.org.uk/education/resource/europe/ercinfo10.htm>

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Naudingi interneto
puslapiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

The European Resource Centres for Schools and Colleges (ERCs) pateikia informaciją apie švietimo sektorių. Geografijos mokytojai ir studentai gali rasti daug naudingos informacijos apie pilietiškumą, demokratiją, įvairovę ir identitetą, žmogaus teises, lygias galimybes, kovą prieš rasizmą, žiniasklaidą, teisę, piliečių teises, darbas ir darbo rinką, vartotojų teises, Europos Sąjungą ir pasaulį, aplinkosaugą, mokyklą. Pateikiami kitų interneto tinklapių adresai, kuriuose studentai ir mokytojai gali rasti daug naudingos informacijos.

<http://www.ibe.unesco.org/sitemap.htm>
Tarptautinis švietimo tinklapis.

Tolimesnė
raida

<http://www.infed.org/>
Neformalaus švietimo enciklopedija. Pateikiama informacija apie didžiuosius mąstytojus, neformalaus švietimo bei visą gyvenimą trunkančio mokymosi teorijas.

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

<http://www.csv.org.uk/>
Jungtinės Karalystės labdaros organizacijos tinklapis, kuriame pateikiama informacija apie aktyvų piliečių dalyvavimą savo bendruomenėje, savanorių veiklą, mokymus, švietimą.

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

<http://www.citizen.org.uk/>
Tinklapyje pateikiamos rekomendacijos, kaip kovoti su apatija, skatinti diskusijas, skleisti informaciją ir skatinti aktyvų piliečių judėjimą. The Institute for Citizenship yra nepriklausomas labdaros fondas. Mūsų tikslas yra propaguoti informuotą, aktyvų pilietiškumą ir platesnio masto dalyvavimą demokratiniuose procesuose ir visuomenėje apjungiant bendruomenės projektus, tyrimus, švietimą, diskusijas ir debatus.

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

<http://www.citizen21.org.uk/>
Interneto tinklapis švietimo specialistams.

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

<http://www.training-youth.net/tkits.htm>
Šiame tinklapyje pateikiami visi T-Kit'ai

http://europa.eu.int/comm/education/index_en.html
Europos komisijos švietimo tinklapis

Naudingi interneto
puslapiai

<http://www.un.org/Pubs/CyberSchoolBus/>
The United Nations Global Teaching and Learning Project

Apie autorius

Miguel Angel García López (Migelis Andželas Garsija Lopesas) yra „ne visu etatu dirbantis laisvai samdomas mokymų vadovas“. Kilęs iš Ispanijos, gyvena Vokietijoje ir nuo 1998 m. dirba važinėdamas po visą Europą: Europos institucijas, nevyriausybinės organizacijas ir privačias įmones. Ji taip pat dirba konsultantu Osnabriuko universiteto Sociologijos fakultete ir bendradarbiauja leidžiant leidinius ispanų kalba. Migelio moto: „sudarykite komandą“, kadangi jis yra įsitikinęs, kad turėtume daugiau ir geriau dirbti komandose.
rmbercia@aol.com

Andreas Karsten (Andrėjus Karstinas) gyvena Vokietijoje ir dirba laisvai samdomu mokymų vadovu bei nacionalinių ir tarptautinių nevyriausybinių organizacijų, politinių partijų ir įmonių konsultantu. Jis taip pat ne visu etatu dirba žurnalistu ir jaunesniu partneriu konsultacinėje įmonėje. Andrėjus ne tik naudojami „mokymosi visą gyvenimą“ privalumais – jis tuo giliai tiki ir šiuo metu bando išsiaiškinti tinklinio mąstymo meno įmantrumus.
lolo@devilarts.de

Peter Merry (Piteris Meris) yra žmonijos ekologas. Jis yra „Engage! InterAct“ projekto partneris ir analizuoja įvairių situacijų bei sistemų kaitos ir raidos procesus. Visu savo darbu jis siekia integruoti Savo paties, Santykių ir Sistemų raidą į mūsų globalios realybės evoliucinį kontekstą. Jis domisi tarpkultūriniais mokymais, konfliktų transformacija, grupės dinamika, organizacine raida, globaliu valdymu ir tolygia raida. Visų šių procesų atveju slypi ta pati giluminė dinamika.
peter@engage.nu

Yael Ohana (Jael Ohana) šiuo metu dirba ugdymo patarėja Europos Jaunimo Centre Strasbūre. Pagrindinės jos užduotys – paruošti ir įgyvendinti mokymų programas jaunimo vadovams ir jaunimo darbuotojams, veikiantiems Europos lygmeniu. Viena iš jos specializacijos sričių yra mažumų jaunimo vadovų mokymai siekiant skatinti ir populiarinti šios jaunimo dalies dalyvumą ir pilietines galimybes. Viena iš pagrindinių jos domėjimosi sričių – naujos jaunų suaugusių mokymo ir neformalaus ugdymo programos ruošimas.
yael.ohana@coe.int

Alison Straker (Alison Steiker) yra ugdymo specialistė, aktyviai siekianti užmegzti teorijos ir praktikos dialogą. Savo daktarės disertacijoje ji apjungė savo ilgalaikį domėjimąsi bei patirtį tarpkultūrinio ugdymo ir darbo su jaunimu srityje su teoriniais svarstymais švietimo, komunikacijos ir šiuolaikinės visuomenės srityse.
alistraker@hotmail.com

ŠIUO METU KURIAMA

PILIETIŠKUMAS, JAUNIMAS IR EUROPA

IN 1998, THE COUNCIL OF EUROPE AND THE EUROPEAN COMMISSION DECIDED TO TAKE COMMON ACTION IN THE FIELD OF EUROPEAN YOUTH WORKER TRAINING, AND THEREFORE INITIATED A PARTNERSHIP AGREEMENT. THE AIM OF THE AGREEMENT, WHICH IS LAID DOWN IN SEVERAL COVENANTS, IS “TO PROMOTE ACTIVE EUROPEAN CITIZENSHIP AND CIVIL SOCIETY BY GIVING IMPETUS TO THE TRAINING OF YOUTH LEADERS AND YOUTH WORKERS WORKING WITHIN A EUROPEAN DIMENSION”.

THE CO-OPERATION BETWEEN THE TWO INSTITUTIONS COVERS A WIDE SPECTRUM OF ACTIVITIES AND PUBLICATIONS, AS WELL AS DEVELOPING TOOLS FOR FURTHER NETWORKING.

THREE MAIN COMPONENTS GOVERN THE PARTNERSHIP: A TRAINING OFFER (LONG TERM TRAINING FOR TRAINERS AND TRAINING ON EUROPEAN CITIZENSHIP), PUBLICATIONS (BOTH PAPER AND ELECTRONIC VERSIONS OF TRAINING MATERIALS AND MAGAZINE) AND NETWORKING TOOLS (TRAINERS POOL AND EXCHANGE POSSIBILITIES). THE ULTIMATE GOAL IS TO RAISE STANDARDS IN YOUTH WORKER TRAINING AT A EUROPEAN LEVEL AND DEFINE QUALITY CRITERIA FOR SUCH TRAINING.

